

Місяць Душ чистилищних

ЗМІСТ

Вступ.....	2
День I Сопричастя Святих "Вірю у сопричастя Святих"	3
День II Свята Церква навчає про існування чистилища.....	4
День III Святе Письмо навчає про існування чистилища	6
День IV Традиція навчає про існування чистилища.....	8
День V Розум і чистилище	10
День VI Причина терпіння у чистилищі	11
День VII Величина терпіння у чистилищі	13
День VIII Втрата можливості оглядати Бога у чистилищі	14
День IX Терпіння почуттів у чистилищі	16
День X Мука докорів сумління в чистилищі	17
День XI Як довго тривають муки чистилища.....	18
День XII Недоля душ у чистилищі	20
День XIII Можемо допомагати душам у чистилищі.....	21
День XIV Воля Божа - щоб ми допомагали душам померлих.....	23
День XV Радість у небі з приводу визволення душ із чистилища	24
День XVI Допомога душам померлих – прояв нашої любові.....	26
День XVII Допомогати душам у чистилищі – обов'язок справедливості	27
День XVIII Що найбільше спонукає нас допомагати душам у чистилищі?	28
День XIX Допомогати душам у чистилищі – корисно для нас самих.....	29
День XX Яка велика вартість набоженства за душі померлих	30
Молитва	31
Приклад	31
День XXI Набоженство за душі померлих – засіб для власного освячення.....	32
Молитва	32
Приклад	32
День XXII Вдячність душ у чистилищі своїм добродійцям	33
Молитва	34
Приклад	34
День XXIII Велика заслуга набоженства за душі у чистилищі	34
Молитва	35
Приклад	35
День XXIV Що потрібно, аби допомогти душам у чистилищі?.....	35
Молитва	36
Приклад	36
День XXV Способи допомоги душам у чистилищі	37
1. Молитва	37
Молитва	38
Приклад	38
День XXVI Способи допомоги душам у чистилищі.....	38
2. Служба Божа	38
День XXVII Способи допомоги душам у чистилищі	39

3. Відпусти	39
День XXVIII Способи допомоги душам у чистилищі	41
4. Милостиня	41
День XXIX Способи допомоги душам в чистилищі	42
5. Піст та умиртвлення	42
День XXX Поширення цього набоженства	43
Додаток до набоженства за душі померлих	45
Покаянна молитва. Псалом 51 (50)	45
Псалом 130 (129)	45
Літанія за душі померлих вірних	45
Молимося:	47
Молитва за душі в чистилищі	47
Молитва до п'яти Ран Господа нашого Ісуса Христа за душі, терплячі у чистилищі	47
Хресна Дорога за душі, терплячі у чистилищі	48
Молитва перед початком Хресної Дороги	49
Стація I Ісуса Христа засуджують на смерть	49
Стація II Ісус Христос бере Хрест на плечі	50
Стація III Ісус падає під Хрестом	50
Стація IV Ісус зустрічає Свою Пресвяту Матір	50
Стація V Симон Киринейчик допомагає Ісусові у двиганні Хреста	50
Стація VI Вероніка витирає Лице Ісуса	51
Стація VII Ісус удруге падає під тягарем Хреста	51
Стація VIII Ісус утішає плачущих жінок	51
Стація IX Ісус Христос утретє падає під Хрестом	51
Стація X З Ісуса Христа знімають одіж і напувають жовцю	52
Стація XI Ісуса Христа прибивають до Хреста	52
Стація XII Ісус Христос умирає на Хресті	52
Стація XIII Тіло Ісуса Христа зняте з Хреста і спочиває на руках Пресвятої Матері	52
Стація XIV Тіло Ісуса Христа поклали до гробу	53
Молитва після закінчення Хресної Дороги	53
Молитва до душ у чистилищі св. Альфонса Лігуорі	53
Таїнство Покаяння і Пресвята Євхаристія	53

Вступ

Одним з наймиліших для людського серця набоженств є, без сумніву, набоженство за терплячі душі в чистилищі. До нього спонукають нас ті причини, що це душі Божих дітей, які були з'єднані з нами багатьма вузами любові, поки жили на землі. Вони з'єднані з нами ще й досі. Стан їхній жалюгідний через повну неможливість надолужити Божій справедливості не інакше, як через терпіння. Ми ж, зі свого боку, легко можемо надати їм необхідну допомогу. Ті ж причини спонукали мене до написання цієї книжечки.

Нехай заохочує вона до посилення набоженства за душі померлих в серцях багатьох вірних, спонукає нас до діяння на хвалу Богу, для спасіння тих душ і для власної користі: *"Про в'язнів пам'ятайте, немов би ви самі були в кайданах"* (Євр. 13, 3), начеб ви самі були в такому сумному становищі. Вони нас випередили, ми підемо за ними. Чи може хтось з нас похвалитися, що у хвилині смерті йому нічого не залишиться на відпокутування за легкі провини, ані дочасна кара для відкуплення? І чи взагалі знайдеться хтось, хто не боїться чистилища, менш чи більш тяжкого? Довга мука чистилища є, можливо, для багатьох людей найкращою долею, якої вони могли сподіватися.

Тому *"пам'ятайте про в'язнів, немов би ви самі були в кайданах"*. Чинім для них тепер те, чого б ми самі бажали для себе від інших.

Чи хотіли б ми, щоб про нас забули, і ніхто б не мав жодного співчуття до наших терпінь? То ж будьмо благородними та жертковними до душ, які терплять у чистилищі, настільки, наскільки самі прагнемо отримати колись те благородство від інших. "Якою-бо мірою ви міряєте, такою й вам відміряють" (Лк. 6, 38). "Блаженні милосердні, бо вони зазнають милосердя" (Мт. 5, 7).

Приклади, які тут додаю, взято з праць побожних письменників. Відкидати багато чого з них лише тому, що вони є незвичними й викликають подив, - було б необгрунтовано. Подібно, як і заперечувати те, що померлі з'являються нам. Посилаюся на Святе Письмо і на правдиві свідчення. Наскільки легковірно вважати за правду різні подібного типу оповіді, настільки, певно, було б зухвальством легковажно відкидати все це. Зрештою, ті оповіді вимагають лише такої віри, на яку взагалі заслуговує людська правдомовність.

Нехай кожен, хто, прочитавши це видання й почерпнувши з нього щось корисне для себе й для інших, хоч один раз відмовить "Отче наш" за тих, хто цю книжечку написав, чи ще за живих, чи вже терплячих у вогні чистилища.

День I

Сопричастя Святих "Вірю у сопричастя Святих"

(Апостольський Устав)

Перш, ніж почнемо щоденне розважання, станьмо в присутності Господа Бога і просімо Його, аби Він просвітив наш розум та скерував нашу волю до доброго, щоб ми якнайбільше скористали з того розважання.

1. *Сопричастя Святих.* Перед тим, як Господь наш Ісус Христос залишив цей світ, Він заснував Святу Церкву, щоб через неї усі люди могли користати з плодів Його Відкуплення. І хто не захоче, аби Ісус Христос поставив його на рівні з поганами та митарями (Мт. 18, 17), той повинен бути членом тієї Церкви і ввійти до єдиної кошари Божого Пастиря.

Дверима до неї є Святий Хрест, яким не тільки зовнішньо але й внутрішньо з'єднуємося з тілом Церкви, з її душею, над усе, стаємо дітьми й живими членами одного Містичного Тіла, головою якого є Ісус Христос; залишаємося ними так довго, аж поки не втратимо через смертельний гріх тієї ласки, яку уділив нам Святий Хрест. Звідси випливає, що це з'єднання сягає поза наше життя; смерть не тільки не знищує його, але й вдосконалює, і то тим більше, чим більше ми злучені з Ісусом Христом. Тому в майбутньому житті є стільки живих членів Церкви, скільки християн в освячувальній ласці зійшло з цього світу. Повсякденні гріхи не зменшують освячувальної ласки і не виключають можливості досягнути неба, але, як і невідпокутувані дочасні кари за відпущені вже гріхи - не можуть відразу дістатися до неба, бо "не ввійде до нього ніщо нечисте" (Одр. 21, 27).

Ті вірні, які вже перейшли до позагробового життя, знаходяться у двох станах: одні вже в небі, а інші ще не можуть ввійти до неба, і тому перебувають у чистилищі.

Наша Церква об'єднує в собі Церкву воюючу, Церкву терплячу і Церкву тріумфуючу, тому й душі у чистилищі належать до цього об'єднання, що охоплює і це, і майбутнє життя. Про останнє говоримо словами "вірю у сопричастя Святих", а це означає, що одні беруть участь у духовних добрах інших.

Які ж тоді ми щасливі, що належимо до членів Католицької Церкви! Якою чудовою, корисною і втішаючою є злука з Ісусом Христом і всіма Святими. Яку, подиву гідну картину зображає нам та незліченна осідлість душ зі своїми трьома ділянками, що знаходяться між собою в установленому зв'язку. Воююча Церква одну свою руку простягає терплячому, а другою підхоплює руку Церкви тріумфуючої. Подячні моління, благальні, благодарення, поміч, віра, надія і любов постійно перепливають від одних до інших як животворний струмок.

Ніхто тут не залишений сам на сам. Немов металеві пластинки, з'єднані в одному магніті, так і ті душі взаємно користають як з своїх, так і чужих сил¹. Хто до цієї спільноти належить, насправді, не є вбогим, хоч би в очах світу виглядав найубогішим і найнижчим. Їхній скарб - це багатство заслуг Ісуса Христа і Святих, а шляхетність - це гідність Самого Богочоловіка, який прийняв їх як живих членів Своєї Церкви.

2. *День заупокійний*. Церква знає, що країна померлих - то земля забуття (*Див.* Пс. 88, 13), що про померлих згадують рідко, найчастіше безплідно, і так коротко, що це прирівнюється до забуття. А щоб зарадити ньому великому злу, Церква, як добра Мати, щодня при престолах пам'ятає про тих, які померли, поєднані з Нею. Цим Вона не обмежується, бо, для особливої користі своїх дітей у чистилищі установила окрему урочистість: День заупокійний. І справді, завжди, особливо з нагоди цього свята, Церква звертається до нас, просить і з усією сердечністю материнської любові благає, щоб ми подали руку допомоги нашим братам та сестрам, які нас випередили і ще перебувають в огні чистилища. О, як гаряче прагнуть і чекають на це свято душі, що вже віддавна сподіваються нашої допомоги. О, якби ми могли побачити, як з глибини чистилища, в променях слави, душа возноситься до неба, якби ми могли побачити її, блиском осяяне лице, її ангельську красу, ми, напевно, посвятили би все, навіть те, що найцінніше, найбільш миле нашому серцю, лиш би тільки усвідомити собі, що ми теж спричинилися до цієї радості.

Отже, жертвуй Найвищому Судді через молитви Святих всі благодарення, які сьогодні по цілому світу складають за душі померлих і те, що ти сам постановив виконувати у цьому місяці. В ці дні відвідай цвинтар. Гарний то християнський звичай, що утотожнюється з вірою про сопричастя Святих. Якщо ти не сповідався в день Усіх Святих, то зроби це сьогодні і прийми святе Причастя за душі померлих. Бо якщо хто прагне, щоб Господь Бог вислухав його молитву, мусить стати перед Ним з чистим серцем.

Усі Святі, моліться до Бога з нами і за душі, терплячі у чистилищі!

Молитва

Просимо Тебе, Господи, про постійну допомогу всіх Святих Твоїх, щоб ми, шануючи їхні заслуги, відчували теж їхню опіку. Зішли нам мир і відверни від Твоєї Церкви все зло її неприємлів, поведи правдивою дорогою відкуплення кари, вчинків і бажань наших і всіх слуг Твоїх. Доброчинцям нашим відплати добрими вічними, а душам усіх вірних, які померли, уділи вічний упокій. Через Христа Господа нашого. Амінь.

П'ять *"Отче наш"*, п'ять *"Богородице Діво"* і акти зітхання: *"Отче Предвічний, через Найдорожчу Кров Твого Улюбленого Сина, Ісуса Христа, змилосердися над ними!"* і *"Вічний упокій дай їм, Господи, а світло вічне нехай їм світить. Нехай спочивають у спокої. Амінь."*

Приклад

Паломник із Витанії, що повертався з Палестини, зустрів дорогою побожного пустельника, який запитав паломника, чи знає він Оділія, абата в Клюгні. "Так, - відповів той, - але хотів би я знати, чому запитуєш мене про нього?" Тоді пустельник пояснив, що знає про абата Оділія з чисельних з'явлень, які свідчать про те, як багато душ з чистилища він визволяє своїми добрими вчинками і молитвами, котрі сам за них відмовляє і радить відмовляти братам-монахам.

Пустельник постійно просив паломника, як той буде в монастирі, в Клюгні, повідомити про це монахів і заохотити їх ще ревніше сповняти добрі вчинки за душі у чистилищі. Почувши про це, абат Оділію теж перейнявся ще більшим співчуттям до душ померлих і почав думати, як можна постійно допомагати їм.

Тоді розіслав по всіх монастирях своєї Конгрегації побажання, щоб, відповідно до приписів Церкви, святкувати 1-ого листопада Всіх Святих, а наступного дня вшановувати пам'ять усіх померлих вірних, жертвувати за них молитви і милостині, особливо Службу Божу.

(Життя св. Оділія в зап. св. Петра Дам'яна)

Це побажання Церква пізніше утвердила і поширила на все християнство.

День II

Свята Церква навчає про існування чистилища

"Вірю, що є чистилище" (Собор Тридентський, 25 сес.)

Є правдою віри і наукою Католицької Церкви те, що "існує чистилище, і душам, які там затримані, можна допомогти молитвами вірних, а особливо милою для Бога жертвою Святої Літургії". (Тридентський Собор, 25 сесія) 1. Бог є найсвятішим і безконечно справедливим. У Його Особі не може бути найменшої недосконалості. Сам Господь говорить: "За кожне пусте слово, яке скажуть люди, - дадуть відповідь Судного дня за нього" (Мт. 11, 26), і "обшукаю Єрусалим зі світлом" (Соф. 1, 12). Це означає, що Бог змушений переглядати добрі вчинки людини, які уподібнюють її до душ святого Єрусалиму, і судити навіть справедливість. І якщо потім душа відходить з цього світу в освячуючій ласці, але ще не зовсім очищеною, навіть з дрібних провин, чи обтяжена невідпокутуваними дочасними карами за відпущені вже гріхи, то Божа Справедливість піддасть її дії вогню, подібно, як золотих справ майстер випалює зі золота чи срібла різні домішки.

Аж тоді, коли душа цілком очиститься від найменшої плямки, Господь Бог може допустити її до щастя оглядати Його в небі лицем в лице.

Так, о Боже, вірю в існування чистилища, бо так правди віри подає мені католицька Церква.

2. Господь Бог - безконечно люблячий і милосердний. В силу Своєї святості і, аби надолужити Своїй справедливості, вкладає Своє милосердя в наші руки. За наукою святої католицької Церкви, можемо вагомо допомогти душам, які терплять у чистилищі. Яке ж це милосердя, Господи, що спроможні на землі сплачувати те, що душі винні Божій справедливості. Чи можна добровільно не відповісти на такі милосердні Божі наміри? Чи для відкуплення душ не буду якнайкраще вживати ті способи, які Господь вклав у мої руки?

Охоплює подив, коли в Святому Письмі читаємо про те, як люди домагалися золотого тельця, і "Арон сказав до них: "Повиймайте золоті ковтки, що у вухах жінок ваших, синів та дочок ваших, та й принесіть до мене". І повиймали люди золоті ковтки, що були в них у вухах, і поприносили до Арона. Позбирав він їх з їхніх рук, розтопив у формі та й зробив з них вилитого бичка" (Вих. 32, 2-4). А нам тут розходиться не про огидного тельця, а про безсмертні душі, які тісно поєднані з Богом і з нами. Душі, які на землі щиро нас любили - а в цьому - ми пересвідчувалися через різні жертви - доглядали нас, опікувалися нами. Розходиться про те, щоб ми наймиліші для нас душі визволили з чистилища, де вони перебувають в невимовних терпіннях, і привели їх до Бога. Цього вони щиро прагнуть. Адже ніхто не вимагає від нас, в тому наміренні, жодних наших дорогих клейнодів, але заплати, яка так мало нам коштує: молитви, посту, милостині, отримання відпусту, прийняття св. Причастя, жертви Святої Літургії, тобто якогось милосердного вчинку, щодо душі або тіла, виконаного в стані освячуючої ласки і в доброму намірі, - все може бути викупом. Хіба не принесемо охоче жертви для такої шляхетної і прекрасної мети? І яким милим та потішаючим є те przekonання, що ми причинилися до цього!

Застановися над тим, чи не міг би сьогодні вчинити героїчного акту за душі померлих. Полягає він у тому, що просимо Господа Бога, аби зволив прийняти за душі померлих всі плоди надолуження, як наших добрих вчинків, так і тих, що будуть пожертвовані за нас після нашої смерті. Через те, що жертвуємо плоди відкуплення, які належать тільки до нас, нам нічого не перешкоджає молитися за себе або за інших в той час, як священник відправляє Службу Божу в наміренні інших людей. Якщо приносимо в жертві плоди відкуплення, нам залишається плід заслуги, прохання і т.д.

Вже Папа Бенедикт XIII говорив, що багато вірних різних станів зробили цей акт. Не бійся, що можеш на цьому щось втратити. Нічого не втрачає той, хто щедрий для Бога і тих, кого любить Бог.

Хоч цей героїчний акт інколи називають обітницею, він нікого не зобов'язує. І це не буде гріхом.

Формула для складання героїчного акту

Небесний Отче, у поєднанні зі заслугами Ісуса Христа і Пречистої Діви Марії, жертвую Тобі за душі у чистилищі всі вчинки надолуження мого життя, а також ті, які будуть для мене пожертвовані після моєї смерті. Віддаю їх в руки Непорочної Діви Марії, аби Вона ласкаво використала їх для тих душ, яких, у Своїй Мудрості і материнській Любові, прагне найшвидше

визволити з чистилища. Щиро прошу, прийми, о Господи, цю жертву і дай взамін ласку щодня зростати в Твоїй ласці.

П'ять *"Отче наш"*, п'ять *"Богородице Діво"* і акти зітхання.

Приклад

У монастирі, де перебував св. Малахій, запитали монахів, де і коли кожний з них бажав би померти. Різними були відповіді. Коли прийшла черга до св. Малахія, він не хотів відповідати, але після наполягань - відповів: "Якщо мав би я померти десь далеко, то вибрав би Клерво і День Заупокійний". Бажання його сповнилося. Коли, з плином часу, вибрався до Папи Євгенія III, несподівано і всупереч своїм намірам, в половині жовтня прибув до Клерво і там, в день св. Луки (18 жовтня), захворів. Законники сердечно опікувалися хворим. Але він говорив: "Даремна ваша праця, щоб життя мені зберегти, але з любові чиню те, чого бажаєте". Всі були сповнені надії, тим більше, що не було жодної ознаки небезпеки. Та хворий запевняв: "У цьому році Малахій повинен скінчити життя. Як знаєте, наближається день, в якому я побажав собі померти. Велику надію маю на те, що того дня живі стільки доброго засвідчують померлим".

Просив про Оливопомазання, з цією метою пішов до церкви, поручив себе молитвам Братів і знову повернувся до келії. В скорому часі, після півночі, 2 листопада 1148 р. Б. помер, маючи 54 роки.

(Життя св. Малахія, описане св. Бернардом).

День III

Святе Письмо повчає про існування чистилища

"Свята й благочестива думка - молитися за мертвих, щоб вони звільнилися від гріха".

(2 Мак. 12, 45-46)

1. Під час битви Юди Макавея з поганами, окремі юдейські воїни привласнили собі дещо з пожертв, які погани приносили ідолам. Юдейський закон не дозволяв цього чинити. Воїни, в одязі яких були знайдені ті предмети, загинули, і всі зрозуміли, що цей проступок став причиною їхньої смерті. Хоча зле вчинили, проте зважмо, що вчинили це несвідомо, а перед смертю розкаялися в своїх учинках і померли виправдані. Юда Макавей, справжній лицар, що обороняв Божі закони, ревний визнавець релігії своїх батьків, зібрав і послав до Єрусалиму 12000 драхм сріблом, щоб принести переблагальну жертву за гріхи померлих, бо побожно сподівався їх відкуплення і воскресіння. Отже, вже тоді у євреїв був звичай молитися і приносити жертву за душі померлих. Вони були переконані, що так можна їм допомогти, інакше б не збирали грошей на пожертву. Святе Письмо не тільки не осудило такого переконання, але поставило на ньому, так би мовити, печатку правди словами: "Свята і благочестива думка - молитися за мертвих, щоб вони звільнилися від гріха".

З цього випливає, що є душі померлих, обтяжені гріхами, від яких можемо їх звільнити своїми молитвами. Однак це не може стосуватися благословених у Небі, бо вони не мають гріхів, ні тих, хто знаходиться в пеклі, бо для них вже немає спасіння. Звичайно, ми мусимо собі усвідомити про існування третього місця, де є можливість відкупитися з гріховних боргів. А цим місцем є чистилище.

2. У Новому Завіті не знаходимо нічого, що могло б заперечити цій вірі. Адже знали про неї Ісус Христос і Апостоли. Якщо б це було безпідставним, або якщо б це був тільки міф, то хіба не могли б виступити проти цього переконання ті, які впевнено перемагали фальшиві та помилкові переконання різних релігійних об'єднань. Не могли б, власне, мовчати стосовно облуди й забобону, бо вже самим мовчанням могли б їх затвердити. Повинні були б з усією енергією виступити проти цього, тим більше, що передбачали, що той звичай і те переконання перейде до християнства, що буде продовжуватись у Церкві, і що навіть Св. Літургії як жертви переблагання будуть відправлятися за померлих. А, проте, ніколи цього не оскаржують, ніде не показують, що їм це не до вподоби.

3. Правда, Ісус Христос і Апостоли вживали слова, які найприродніше стосуються чистилища. Це чудово розуміли перші Отці Церкви і найученіші перекладачі Святого Письма.

В Євангелії від св. Матея (5, 25-26) Ісус Христос так говорить у приповідці: "Мирися з твоїм противником швидко, коли ти ще з ним у дорозі, щоб противник часом не віддав тебе судді, а суддя возному, щоб тебе не вкинули в темницю. Істинно кажу тобі: "Не вийдеш звідти, доки не заплатиш останнього шага".

Цим Ісус Христос хоче сказати, що подібно до того, як поступаєш розсудливо, коли погодишся зі своїм приятелем до того, як він віддасть тебе до суду, так без зволікання поєднайся в тому житті зі своїм противником, щоб через нього ти не потрапив до рук суворого судді, який би послав тебе до місця кари. Якщо б не можна було сплатити поза цим життям все до останнього шага, то, напевно, Ісус Христос не вибрав би того порівняння з боржником, якого звільняють з в'язниці аж тоді, коли він сплатить весь свій борг. На цьому базується наука про чистилище Тертуліана й Орігена, Кипріяна, Єроніма, Амвросія і Хіларі та ін.

У св. Матея (12, 32) Ісус Христос говорить: "І коли хтось скаже слово проти Сина Чоловічого, йому проститься. Коли ж хтось скаже проти Святого Духа, йому не проститься ні в цьому світі, ні на тому". Отже, відкуплення за гріхи можна отримати в чистилищі, бо інакше ті Христові слова не мали би значення. Ці слова про чистилище розуміли святі Августин, Григорій Великий, Ізидор, Бернард, В. Беда й ін.

Св. Павло пише (1 Кор. 3, 11-15): "Іншої-бо основ ніхто не може покласти, крім покладеної, якою є Ісус Христос. Коли ж хтось на цій основі будує з золота, срібла, самоцвітів, дерева, сіна, соломи, - кожного діло стане явне; день бо Господній зробить його явним; бо він відкривається в огні, і вогонь випробовує діло кожного, яке воно. І коли чийсь діло, що його він збудував, устоїться, той прийме нагороду; а коли чийсь діло згорить, то він зазнає шкоди; однак він сам спасеться, але наче кризь вогонь".

Тут св. Апостол говорить про вогонь після нашої смерті, який не тільки випробовує, але й спалює, який не тільки освітлює наші вчинки, але так ставиться до особи, що вона зазнає шкоди. Тут йдеться про прикрий стан душі, яка мовби очиститься через вогонь й осягне щастя. Так розуміли і пояснювали те місце всі Отці і Флорентійський Собор.

Вірю, о Господи, зі святою Католицькою Церквою, що існує чистилище, бо Ти, відвічна і непомильна Правдо, нам про це об'явив.

Яку ж потіху несе та віра! Якою б страшною була думка про смерть, якби було тільки небо і пекло. Бо хто є таким праведним, щоб міг собі обіцяти небо відразу після смерті, якщо туди можуть бути допущені тільки святі. Дехто до смерті зберігав свою невинність, проте не смів обіцяти собі неба, а зі страхом і тремтінням чекав суду. Були й такі, що відчували сувору покуту, за свої тяжкі гріхи здійснювали надзвичайні умертвіння, однак і вони були в непевності, чи заслужили на любов, а чи на гнів Божий. Але наскільки більшою була б їхня тривога, якби не тверда віра в те, що існує чистилище. А як би мусив я боятися, коли ж ані не жив так невинно, ані не спокутував за гріхи так, як вони, коли був таким холодним у молитві, таким лінивим для добрих учинків, таким слабким і недбалим в боротьбі зі своїми схильностями.

І яка ж то потіха знати для мене, слабкого, грішного чоловіка, що Господь Бог після земного життя приготував мені місце, де зможу довершити покуту й стати гідним неба. "Бо у Бога є милість, і відкуплення велике в Нього" (Пс. 30, 7).

Молитва

О Господи, Творче й Відкупителю всіх вірних, прости гріхи всім слугам Твоїм, щоб через побожне заступництво могли отримати прощення, котрого завжди прагнули. Ти, що живеш і царюєш на віки вічні. Амінь.

П'ять *"Отче наш"*, п'ять *"Богородице Діво"* і акти зітхання.

Приклад

Старий проповідник о. Лякордер оповів вихованцям закладу в Сорез наступний випадок:

"Польський князь..., маловір, саме закінчив трактат, що заперечував безсмертя душі, і вже мав намір віддати його до друку. Та коли одного разу прогулювався по саду, його помітила якась бідна жінка і зі сльозами впала йому до ніг, промовляючи: "Найясніший князю, нещодавно помер мій чоловік! Тепер, можливо, його душа в чистилищі і дуже терпить. А я така бідна, що навіть не можу замовити за нього Службу Божу. Прошу, допоможи мені, аби я могла порятувати душу свого чоловіка". І хоча князь вважав, що бідна жінка вірить в забобони, та все ж не смів відмовити їй. Простягнув руку до кишені, дістав дукати і жертвував їх жінці.

Та, щаслива, біжить до Церкви і замовляє декілька богослужінь за душу свого чоловіка.

Декілька днів пізніше, ввечері, князь був один у своєму кабінеті: перечитував свій рукопис і виправляв у ньому деякі місця. Раптом за два кроки від себе побачив мужчину, одягненого так, як одягалися селяни тієї околиці. "Приходжу, пане князю, - сказав незнайомий, - щоб тобі подякувати. Я чоловік тієї бідної жінки, яка декілька днів тому просила допомоги у тебе, щоб замовити Службу Божу за мою душу. Милосердя князя так сподобалося Господу Богу, що дозволив мені прийти, аби висловити тобі подяку".

Після цих слів той чоловік зник, мов тінь. Важко описати, як це зворушило князя. Вкинув у вогонь свій рукопис і так перейнявся тією правдою про безсмертність душі й про чистилище, що його навернення викликало величезний подив. В тому переконанні витримав аж до смерті.

День IV

Традиція навчає про існування чистилища

"Керуючись давньою традицією Отців, Католицька Церква навчає про існування чистилища" (Триденський Собор, 25 сесія).

1. Незаперечним є той факт, що цілий католицький світ молиться за душі у чистилищі. Як тепер ми молимося, так молилися наші батьки і прадіди. Про існування цього звичаю ще в XVI столітті засвідчує Триденський Собор, який протилежну науку трактує як помилку. Побожні люди молилися за душі в XIV і XII століттях. Доказом цього є осудження гуситів і вольденсів в Констанці і на Лютеранському Соборі в Римі, а перед тим помилковою вважалася позиція аріанців і несторіанців. Про душі у чистилищі в V столітті засвідчують Отці Церкви Августин, Хризостом, Епіфаній, Єронім та ін. У творі *"Як допомогати померлим"* св. Августин називає загальноприйнятим звичай молитися за душі померлих.

У IV столітті Єрусалимський патріарх св. Кирило говорив так: "За всіх, які померли, молимося в тому переконанні, що дуже помічним для їхніх душ є жертви в поєднанні з молитвами". Св. Єронім хвалить римського сенатора Паммахія, який замість того, аби, як інші, засипати трояндами гріб своєї дружини Паули, милостиною старався принести полегшу її душі. Ті благання знаходимо навіть у найдавніших молитвах, які виголошувалися на Святій Літургії. Вже у II столітті Тертуліан пише: "Кожного року у визначений день складаємо жертви за душі померлих".

Отже, вже тоді в Африці відзначали День Заупокійний.

Звідкіля бере свій початок цей звичай?

Відповідно до загальноприйнятих засад, можемо віднести його до Апостольських часів. Вінсент де Лерен дотримувався такої думки: "Якщо завжди і всюди моляться за душі померлих, то цей звичай - дійсно католицький". Так уважав і св. Августин: "Такий спосіб молитви поширений в Церкві, хоча жоден Синод його не запровадив, тому слід уважати його апостольською традицією". Чим довше триває цей звичай і чим ширше впроваджується в життя, тим упевненіше можемо підтвердити цей висновок. Те, Апостоли запровадили цей звичай, можемо твердо констатувати. Святий Епіфаній в IV столітті говорить, що є потреба в цьому звичаї, бо залишили нам його предки, ця традиція опирається на Святе Письмо і запроваджена Церквою.

Св. Григорій з Нісси вважає, що цей звичай походить від перших учнів Ісуса Христа. А про те, що ті учні, наші попередники, були справжніми Апостолами, говорить св. Іван від Хреста: "Не без причини постановили Апостоли при відправі Безкровної Жертви згадувати про душі померлих, бо досконало знали, що для душ - це надзвичайно потрібно". Якщо би цей звичай не

походив від Апостолів, то найзнатніші і найученіші мужі свого часу мусили б про це теж знати. Але, як і ми - тепер, так і вони читали ті слова в Апостольських Конституціях: "Збирайтеся на цвинтарях, читайте святі книжки, співайте псалми за братів ваших, які в Бозі спочивають, а потім беріть участь у творенні Безкровної Жертви".

2. Про те, що в юдеїв ще до народження Ісуса Христа був звичай молитися за померлих, свідчить згадуваний нами факт, що Юда Макавей зібрав кошти і послав до Єрусалиму 12000 драхм сріблом, щоб там молилися, складаючи жертву за померлих. Якщо б це тоді не було прийнято, то ніхто і ніколи б не чув про складання цієї пожертви. Хоча, цей звичай у юдеїв триває і до сьогоднішнього дня. Про це свідчить формула щоденної молитви за душі померлих, яка записана в їхніх побожних книжках; свідчать про це таблички, на яких виписані імена померлих, щоб молитися за них, відповідно до змінюваної формули, через визначену кількість субот. Окрім цього, кожна дитина повинна цілий рік відмовляти певну молитву за померлого батька. Отже, ще до Ісуса Христа молилися за померлих, і ніде не бачимо, щоб Він чи Апостоли хоч одним словом засуджували цей звичай.

3. Завжди була віра в чистилище. Бо за кого ж молимося? За померлих, що в пеклі? Але їхній стан не можемо ні поліпшити, ні змінити. А може, за праведних, які вже в небі? Але вони досягнули своєї мети. Обидва припущення недоречні. Тому молимося за душі, які знаходяться посередині, і з цього місця можуть бути звільнені. А це місце називається чистилищем.

Уже в V столітті св. Епіфаній боровся з Арієм, який осмілювався заперечити існування чистилища, проголошуючи: повсюди в Церкві існує звичай молитися і складати пожертви за померлих. А ще більше ми можемо бути в цьому переконані, бо до XXI століття цей звичай незмінно заховується.

Отже, чистилище існує. Якою втішною є ця віра. Бо чого ж тоді могли б ми сподіватися, якби не було чистилища? Правда, досконала Божя любов здатна згладити всі гріхи разом з їхніми покараннями, але хто може бути впевненим у цьому стосовно себе. О, мій Боже, тільки тепер починаю пізнавати і любити Тебе! Тільки тепер починаю спокутувати. А що ж було б, якби я мав незабаром померти? Тільки те одне, що "якби Господь та не прийшов мені на допомогу, ще трохи, і моя душа жила б у мовчанні" (Пс. 94, 17). Але у Тебе - милосердя.

"Прославляйте Господа, бо добрий Господь, бо навіки милість Його" (Пс. 106,1).

Молитва

О Господи, Ти пробачаєш гріхи і прагнеш ошчасливити людство, просимо Тебе, щоб наших братів і сестер, кривих і добродійців, які відійшли з цього світу, за заступництвом Пресвятої Діви Марії і всіх Святих зволив допровадити до вічного щастя. Ти, що живеш і царюєш на віки вічні. Амінь.

П'ять *"Отче наш"*, п'ять *"Богородице Діво"* і акти зітхання.

Приклад

Хто без зворушення може читати уривок з IX книги "Сповіді" св. Августина про смерть його матері, св. Моніки. Він пише: "Мій брат висловив прохання, щоб не померла на чужині, а в рідному краю. Тоді глянула на нього з докором і сказала, звертаючись до нас обох: "Поховайте моє тіло, де бажаєте, і нехай не мучить вас турбота про нього. Одне тільки прохання маю до вас: де б ви не були, завжди пам'ятайте про мене в своїх молитвах". За душу померлої була відправлена Служба Божа і з молитвами її тіло опущено в землю. Виражаючи свій біль після втрати матері, св. Августин звертається до Бога: "Згадавши добрі вчинки моєї матері, за які з радістю тобі дякую, молю Тебе про прощення її гріхів. Прошу, вислухай мене з любові до того, хто є лікарем наших ран, хто дав розіп'яти Себе на Хресті, хто судить по Твоїй правиці і хто перед Тобою заступається за нас. Знаю: вона завжди була милосердною й прощала своїм винуватцям; відпусти їй зараз її борги. Прости, прости її, благаю Тебе, Господи, і "не входи з нею на суд". Нехай Твоє милосердя "візьме гору над судом", тому що Твої судження - правдиві, а милосердним Ти обіцяв милосердя. Сподіваюся, що Ти ласкаво вже учинив те, чого я в Тебе прошу. Адже, коли наближався день її кончини, думала не про те, щоб влаштували їй пишний похорон, не бажала, щоб їй поставили

пам'ятник ані, щоб поховали в рідному краю. Одного тільки просила: щоб ми пам'ятали про неї в своїх молитвах до Господа, якому вона вірно служила, з яким щодня єдналася на Службі Божій, бо знала, що там приноситься в жертві того Агнця, який "знищив декрет прокляття, що нам загрожував".

У кінці св. Августин просить усіх, хто читає його *"Сповідь"*, у своїх молитвах пам'ятати про його родичів Патрикія і Моніку, аби через молитви багатьох досягнули вони того, чого прагнули при кінці свого життя.

День V Розум і чистилище

"Не ввійде до нього (неба) ніщо нечисте".
(Одр. 21, 27)

1. Зрозуміло, що душа, заплямована гріхом, не може злучитися з Господом, бо ніщо нечисте не може Його осягнути. Хоча повсякденний гріх не смертельний для душі, але, у всякому разі, є для неї плямою, брудом. Тому душа мусить очиститися перед тим, як з'єднатися з Богом, Істотою найвищою. Також повсякденний гріх - це не відступництво від Бога, але, в меншій чи більшій мірі, посягання на применшення слави Божої Величі. І за це душа мусить відпокутувати. Але не через кару неба, бо ж хіба у Господа немає різниці між легким проступком, учиненим через людську слабкість, і тяжким злочином, виконаним свідомо та з холодним розрахунком. Чи невеликий прояв нетерпіння, хоч би і в словах виражений, міг би заслужити у Господа Бога на таку саму кару, як і злочин убивства батька? І де ж би тут був здоровий глузд. Далі: якщо хтось допустився тяжких гріхів або поповнював їх, проте ці гріхи вже відпущені йому, то хіба, задля справедливості, не повинен він понести дочасну кару, якщо Господь Бог обіцяв йому відпустити кару вічну? Ще краще можемо це зрозуміти, коли порівняємо грішника, який кається в хвилині смерті, з вірним Божим слугою. Один провів ціле своє життя на молитві, на добрих учинках, і лише про одне старався: подобатись своєму Небесному Отцеві; інший, хоча жалує за свої гріхи, але ціле своє життя змарнував, служачи світові, тілу, нечистим силам. Чи здоровий глузд не визнає за слушне, щоб у потойбічному житті доля їхня була, хоча до часу, відмінною, тобто, аби розкаяний грішник ще відпокутував якусь дочасну кару.

2. Поняття чистилища знаходимо в найбільш стародавніх народів, навіть нехристиянських. Не тільки юдеї, але й греки і римляни були переконані, що душі, покриті провинками навіть легких гріхів, так довго повинні перебувати в недолі терпіння, аж поки, очищені, зможуть увійти до небесних висот. Це засвідчують праці Гомера, Ціцерона, Вергілія. У всіх народів зустрічаємо молитви і пожертвування за душі померлих. Значить, ця істина відповідає людському розумінню, бо інакше не можемо зрозуміти, в який спосіб стала настільки розповсюдженою. З цієї ж причини, навіть серед релігійних відхилень, існує судження, що ця істина, подібно як і інші, об'явлені людям, не підлягає забуттю, чого не уникнули інші істини. Отже, сам розум вказує нам, що існує вогонь чистилища.

3. В якій прекрасній гармонії з розумом перебуває та правда, яка вузи любові переносить поза гріб. Скільки поєднується в ній доказів правдивості і справедливості, довіри та любові! Як сильно вона спонукає нас до чистоти! Яка невимовна втіха в останні гіркі хвилини перед смертю! Який животворний бальзам спливає на рани, спричинені тяжкою втратою. Холодною і темною, як гріб, є думка, що любов закінчується зі земним життям, і що вже не існують жодні почуття приязні між тими, які нас випередили, і швидко зів'януть. Яка потіха для вмираючих: вона уже зміцнює їхнє серце, коли знають, що тоді, як для них настане ніч, як вже нічого не зможуть вдіяти - інші трудитимуться за них, інші принесуть їм полегшу та скоротять час їхнього терпіння.

Яка ж то радість і полегшення для наших сердець, коли володіємо способом, котрим практично можемо виразити наше співчуття тим близьким, яких невблаганна смерть передчасно від нас забрала.

І якщо біль розлуки після втрати найближчих, навіть безбожника, опускає на коліна, і, може, несвідомо вкладає в уста молитву про їхній вічний упокій, то це для нас - доказ християнської природи душі.

Для якого віку ця правда віри є більш потрібною і може здаватися більш гідною подиву, ніж нашому, що хизується взаємною любов'ю, людяністю і братерством. Бо що може розширити межі нашої любові, як не віра в чистилище?! Вона поєднує нас прекрасною і невисловленою любов'ю не тільки з живими, але й з померлими братами та сестрами.

Справді, якби навіть не існувала наука про любов надолуження, то наш вік повинен був би її вимислити; це воістину - найпрекрасніше і найпіднесеніше відкриття.

Яке ж то щастя для нас, що належимо до тієї Церкви, яка і по смерті нас не забуває, пам'ять про нас так старанно заховує і в своїх вірних завжди відновлює. Більше того, щодня у своїй чудовій Жертві про нас пам'ятає і Кров Спасителя Божій величі за нас жертвує, поки не станемо чистими і достойними того, щоб нас прийняли до щасливого лона тріумфуючої Церкви.

Молитва

Просимо Тебе, Господи, щоб для душ Твоїх слуг виявляв Ти завжди ласку і милосердя, аби цілу вічність вони були щасливі, бо в Тебе вірили, Тобі довіряли, через Христа, Господа нашого. Амінь.

П'ять *"Отче наш"*, п'ять *"Богородице Діво"* і акти зітхання.

Приклад

У 1827 році, в Парижі, трапився такий випадок:

Для убогої служниці стало звичкою щомісяця замовляти Службу Божу за душі у чистилищі. Через тяжку хворобу позбулася праці і витратила всі свої заощадження. Коли видужала, заледве мала один франк. Потрібно було йти в бюро працевлаштування. Дорога пролягала попри церкву св. Євстахія. Отож зайшла, а побачивши священника біля вівтаря, пригадала собі, що ще в останньому місяці не замовила Служби Божої за душі померлих. Повна довіри до Господа, зайшла до захристії і свій останній гріш віддала на Службу Божу. Коли вийшла з церкви, зустрів її якийсь елегантно одягнений молодий чоловік і запитав: "Чи пані шукає роботу?" "Так, прошу пана!" "В такому разі прошу звернутися за такою адресою і пані отримає добру роботу". Сказавши це, зник у натовпі. Вбога пішла до помешкання за вказаною адресою і застала там стареньку паню. "Прощу, пані, хтось мені сказав, що пані потрібна служниця, а я би дуже радо прийняла таку пропозицію". "Хто ж сказав тобі про це, адже ніхто не знає, що я потребую служниці". "Якийсь молодий пан, якого я зустріла на вулиці, прислав мене сюди". А коли стара пані не могла зорієнтуватися, хто б це міг бути, дівчина зауважила на стіні його портрет і сказала: "Ось, прошу пані, так виглядав отой молодий чоловік, який мене сюди прислав". У цю мить пані вигукнула: "Не служницею моєю будеш, а швидше донькою. Той, котрий прислав тебе, то мій син, що помер тому два роки. Він, напевно, тобі завдячує за своє визволення з чистилища. Нехай Господь благословить Тебе. Тепер будемо разом молитися за всіх тих, хто ще мусить терпіти, поки увійдуть до щасливої вічності".

День VI

Причина терпінь у чистилищі

"Хто на гору Господню зійде і хто буде стояти на святому місці Його? Той, чий безвинні руки й чисте серце". (Пс. 24, 3-4)

1. *Гріхи повсякденні.* Ввійти до неба - значить підвестися до Бога, щоби з Ним навіки царювати. Розділити з Господом Його славу - означає в блиску неба відбивати в собі досконалий образ Божої Святості, якою хтось від Бога може удосконалитись. І чим більшою була його порядність, невинність і заслуга на землі, тим прекраснішим буде його блиск у небі. То ж як би могла неспостережно пройти тут найменша тінь гріха, або чи могла би вона взагалі існувати в такому блиску саява? Отож якою чистою повинна бути душа, щоб могла відбивати Божу велич без будь-якого притемнення. Один єдиний порух серця, не зовсім відповідний з Божою любов'ю, одна тінь намарної переоцінки речей цього світу, навіть кожна прихильність, не зовсім проста, не зовсім чиста, хоч би заховалася в найпотаємнішому куточку серця, хоч би жодне людське око не могло її зауважити, кожний, навіть найлегший, опір словом, усяка недосконалість, занедбання або

опущення, як то трапляється: в житті праведних - все це спричинює спотворення, рану душі, яка мусить бути вилікувана, навіть через біль і терпіння. Хоч би через вогонь, поки ввійде там, де ніщо нечисте ввійти не може (Одкр. 21,27), якщо перед тим належно не винагороджено.

Якщо так, то чи і я маю боятися менш або більш важкого чистилища? Бо скільки помилок і недоліків є в моїх поступках. Себелюбство, нетерпеливість, цікавість, людська опінія, марнота і бажання подобатися, численні гріхи язика, марнування часу, опирання натхненню Божої ласки, в меншій чи більшій мірі розсіяння при молитві, різного роду недбальства, з яких собі навіть справи не здаємо, котрі сповняємо зі звички і які "втискаються" до інших, зрештою, добрих учинків. Що ж то було б, якби на Божому Суді стала душа моя, спотворена тими чи іншими гріхами? Господь Бог, перед лицем якого, як каже Святе Письмо, немає людини справедливої, крикнув би на мене: "Геть, душе, запламована гріхами, очисти́ся в полум'ї, бо так мало ти завдала собі труда, щоб перемогти себе й уникнути навіть найменшої помилки". Як гірко обвинувачував би я тоді сам себе, що так мало мав ревності! Як суворо мусив би тоді покутувати за свою теперішню оспалість і холодність! Так, тепер мушу себе переборювати, уникати навіть найменших порушень, уважно вивчати своє сумління, щоб Божа святість і справедливість не мусіла очищати мене в полум'ї чистилища, але, краще, щоб цілком чистим я став на суді перед Богом.

2. *Інші дочасні кари за гріхи.* Не вистачає в годині смерті бути вільним від всякого гріха, навіть найменшого, бо Господь зажадає розрахунку з цілого нашого життя, а тоді виявиться, чи ми вповні відпокутували за дочасні кари, які нам належать за відпущені вже гріхи. Так повчає нас віра, так постановив Господь Бог: навіть після відпущення гріхів через таїнство Покаяння найчастіше залишаються ще кари, за які маємо відпокутувати Божій справедливості. Якщо на землі хтось тих кар не відпокутував і стане на Божому суді з неспланими боргами, то Предвічний Суддя мусить кинути його до в'язниці, з якої не вийде, "аж поки не віддасть останнього шага" (Лк. 12, 59).

Яка велика міра тих покарань буде для тих, які в своєму житті важко згрішили і не сповнили жодної або майже жодної покути. А якщо лиш розважимо, яким недостатнім буває відпокутування, навіть тому, що не пам'ятаємо всіх своїх гріхів, достатньо за них не жаліємо і ще тому, що помилок можемо допуститися навіть в часі покути. Чи не повинно нас те хвилювати, що ще за ту чи іншу покуту треба буде понести кару? Чи достатньо я переконаний у цій правді? То чому не поступаю стосовно неї?

В цьому житті, коли так легко можна відпокутувати за кари, хочу уникнути всякого болю і наражаюся через те на великі кари в чистилищі. Дивна глупота!

А може, розраховую на те, що пізніше інші молитимуться за мене і сповнятимуть добрі вчинки? О, скільки людей уже в цьому розчарувалося! Як часто підтверджується те, що коли хтось зникає з очей, то зникає і з серця!

Чи не дивне бажання, щоб інші більше турбувалися про мою душу, ніж я сам? Чи не краще тепер дбати про те, аби цілком не потрапити в чистилище.

Річ легша і певніша вберегти дім від пожежі, ніж його гасити, коли вже горить. Так, тепер хочу за кари винагородити Божій справедливості, тепер хочу щиро покутувати, щоб стати перед Господом найменш обтяжений гріхами. Чим суворішою буде тепер моя покута, тим коротшим і легшим буде моє чистилище.

Молитва

Господи, лише Ти один після смерті можеш вилікувати, допоможи, просимо Тебе, душам Твоїх слуг і слугинь, щоб, звільнені від великих гріховних кайданів, вони були зараховані до тих, які радіють з Твого спасіння! Амінь.

П'ять "*Отче наш*", п'ять "*Богородице Діво*" і *акти зітхання*.

Приклад

На Канарських островах, в монастирі Отців Францисканців у 1641 році помер слуга Божий, брат Ян де Віа. Опісля явився брату Асценто, який доглядав його під час хвороби та щиро молився за упокій його душі. Але брат Асценто не впізнав монаха, і коли з'явився вже втретє, запитав, ким

він є і чого бажає? Відповідь була такою: "Я - душа брата Яна, за якого молишся, і приходжу тобі сказати, що маю призначення до неба. Величаю Господа Бога і подяку Йому складаю за Його безмірне милосердя. Але не скоро ще буду мати дозвіл увійти до неба, бо за життя через недбалість пропускав деякі молитви за померлих співбратів, які з послуху мав відмовляти". Потім просив про молитви відкуплення за свої недбалства. Брат Асценти повідомив про це о. Гвардіана, який відразу ж скликав усіх монахів і наказав їм негайно відмовити молитви. Тільки це виконали, як знову з'явився померлий братові-інформатору, але вже в сяйві небесної слави, подякував йому і всім братам за ту доброзичливість, яка відкрила йому дорогу до неба.

(De origine Seraph. Relig. 4).

День VII

Величина терпіння у чистилищі

"Страшно впасти в руки Бога живого". (Євр. 10, 31)

1. *Чистилище* - діло ображеної Божої справедливості. Навіть найменший повсякденний гріх є таким великим злом, що ніяке створіння не може за нього відпокутувати. Бог так ненавидить гріх, що не дозволив би вчинити його, хоч би через те можна було визволити з пекла всіх осуджених. О, як то страшно навіть за найменший промах упасти в руки Бога живого! На доказ цього побожні автори наводять наступні факти зі Святого Письма: Мойсей умирає перш, ніж побачив обітовану землю, бо з недовіря два рази вдарив об скалу, щоб добути з неї струмінь води. Жінка Лота перетворилася в стовп солі, бо, всупереч наказу, з цікавості оглянулася на палаючу Содому. Хлопці, які насміхалися з лисого Елізея на розказ Божий були роздерті дикими звірами. Сестра Мойсея покрилася проказою за те, що нарікала на брата. Сини Ізраїля на пустелі знайшли чоловіка, що в суботу збирав дрова, і на розказ Бога він був укаменований. А скільки тисяч людей смертно відплатили за нікчемність своїх володарів (2 Цар. 24). Багато є подібних прикладів. Якщо вже Господь на цьому світі, що є місцем Його милосердя, так карає милі Йому душі, то як суворо каратиме в іншому, у вогні чистилища, запаленому Його справедливим гнівом. Скільки маю доказів того, аби боятися чистилища! Як старанно маю уникати повсякденного гріха, з якого собі до цього часу так дуже легковажив.

2. *Вогонь чистилища* - це місце покути для вибраних душ. Якою страшною є ця покута, коли можемо пізнати з того, як праведні люди на землі боялися чистилища. Строго постили, ночами чували, бичували своє тіло, вишукували щоразу нові способи умиртвлення і це виконували не тільки протягом тижнів і місяців, а впродовж довгих років. Чому? Щоб навіть найменші гріховні плямки очистити, аби винагородити за заслужені кари вже у цьому житті, ніж в огні чистилища. А чи не можна дивуватися суворості покути ранньої Церкви, яка карала різні гріхи довголітньою покутою, а навіть і довічною? На чому опирається той спосіб, здавалося б немилосердного покарання Церквою, що є ніжно люблячою матір'ю? А опирається він на тому переконанні, що всяка покута в цьому житті є малою в порівнянні з покутою в чистилищі. Тут, на землі, можемо задовольнити Божу справедливість сльозами покути, молитвою, постом, умиртлінням, милостинею та іншими милосердними вчинками для душі і тіла через терпіння, покору в смутку і терпінні, через усяку працю, яку в стані ласки, в доброму намірі і в дусі покути виконуємо, через отримання відпустів, а особливо через Службу Божу. Коротко кажучи, кожний добрий учинок може очистити нас з повсякденних гріхів і звільнити від дочасного покарання. Бо в чистилищі нічим іншим не можемо відкупитися, як тільки терпінням. Якщо такою прикрою є покута в цьому житті, то що буде у чистилищі?

3. *Чистилище* – помешкання терплячих. Учителі духовного життя і святі Отці змальовують нам чистилище як терпіння не тимчасове, але тривале, як поєднання різних терпінь, як місце, призначене лише для терпіння. Потрапляємо в чистилище і для того там перебуваємо, щоб терпіти.

І то ж яке терпіння? Зі св. Томою з Аквіну припускаємо, що найменше терпіння в чистилищі є страшніше, ніж усі терпіння цього життя, бо при всіх терпіннях на землі співділає Боже милосердя, але до чистилища милосердя доступу не має. Там панує лише справедливість, без жодного полегшення.

Кожному визначено міру його терпіння стосовно величини його провини, а ту міру кожен мусить сплатити аж до останнього шага. Пророк Малахій (3, 3) говорить, що Господь так Своїх очищає, подібно як ювелір у вогненній печі золото і срібло. Як добрий різьбар раз по раз ударяє по каменю, так Господь поновлює удари Своєї справедливості, поки в душі не відтворить образ Своєї досконалості і вчинить її гідною неба. Пророк Ісаїя (4, 4) повідомляє, що Господь Своїх дітей очищає духом суду і вогню. Ісус Христос (Мт. 5, 25) порівнює чистилище із в'язницею, до якої вкидають душу ще не зовсім очищену. То ж хіба ці образи не вказують нам на дуже прикрі терпіння?

Але, у будь-якому разі, ті душі не впадають у розпач, не нарікають на Бога, як це чинять осуджені на вічну кару, бо впевнені, що доля їхня зміниться на краще. Навіть, навпаки, чим краще пізнають негідність кожного гріха, тим більше дякують Господу Богу і славлять Його, з тим більшою покорою й бажанням відпокутувати цілують караючу їх руку і кличуть: "Справедливий Ти, Господи! Нехай полум'я помститься на нас за свого Творця, схилиючись перед Його Справедливістю". Ця покора не приносить їм полегшення... Хто з більшою покорою приймав терпіння, як Ісус і Марія! А однак Ісус був чоловіком терпіння, Марія - Страждальною Матір'ю.

О Боже, якими тяжкими видаються нам деякі прикрощі в житті, здається, що вже не можемо їх винести. Проте тут допомагає мені могутня ласка, Ісус своїм прикладом освітлює мені дорогу, а над головою у мене блищить корона вічної нагороди.

Як же я буду переносити терпіння в чистилищі, якщо їх навіть не можна порівняти з усіма терпіннями у цьому житті. О Боже, дай мені ту ласку, щоб терпіння чистилища я краще пізнавав, аби тепер, поки я ще в цьому житті, віддавав належне Твоїй справедливості.

Молитва

О Боже, Ти, що завжди милосердишся над нами, пробачаєш нам, змилюєшся над душами Твоїх слуг і слугинь та відпусти їм всі гріхи, аби, визволені з гріховних пут дочасного життя, були гідними увійти до життя вічного. Амінь.

П'ять *"Отче наш"*, п'ять *"Богородице Діво"* і *акти зітхання*

Приклад

Отець Альбіні зі Згромадження Облечин Непорочно Зачатої Пресвятої Діви Марії прийняв для себе постанову, що часто буде роздумувати про душі в чистилищі, і дотримувався цього до кінця свого життя. Коли був керівником семінарії в Марсильї, рекомендував це розважання як вірний засіб на дорозі до святості. Бачили, коли він одного разу тримав палець над запаленою лампою і промовляв: "Як же ти, нещасний, не можеш навіть витримати полум'я цієї лампи, а як витримаєш полум'я чистилища?" Помер в опінії Святості.

День VIII

Втрата можливості оглядати Бога у чистилищі

"Душа моя жадає Бога, Бога живого, -коли-бо прийду й побачу обличчя Боже?" (Пс. 42, 3)

1. Чистилище - місце між небом і пеклом. Душі, які там перебувають, ще не мають доступу до неба і позбавлені можливості оглядати Бога. О, як це болісно! Правда, то кара мучить їх до часу, але хто може її збагнути?

Яким великим і болісним було вже тут, на землі, прагнення і туга декотрих душ за Господом! Свята Катерина скільки би разів не була на якомусь похороні, завжди плакала і скаржилася, що ще живе, бо так сильно бажала поєднання з Богом. Свята Тереза з радістю вигукувала при битті годинника: "Терезо, вже на годину ти є ближче до улюбленого Бога, з яким перебуватимеш вічно!" Святий Павло (Флп. 1, 23) гаряче прагнув попрощатися з цим життям і бути з Ісусом Христом. Багато тисяч мучеників з радістю йшли на смерть, більше того, ті муки видавалися їм солодкими, бо були для них ручкою поєднання з Богом, а їхнім єдиним прагненням було бачити Його і бути з Ним. Але наскільки сильнішим і нагальнішим мусить бути прагнення оглядати Бога для душ, які перебувають у чистилищі! Звільнені від уз смертельного тіла, від постійних розсіянь, котрі

обмежують і поділяють наші почуття на землі, а серце наше в тій чи іншій мірі відтягують від Бога, - тут мають більш живу віру. Тут пізнають докладніше, що Господь Бог і є єдиним правдивим щастям. Знають, що Господь їх любить, що призначив їх для неба і бажає ущасливити їх навіки. То ж яким сильним мусить бути прагнення, аби побачити Бога і з Ним перебувати! Яким болісним для них є відлучення від Господа!

2. Уявімо собі людину, яка користується усіма благами, багатством, є шанованою в світі - і це назавжди. Що то за щастя! Уявімо собі далі, що це її щастя ніби концентрується в одній точці. Ми не можемо збагнути величину того щастя! А проте це надзвичайне і понад усяке розуміння щастя навіть не можна порівняти з тим щастям, яке полягає в огляданні Бога хоча би одну лише хвилину.

Отже, ще не зовсім очищена душа в чистилищі могла б уже зазнати того щастя, якщо б не ті кари, котрі затримують її за гріх. Позбавлення можливості споглядати Бога для тих душ є ще боліснішою, ніж втрата тому чоловікові всього його щастя. "Тисячу разів помножені терпіння відчуттів, - говорить святий Іван Хризостом, - є нічим в порівнянні з болем, якого зазнає душа, коли почуває себе негідною оглядати Бога і перебувати в Його присутності". Якщо тепер того болю втрати Бога ми не відчуваємо, або мало відчуваємо, знаємо: це знак, що ми ще занадто прив'язані до світу і його дібр, а не віддали вповні себе Господу Богу.

3. Людвік де Понте оповідає, що о.Санхер при сповіді своєму настоятелю о.Бальтазарові Альварезу говорив, що якби хоч про один день у житті знав напевно, що того дня не помере, то помер би з болю, бо таким великим було його прагнення перебувати з Богом, Його оглядати. Для нього справляло величезне страждання бути позбавленим тієї надії, навіть один день.

Абсалон не був найкращим сином, проте якою найболючішою була для нього кара за те, що убив свого брата? Не трирічне вигнання до Гессену, не позбавлення всіх дібр і приємностей. Нічим вважав для себе і помилування, можливість повернутися до своєї родини, повернути весь маєток; одного прагнув: отримати дозвіл стати перед лицем свого батька. Тільки про це і просить гетьмана Джобу, щоб той своїм заступництвом випросив йому ласку побачити свого батька. "Поможи, прошу, нехай стану перед лицем короля: а якщо він не простить мені моєї помилки, то нехай уб'є мене" (2 Цар. 14, 32). Немоżliвість побачити свого батька приносила такі страждання, що волів вернутися у вигнання і померти.

Прагнення побачити Бога містично виражене в тузі милої в Пісні Пісень. Щоб боліло її найбільше? Те, що втратила милого. Хоча квола сама - виходить уночі й шукає його. Не боїться ні темноти, ні небезпеки; пробігає через усе місто, плаче і просить кожного, кого зустрічає, щоб сказав, де її милий. Не спочине, аж поки не знайде його, і тоді настане кінець її стражданням (П. п. 3).

Навіть ці сильні образи є ще заслабі, аби показати, як за Богом страждають і тужать душі в чистилищі. О, як палко бажають вони побачити Господа Бога, як прагнуть цього з усього жару і туги свого серця! Кожної хвилини готові піднятися, щоб перебувати з Ним, і знову, наче залізна рука відкидала їх від Нього. З їхніх сердець виринається зітхання псалмопівця: "Які ж то вони любі, Твої шатра, Господи сил! Знемагає моя душа й прагне до дворів Господніх" (Пс. 84, 2-3). "Як лань прагне до водних потоків, так душа моя прагне до Тебе, Боже. Коли-бо прийду й побачу обличчя Боже" (Пс. 42, 2-3). Проте прагнення їхнє до того часу нездійсненне, аж поки не прийде година їхнього визволення. Яка мука міститься в цьому, повному туги, нездійсненному прагненні Бога, якого тепер краще пізнають як добро, найбільш гідне любові, як джерело всіх правдивих дібр, як море досконалості.

О, якби і я зрозумів та відчув їхню тугу за щастям споглядати Бога, напевно, любив би Його над усе і чинив би тільки добрі діла, щоб після смерті мені не потрібно було довго чекати на Його оглядання.

Молитва

Просимо Тебе, Господи, звільни душі Твоїх вірних померлих від усякого гріха і дозволи їм, аби разом зі святими дійшли до посідання і вічного оглядання Тебе в небі. Амінь.

П'ять *"Отче наш"*, п'ять *"Богородице Діво"* і акти зітхання.

Приклад

Одній побожній дівчині в Люксембурзі, в день Усіх Святих, явилася душа померлої пані і просила її про молитву. Слідувала за дівчиною, скільки разів та приступала до святого Причастя. На запитання, що потребує, відповіла: "Не знаєш, яка то мука бути віддаленою від Бога. Неможливо описати ці страждання. Чую, як величезна сила притягає мене до Господа, але за кару своїх гріхів мушу бути від Нього віддаленою. Це наповнює мене таким стражданням, що в порівнянні з ним не відчуваю вогню, який палить мене. Для моєї радості дозволив мені Господь, принаймні, відвідувати Його в цій Церкві і честь Йому тут віддавати, поки не оглядатиму Його в небі". Потім просила дівчину про щиру молитву, аби та хвиля прийшла до неї якнайскоріше. Врешті 10 грудня побачила дівчина душу тої пані, що сяяла, мов сонце, і вступала до неба.

День IX

Терпіння почуттів у чистилищі

"... Сам спасеться, але наче крізь вогонь". (1 Кор. 3, 15)

1. Людина грішить, коли шукає недозволеної приємності або хоче задовольнити якісь чуттєві пожадання. Тому можемо зрозуміти, чому покарання за гріх - це покарання почуттів, і цим терпінням гріх мусить бути відпокутуваний. Вогонь чистилища - біль. Біль від вогню. "Будеш спасений, але наче крізь вогонь". Святе Письмо зображає вогонь як особливий засіб караючої Божої справедливості. Тому в молитвах за померлих молимося за визволення їх від очищувального вогню, тобто говоримо про вогонь чистилища. Він і є наче тією очищувальною купіллю для душі, в котрій будуть змиті всі бруди, прокази і плями гріха муками страждання. Пророк Ісаїя говорить: "Обмие Господь бруд дочок сіонських і очистить Єрусалим - духом руйнування" (4, 4). Чи тепер розуміємо, якою великою є та кара? Найболочіші рани від вогню. Чи зможеш довго тримати руку у вогні? Крик болю виривається нам, коли лише легко попечемося палаючою іскрою або краплею кип'яченої води. Що ми повинні чинити, аби вберегти себе від вогню чистилища?

2. Вогонь чистилища потрібно розуміти не в переносному значенні, а як правдивий вогонь, що палить і викликає страждання (див. 1 Кор. 3, 15). Так про це вчили і так це розуміє Церква. Якби хтось запитав, як може впливати вогонь на душу, що відлучена від тіла, на це так відповідає Папа св. Григорій: "Так само, як Люцифер і впавші Ангели терплять від пекельного вогню, хоча є духами чистими, так, очевидно, терплять і душі, які покинули свої тіла. Ї терпітимуть чи в чистилищі, чи у пеклі аж до воскресіння мертвих. У всякому разі, Бог може створити такий вогонь, котрий може впливати на душу і мучити її. Як же я перенесу вогонь чистилища, якщо він там є? Чи не було б розумніше тепер відпокутувати за гріхи, вже зараз винагородити Божій справедливості за дочасні кари, поки кинуть мене до тієї вогненної в'язниці?"

3. Вогонь у чистилищі - вогонь караючий, котрий розпалює гнів Божий; це знаряддя кари за образу безконечної Божої Величі. Якщо земний вогонь завдає нам великих страждань, то що можемо судити про вогонь надприродний, котрий наскрізь перепалює душу, адже речі духовні і надприродні завжди сильніше й проникливіше впливають, ніж натуральні та матеріальні. Чи і сила його не є більшою, ніж можемо собі уявити? Святий Августин говорить, що той вогонь палить якимось дивно, але правдиво (*miris, sed veris modis*); що той вогонь розважливий - висвітлює кожний темний закуток серця, знаходить найменші і найпотемніші вади, випалює всякий бруд та мучить кожну душу в міру її збочень і похибок, а найбільше - ті зусилля й почуття, котрі більше прилучилися до скоєння гріха. О, страшне це полум'я, наче мудрістю Божою натхнене, що у чудовий спосіб навіть скриті закутки душі. Хто з людей може собі уявити той надприродний, духовний і всюди проникаючий вогонь, в якому через терпіння очищується душа?

Святі Отці говорять, що мука від того вогню перевищує всі терпіння цього життя і терпіння св. Мучеників. Пригадаймо собі деякі терпіння, наприклад, сильний зубний біль, який не раз доводить людей до розпачу, муку людини, котру живцем спалюють, страшні муки Мучеників. Припустимо, що всі ті муки з'єдналися в одній людині, яка мусить їх терпіти місяцями й роками, а навіть ціле життя. А потім зі Святими Отцями скажемо: "Це тільки дрібничка в порівнянні з терпіннями у чистилищі".

Ті терпіння такі великі, що деякі Отці Церкви вважають вогонь чистилища таким самим, як і в пеклі. О море невимовних страждань, хто ж може вас усунути? Тільки вогонь Божої Любові. Тому тепер прагну жити у вогні тієї Любові, щоб на тому світі не мусив жити у вогні чистилища.

Молитва

О мій Боже, запали в моєму сеці вогонь Твоєї святої Любові, щоб очистив мою душу від усякого гріховного бруду і, освячуючи мене, був мені заохоченням поспішати з допомогою душам у чистилищі. Змилуйся наді мною і змилуйся над ними, Господи, аби прославляли Тебе тепер і на віки вічні. Амінь

П'ять *"Отче наш"*, п'ять *"Богородице Діво"* і *акти зітхання*.

Приклад

Блаженний Генріх Сузо з ордену Проповідників уклав договір з одним із братів-монахів, з яким навчався в Колонї, про те, що той, хто другого переживе, відправить за нього певну кількість Святих Літургій. Коли помер другий брат, Сузо пригадав собі про обітницю, але через те, що мав важливі інші відправи, відклав виконання своєї обітниці на пізніше. Тим часом молився за померлого і постійно жертвував за нього сурові умиртвлення. Незабаром з'явилася та душа й гірко жалілася, що занедбав її. Переляканий Генріх виправдовувався, що молиться за брата й умиртвляється. "Твої молитви не в силі мене визволити. Якби були відправлені обіцяні Служби Божі, вже був би я в небі". Генріх відразу пішов до настоятеля просити дозволу, щоб інші відправили в його намірі Богослужіння, а сам відправляв обіцяні колєзі Служби Божі. Незабаром побачив монаха, який вступав до неба, обіцяючи віддячити за надану йому поміч.

День X

Мука докорів сумління в чистилищі

"Горе й утиск на всяку душу людську, що чинить зло".
(Рм. 2, 9)

1. Вчинений гріх викликає відчуття сорому, боязливості і докору сумління. Люди намагаються забути про гріх, придушити в собі докори сумління, але надаремно. Голос сумління є неблаганним, його неможливо підкупити, а перед очі душі завжди виставляє Її гріхи. "Гріх мій завжди переді мною" (Пс. 50, 5). Завжди стоїть перед моїми очима, завжди мене осуджує. Він, як хробак, гризе моє серце, мучить мою душу, є знаряддям у руці Господа для покарання грішника. А які муки в чистилищі? Тим більші, чим більшими є терпіння, про які ми до цього часу розважали. Всі гріхи, вчинені на землі і до кінця не відпокутувані, стоять постійно перед очима душі й спричинюють болісне відчуття, що жаль завжди приходиться запізно. О, як легко можна було уникнути тих цікавих поглядів, тих непотрібних і надокучливих розмов, тої надмірності в прийнятті їжі й пиття, тої пихатості в одєжі, того нетерпіння та гніву, тих згіршень і злих прикладів стосовно людей, земних приємностей, занедбання обов'язків свого стану. Як же то легко було енергійніше опиратися тим недозволеним думкам і пожаданням, тій злосливій гіркоті й браковій любові до свого ближнього, тим різним осудженням, розсіяності на молитві. Те все гризе душу, як хробак, як тортура мучить серце, і то не тільки з огляду на зло, яке людина сама собі уготувала, але з огляду на те, що стягнула на себе незадоволення Господа Бога. Усвідомлення того, що чоловік образив Бога, який достойний безконечної пошани і любові, якому безмежно зобов'язаний, якого й тепер посеред усіх терпінь найбільше любить - ті думки жорстоко катують душу і є тією терниною, яка знаходиться в серці та завдає йому смертельної рани. Тільки така людина почуває себе щасливою, сумління котрої чисте від гріхів.

2. Надто мучить душу згадка про добро, яке могла вчинити, і то легко, однак виконати не спромоглася. Якою мукою для душі є думка: Господь Бог мене так створив, щоб по смерті могла би відразу бути з Ним. Дозволив мені народитися в правдивій католицькій вірі, причащав св. Тайнами, зміцнював мене своєю ласкою, заохочував добрими прикладами. Яких тільки способів не вживав, щоби мене, лінивого, впертого, допровадити до небесної брами. Вже міг би я бути в небі у товаристві Пречистої Діви, Ангелів і всіх Святих, міг би я з ними оглядати Лице Господа. А

тепер мушу терпіти безконечні муки, замість того, щоб відчувати безмірну радість. Як легко було мені на землі віддати належне Божій справедливості. Як же легко мені було трохи більше молитися, виконувати добрі вчинки, трохи більше покутувати! Адже покутою тільки одного дня міг би я згладити більше покарань, ніж тепер, за тижні і місяці терпіння! Як легко, може хіба з маленькою невігодою, міг би я бути повсякденно на святій Літургії, частіше приймати св. Тайни і таким чином збагатити свою душу нечуваними скарбами.

А навіть, хоч би це мені і дорого коштувало, то все б уже минуло, і тепер я би не відчував жодних зусиль, пов'язаних з цим. Та був я надто лінивим, надто чутливим і світським. Замість того, аби сплачувати давні борги, - поповнюю весь час нові. Як та думка терзає душу, що належить до неба, не до землі, однак до неба дістатися ще не може. Тому хочу випередити той запізнілий жаль, поки ще живу на землі, хочу відкупити втрачений час через постійну побожність і витривалість.

3. Ще інший великий біль мучить душу в чистилищі. Сумління їй говорить, що ті самі помилки і занедбання, котрих легко було уникнути, а котрі тепер позбавляють її щастя бути в небі, теж є причиною того, що чекає її менше щастя, бо навіки перебуватиме далше від Божого трону. Кожна з тих помилок могла бути для неї нагодою для отримання перемоги, а кожне поконане недбальство - новою заслугою. Але ті можливості вже минули, відійшли, і ми вже ніколи їх не повернемо. Пропало стільки ласки, а з ними - стільки вічної слави. Яка то втрата! Щоб це зрозуміти, мусіли б ми знати вартість ласки. Душі в чистилищі вміють це оцінити і то тим більше, чим живіша їхня віра й палкіша їхня любов. Як болить їх та втрата! Святий Альфонс Лігуорі говорить, що це одне із найбільших страждань. Чим більша чистота на землі, тим більша хвала в небі. Кожна нова перемога над собою - нова дорожочинність у вінку хвали. Тому тепер боротимуся з власною неупорядкованою любов'ю та грішною любов'ю світу, щоб любов до Бога була одна в моєму серці і в ньому панувала. Бо вона визначає тепер рівень моєї чистоти, а в небі - рівень моєї хвали.

Молитва

О Боже, милосердю якого душі вірних завдячують вічним відпочинком, зvoli всім, які померли в Ісусі Христі, відпустити їхні борги, щоб, вільні від кари за прогрішення, могли утішатися з Тобою навіки. Амінь.

П'ять *"Отче наш"*, п'ять *"Богородице Діво"* і *акти зітхання на* (див. с. 10).

Приклад

Сестра святого Малахія уподобала собі світ і жила світським життям. Це було так прикро для її брата, що постановив собі цілком з нею не зустрічатися. Але ту, що за життя не хотів бачити в тілі, мусив оглядати в душі. Після її смерті почув одного разу вночі голос, котрий сповістив, що сестра його сумна стоїть перед дверима, бо вже 30 днів не має поживи. Пробудившись, Святий зрозумів, що тут йдеться про Святу Літургію, бо вже так давно не жертвував за сестру. Незадовго побачив її: підійшла до дверей Церкви, але увійти ще не могла; одежа її була цілком чорною. Отож безперервно продовжував відправляти Служби Божі і знову побачив її в ясній одежі. Могла вже навіть увійти до Церкви, проте до вітаря їй наблизитися ще не можна було. Врешті, побачив її втретє: кортеж святих супроводжував її, а одягнена була у зовсім ясну одежу.

Цю розповідь св. Бернард (Життя св. Малахія, розд.5) закінчує пересторогою. "Бачиш, читачу, чого досягти може наполеглива молитва побожного чоловіка".

День XI

Як довго тривають муки чистилища

"Горе мені, що подорож моя продовжилася". (Пс. 119, 5)

1. Людям, на жаль, часто здається, що душі вже визволені з чистилища, але, в дійсності, це не так. Душі у пеклі не мають жодної надії, бо з пекла немає визволення ніколи. Проте в чистилищі душі впевнені в своєму звільненні. А коли це наступить? Тоді, коли сплатять Божій

справедливості. А як довго це триває? Тривалість чистилища не однакова для всіх, бо залежить від кари, якої кожен заслужив. Чим більша кількість неспокутуваних помилок і недосконалостей, чим більша міра неспланих боргів, з якими приходять на справедливий Божий суд, тим довшим буде чистилище.

Багато Отців Церкви, як-от: св. Августин, св. Бонавентура, св. Тома з Аквіну - вважають, що чистилище триває довше, якщо сильнішим було прив'язання до гріха. Блаженний Болярмін, відомий теолог, говорить: "Річ певна, що терпіння чистилища тривають 10, навіть 20 років, а я осмілююсь стверджувати, що 100 або й 1000 років".

Це судження опирається на практику Церкви, яка спочатку накладала на грішників суворі покути на багато років або й на ціле життя для того, щоб полегшити їм сплату боргів Божій справедливості. І сьогодні в тому наміренні Церква надає великі відпусти, щодня молиться за померлих, не обмежує часу на відправи за померлих, навіть за тих, які померли перед віками. Є навіть учені теологи, які навчають, що деякі душі лише останнього дня отримують своє звільнення, вийшовши зі свого ув'язнення.

Помилковою є думка, що до неба можна легко дістатися. Наслідком такого самообману буде те, що відбуватимуть суворі покути й довше перебуватимуть в чистилищі. Тому тепер, поки ще маю можливість, хочу поступати так, щоби колись міг бути з цього задоволенням.

2. Міра відліку часу в чистилищі - це міра прикрого чекання, туга за небом. Стосовно цього, всякі міри терпіння на землі - незначні, так, що одна проведена тут година може здаватися нам цілим роком. Час триватиме тим довше і тим повільніше минатиме, чим більше будемо *мат* терпіння. Тому в чистилищі хвилини здаються годинами, години - днями, дні - роками, а роки - цілими століттями. Св. Августин говорить: "Один єдиний день терпіння в чистилищі можемо порівняти з тисячою днів терпіння на землі". Так дорого треба сплачувати за гріх. Тому недоречно говорити: "Не особливо залежить мені, скільки перебуватимуть в чистилищі, якщо потім буду вже навіки в небі". Навпаки, як розумно відпокутувати тепер за гріхи, щоб потім безгрішним стати перед Богом. Або, може, розраховувати на те, що інші чинитимуть для мене після моєї смерті? Але як скоро забувається про померлого. Інші ж, знову, позбавляють свої вчинки великої заслуги, бо перебувають у стані смертного гріха. Отже, тільки сам мушу піклуватися про те, аби скоротити час перебування в чистилищі, бо буду уникати гріха, навіть повсякденного, буду виконувати вчинки покути.

3. Може комусь здаватиметься, що, стосовно гріха, перебування в чистилищі є на диво довгим, однак легко можемо це пояснити, якщо глибше зрозуміємо причини. Чи не рідко трапляється, і то з побожними людьми, що по кілька разів денно чинять малі гріхи, занедбують добрі вчинки, втрачають час і ласку Божу?

Для прикладу: що праведна душа середнього рівня чистоти, як то часто буває, чинить щоденно 10 помилок, за рік - 3650, за 10 років - 36500. Яка потворна кількість помилок за такий короткий час, і то для праведної душі! Уявімо собі, що та душа з тими недосконалостями проживе 20, 40, 60 років - то кого ж не налякає кількість тих похибок? Припустимо, що спокутує, але якою недостатньою і недосконалою буває часто покута людей. Неважко собі уявити, що багато людей, навіть з числа праведних, в дійсності з малими, але безчисленними гріхами стануть на суд Божий. Добре говорить один великий Святий: "Якщо зважиш малі помилки, вважатимеш їх дрібними, якщо їх порахуєш - обридишся ними".

Але наскільки більшою є кількість тих, які тяжко грішать, які в тяжких гріхах живуть і перебувають з ними до кінця життя. Тому їхня покута вже не має сенсу для майбутнього життя. Можна про це багато говорити, але достатньо і того, коли скажемо, що багато душ не сплатить Божій справедливості в цьому житті, і що тривале чистилище - ще краща доля, яка може їх спікати. Проте як болісно так довго бути в вогні чистилища. Нічого нас тут так не турбує, як те, що терпіння тривають довго, хоча самі по собі можуть бути й не такими великими. Хто хотів би терпіти біль зубів, запалення, а навіть поколювання шпилькою протягом тижнів, місяців і років? Але чим є ті страждання в порівнянні з чистилищем? Не одна душа там зітхає: "Господи, - докіль?" (Пс. 6, 4). "Горе мені, що подорож моя продовжилася" (Пс. 119, 5). "Душа моя жадає Бога, Бога живого, - коли-бо прийду й побачу обличчя Боже?" (Пс. 41, 3). З яким сумом і тугою не одна душа споглядає на небо, чи не зійде Ангел Господній і не подасть їй руку помічі.

Але візьмімо до уваги й те, що сила Божої справедливості все менше тяжіє над нею, бо зближається омріяне небо, і очищеною вона залишиться вже назавжди.

"Істинно кажу тобі: не вийдеш звідти, доки не заплатиш останнього шага" (Мт. 5, 26). А тому хочу сплатити Божій справедливості, поки я ще на землі, аби не бути осудженим до того прикрого ув'язнення чи лише на дуже короткий час.

Молитва

О Господи, Ісусе Христе, Царю слави, звільни всі душі вірних від муки вогню чистилищного і з глибокої безодні. Визволи їх з пащі лева, виведи їх з темноти і дозволь св. Михайлові запровадити їх до вічного світла. Амінь.

П'ять *"Отче наш"*, п'ять *"Богородице Діво"* і *акти зітхання*.

Приклад

Св. Антоній розповідає: один умираючий, який дуже терпів, просив Господа звільнити його від тих страшних мук. Тоді з'явився йому Ангел і мовив: "Господь вислухав твої молитви і посилає мене до тебе. Дозволяє тобі вибрати: або терпіти один день у чистилищі, або цілий рік на землі". Умираючий, не вагаючись, відповів: "Вибираю один день в чистилищі, бо тоді швидко скінчаться мої терпіння". Після того помер, а душа його дісталася до чистилища. Але там так страждав, що з болю вигукнув: "О, як мене ошукано! Я мав терпіти в чистилищі лише один день, а тут вже найменше 20 років терплю страшні муки!" Тоді знову з'явився той самий Ангел і сказав: "Помиляєшся, бідна душе. Через надмір болю маєш помилкове відчуття стосовно його тривалості. Минув тільки короткий час від твоєї смерті, а тіло твоє навіть ще не поховане".

День XII

Недоля душ у чистилищі

"Бо ми вельми нужденні стали". (Пс. 79, 8)

1. Бідні душі! Так справедливо називаємо душі в чистилищі, бо вони знаходяться у великій біді - більшій важко собі уявити. Небесними скарбами ще не володіють. Правда, мають право бути в небі, але з плином часу: коротшого чи довшого - цього не знають. Бракує їм плодів відкуплення і освячення, які Церква уділяє вірним на землі, бо жодної з цього користі не мають для себе, проте залишаються назавжди на тому рівні чеснот, на якому їх застає смерть. Бідні також з огляду на дочасні добра, бо зі смертю цілком їх позбулися. Коли б мали принаймні ті гроші, що їх мали на землі, щоб відкупитися милостиною. Якби могли використати колишнє своє становище, щоб примусити спадкоємців сповнити заповіт, який переважно занедбують, хоча це їхній святий обов'язок.

Що з того бідним душам, якою професією володіли на землі, коли розкошували в багатстві і їх дуже шанували. З усіх маєтків їм нічого не лишилося, хоча, може, їх негідно розтратили, збираючи копійку до копійки. Чим можуть собі допомогти? Тільки терпінням, яким поволі сплачуватимуть Божій справедливості свої борги. Чи я глибоко в цьому переконаний? Якщо так, то чому не стараюся тепер краще використовувати надані мені можливості, аби без гріхів стати на Суді Божому.

2. Жалюгідний стан душі в чистилищі є тим більшим, що вже нічим не можуть змінити на краще своє положення. На землі могли різними способами заслужити прощення за свої провини і понести належне покарання. Могли, як і ми, винагородити Божій справедливості через молитву, а особливо через прийняття Святих Таїнств, Святу Літургію, піст та умиртвлення, через отримання відпустів, учинки милосердя стосовно душі і тіла, терпеливість, віддання себе Божій волі в терпіннях і негодах, накінець, через різні вчинки, виконані в стані ласки і в доброму намірі. Тобто кожний добрий учинок применшує тягар гріхів і винагороджує Божій справедливості за дочасні кари. Ми могли і повинні з того скористати. Ох, як же тепер мусять важко спокутувати ті, хто не дбав про це. Не хотіли тоді, коли могли, а тепер не можуть, хоч би і хотіли.

Для них вже наступила ніч, коли для себе нічого більше зробити не можуть. "Ангел же, що стоїть на морі і на землі, підняв руку свою праву до неба, і поклявся Тим, хто живе на віки вічні,

хто створив небо і все на ньому, і землю і все на ній, і море і все в ньому: що часу вже не буде" (Одр. 10,5-6) на те, аби вправлятися в чеснотах, збирати собі заслуги, отримувати відпусти. Бідні ті душі терплять у темниці, а терпіння для них - єдина дорога до спасіння.

Якщо це так, то чому не можу тепер, поки живу і поки ще маю час, винагородити Божій справедливості і самому виконувати те, чого би я прагнув від інших, щоб чинили після моєї смерті, аби Господь Бог найменше зарахував мені провини, які вимагають відпокутування. Прагну це виконати.

3. Навіть найбідніша людина на землі не є такою бідною, щоб не могла використати свою молитву як засіб до спасіння. "Немає-бо різниці між юдеєм і між греком; бо той самий Господь усіх, багатий для всіх, хто його призиває, бо "кожний, хто призове ім'я Господнє, спасеться" (Рим. 10, 12). Але душі в чистилищі і цієї можливості не мають. На землі Бог обіцяв, що вислухає добру молитву. Але вислухання і дар ласки -плоти Божого милосердя, які зникають з припиненням життя. В чистилищі панує неподільна справедливість, яку неможливо переблагати. Немає там відпущення гріхів: "Істинно кажу тобі: "Не вийдеш звідти, доки не заплатиш останнього шага" (Мт. 5, 26). Ті бідні в чистилищі є безпомічними, бо невблаганне для них милосердя Боже. Адже я про це знаю, я в цьому переконаний. Чи не моя це вина, якщо тепер не хочу застерегтися? "Дай, Боже, щоб мудрим були і розуміли, і про останні речі пам'ятали" (Деутерон 32, 29).

Користаймо поки день, а настане ніч, тоді нічого не зможемо вчинити, нічого не зможемо надолужити. Діяти потрібно, коли живемо на землі: перш за все мушу відпокутувати за свої гріхи, бо дочасна кара за гріхи не може бути відпущена, поки на душі тяжіє провина. Правдиву покуту мушу почати від очищення свого серця. О любове мого Спасителя, ввійди в моє серце, щоб вогонь Твоєї Любові спалив усі мої провини!

Молитва

Боже милосердний, змилуйся над душами в чистилищі і дай, щоб отримали відпущення своїх гріхів через тяжку Муку на Хресті Твого Улюбленого Сина, Господа нашого і Спасителя, Ісуса Христа. Ті нещасні душі постійно просять помочі, бо для свого визволення самі нічого вчинити не можуть. Тому прошу Тебе, Господи, вислухай ласкаво мої молитви і, через Кров Найдорожчого Твого Сина, Ісуса Христа, визволи їх. Амінь.

П'ять *"Отче наш"*, п'ять *"Богородице Діво"* і *акти зітхання*.

Приклад

Святий Миколай дуже співчував терплячим душам у чистилищі і різними способами старався допомогти їм. А ті душі, зі своєї сторони, велику надію покладали на його молитву. Одного разу благали про спасіння. Отож, направили до нього брата Пелегрена до Осімо, який за життя був його товаришем. З'явилася та душа і каже: "Отче, ходи зі мною і подивись, яка наша біда". Пішов Святий і побачив величезну рівнину, охоплену полум'ям, а в ньому - незліченну кількість душ, які ревно взивали про поміч. "Подивись, - сказав Пелегрен, -які страшні муки терплять ті душі, котрі надіються на твоє співчуття. Терплять більше, ніж людський розум може собі уявити. Самі собі зарадити не можуть. А ти легко можеш їм допомогти, якщо будеш жертвувати за них молитви, умертвіння, Служби Божі".

В тій хвилині Святий пробудився, зірвався з ліжка, впав на коліна і в сльозах гаряче почав молитися. Потім від настоятеля отримав дозвіл відправляти протягом цілого тижня Служби Божі в наміренні за душі у чистилищі. По закінченні відправ знову з'явився Пелегрен, аби подякувати за поміч у своєму визволенні і визволенні багатьох інших душ. Потім Святий часто мав видіння, як душі возносяться до неба, чув слова їхньої подяки.

День XIII

Можемо допомагати душам у чистилищі

"Вірю, що душам, затриманим у чистилищі, прислуга вірних приносить допомогу". (Тридентський Собор, сес. 25)

1. Наскільки самі по собі душі у чистилищі є бідними, настільки ми для них є багатими. В силу спілкування Святих, ті душі можуть брати участь у творенні для нас духовного добра, а ми можемо жертвувати для них винагородження й платити їхні борги перед Богом. Непомильна Церква, опираючись на Святе Письмо і традиції, вчить, що через прислуги вірних, засвідчені душам у чистилищі, можна принести їм полегшення.

Біблія ясно говорить нам: "Тому він і приніс жертву переблагання за мертвих, щоб вони звільнилися від гріха" (2 Мак. 12, 46).

Святі Отці теж ясно про це говорять, і навіть визнаючи іншої віри мусять визнати, що так від найдавніших часів учили Отці Церкви і так вірили християни. Завжди й усюди молилися за душі померлих. Ще в Старому Завіті складали їм жертви відкуплення і молилися за них. І якщо навіть жертви Старого Завіту могли виеднати прощення, то що ж, власне, молитви і жертви Нового Завіту, а, особливо, та жертва, яка є відновленням великої Жертви Відкуплення на Хресті Ісусом Христом? Хоч не відаємо, в якій мірі наші прислуги приносять користь душам у чистилищі, ані наскільки вони їй потребують, однак знаємо: чого не потребують одні - виходить на поміч іншим. Яка радість для нас міститься в цій правді! Якщо ми втратили батька, матір, рідних, яких сердечно любимо, можемо реально засвідчити їм нашу любов та вдячність. Яке то щастя і яка нам потіха, що можемо надати їм поміч, порятунку їх у терпінні.

2. Наша допомога душам у чистилищі дає потрійний результат: приносить полегшення в терпіннях, скорочує їх або цілком їх припиняє. Полегшення в терпіннях - річ найменша, бо має відношення тільки до тієї кари, яка вважається найменшою, а не усувається кари найболючішої - віддалення від Бога. Тяжкіє вона у цілій своїй погрозі, й неможливо знайти засіб, яким би можна було її злагіднити. Єдине, що може зарадити применшення любові до Бога, бо це зменшить тугу за Богом, а тим самим і муку цієї кари. Але що може зменшити їхню любов до Бога? Чим краще пізнають Бога, тим більше Його люблять, а чим швидше наближається година їхнього визволення, тим більше опановує їх любовна туга за Богом. Тільки зменшення часу того тужливого очікування або прискорення його було би порятунком для душ. І, власне, те визволення було б найбільшою поміччю, яку можемо їм надати, бо відкриваємо їм небо, впроваджуємо в товариство Святих, на трон слави, призначений для них за їхні чесноти і заслуги.

3. Якими ж могутніми ми є стосовно душ у чистилищі. Так, в наших руках знаходяться ключі від того страшного ув'язнення, ми посідаємо воду, котра може загасити той вогонь. Напевно, небагато існує актів милосердя більших за милосердя стосовно душ у чистилищі.

Дуже цінною є милостиня, але вона помагає бідним лише на короткий час. Більшим є добродійство звільнення когось з ув'язнення, але це ще не все, щоб бути повністю щасливим. Найбільше добродійство на землі - навернення грішника до Бога, адже звільняємо його від грішної смерті й відкриваємо йому двері до спасіння. Але і в тому разі ласка не завжди є тривалою в його житті, а спасіння - ще непевне. Зате визволити душу з чистилища - означає запевнити їй безконечне, вічне добро. Чи це не ангельська прислуга, подібна до тієї, коли Лазаря було оселено на лоні Авраама.

Навіть те, чого не можуть Ангели і Святі або можуть тільки завдяки молитвам, можемо ми, і досить вагомо, через наші добрі вчинки. Ось якою силою ми володіємо. Отож повинні вживати її з великою готовністю, бажанням і якнайкраще, щоб спасати бідні душі.

Молитва

О Боже, милосердя якого є невичерпним, вислухай також і нашу покірну молитву і уділи ласки відпущення всіх гріхів душам наших братів, рідних, добродійців, бо колись Ти покликав їх до визнання Твого Святого Імені. Через Христа Господа нашого. Амінь.

П'ять *"Отче наш"*, п'ять *"Богородице Діво"* і *акти зітхання*.

Приклад

26 вересня 1656 року в монастирі у Вестфалії помер о. Ян Фабриціус Т. І. як жертва любові до ближнього, яку засвідчив під час заразливої хвороби. Відвідував хворих, роздавав ліки, уділяв їм останнє святе Причастя, сам їх хоронив і сам відправляв за них Службу Божу. Наймилішою для

нього була відправа Служби Божої за душі померлих, і він це здійснював стільки разів, скільки дозволяли на це установлені правила. Випросив у настоятелів того монастиря дозволу відправляти щомісяця урочисті відправи за померлих. Цей його запал був щедро винагороджений появою душ, які так просили його про спасіння, а потім за це щиро дякували. Перед смертю написав заповіт, де спеціально душам у чистилищі записав всі свої покути, умертвіння, молитви і відпусти, які будуть пожертвовані для них після його смерті.

(I. Nadosi: Heroes et victimae caritatis S. I.).

День XIV

Воля Божа - щоб ми допомагали душам померлих

"Добродійства та взаємної допомоги не забувайте: такі-бо жертви Богові приємні".

(Євр. 13, 16)

1. Відповідно до Своєї Святості, Господь Бог мусить сповняти справедливий присуд душам померлих, але своє Милосердя до деякої міри вкладає в наші руки і так говорить, як колись до Мойсея: "Дав тобі повну владу на користь тих душ. Через безконечний скорб заслуг Мого Сина можеш здійснювати чудесні справи милосердя для тих бідних. Добрі вчинки, які будеш виконувати в їхньому наміренні, стануть ніби каналом, котрим можеш направити їх до чистилища відкуплення Мого Сина. Іменую тебе наче б то Богом милосердя для тих душ".

Господь прагне, щоб ми затримали Його караючу правницю, щоб ми ніби вирвали з Його рук різку, котра приготовлена покарати душі, яких любить. Нетерпеливо чекає, аби ми за них покутували, щоб взяти їх до Себе, до вічної слави.

Чи мав би я відмовити Йому в тому, чого Він так гаряче прагне? Бажаю злучитися з Його милосердям, аби відпокутувати Божій справедливості за ті душі.

2. Господь Бог, безконечно Святий і Мудрий, шукає в усьому своїй слави. Для неї створив небо і землю, для неї дав світові Свого Єдинородного Сина, для неї заснував Свою Церкву. Також метою всіх наших дій повинна бути слава Божа. Все - на прославу Бога. В *"Отче наш"* Ісус Христос насамперед так каже молитися нам: "Нехай святиться ім'я Твоє..." Славити Господа Бога - одне з найголовніших завдань Святих у небі. Але через те, що тим душам прокладаємо дорогу до неба, де вони досконало пізнають Бога, Його любитимуть і прославлятимуть, - ми теж причиняємося до прослави Бога в спосіб найпотрібніший і найдосконаліший. Один знаменитий духовний провідник² так глибоко проникнувся тією правдою, що виголосив: "Запрошую всіх, які палають бажанням прославити Бога і прагнуть лише чистої любові Бога, застановитися над тією правдою. Якщо св. Тереза й інші Святі говорили, що воліють перенести різні муки, аби хоч на одну ступінь збільшити Славу Божу, то як тоді слід чинити і терпіти задля спасіння душ з вогню чистилища, адже це чудовий спосіб піднести славу Божу на мільйони ступенів, і то не одну хвилину, а назавжди, на цілу вічність".

Так закликав й інший монах, що палав любов'ю до Ісуса, о. Ян від св. Марії: "Признаюся, що ціле своє життя я волів би провести в пустелі або ув'язненні, щоб не бути нічим більше зайнятим, як тільки тим, аби здобувати відпусти за померлих і кожного дня посилати Ісусові, Господу нашому, кілька душ, щоб там, з цілої сили своєї душі, могли Його любити і славити в Небесному Царстві".

3. Велику цінність мають добрі вчинки перед Лицем Бога, якщо сповняємо їх задля бідних душ. Славний духовний проповідник Луї Блозьє говорить: "Добрый і люблячий Господь любить душі своїх вибраних, які після смерті тіла ще очищаються, і так гаряче прагне їхнього визволення, що коли, з християнської любові, щиро молимося за них і жертвуємо за них святе Причастя чи заслуги Ісуса Христа, відмовляємо псалми, чинимо інші добрі вчинки, особливо коли за них жертвуємо Службу Божу, - це для Нього не менша приємність, наче для самого Ісуса, який би перебував в ув'язненні, старалися про полегшення або звільнення. Адже Господь сказав: "Істинно кажу вам: усе, що ви зробили одному з Моїх братів найменших - ви Мені зробили" (Мт. 25, 40). Святий Тома з Аквіну повчає, що Богові миліша молитва за померлих, ніж за живих. Ці душі більше потребують помочі, бо не можуть самі собі допомагати.

І, нарешті, який вагомий маємо засіб, щоб винагородити Богові за наші гріхи, подякувати за Його безмежне добродійство, яким завдячуємо Його батьківській Любові. Бо чим скоріше допоможемо тим душам в огляданні Бога, тим більше принесуть Йому слави і подяки. Тому чинімо добру справу, в особливий спосіб посвячуємо себе спасінню тих душ. Насамперед, стараймося про визволення тих душ, які найбільше причиняться до Божої хвали, які будуть здібнішими до прослави Бога, а надто тих, які вже в найближчому часі будуть визволені, які тих, котрі найбільше опущені.

Молитва

Змилуйся, о Найласкавіший Ісусе, над душами в чистилищі, для спасіння яких Ти прийняв людську природу і поніс страшну смерть. Змилуйся над їхніми благаннями та через заслуги Твоїї Муки прости їм кару, яку гріхами собі заслужили. Твоя Свята Кров, о Добрий Ісусе, нехай потече в глибину чистилища і окропить там усіх терплячих. Подай їм Свою помічну руку і запровадь на місце світла та миру. Амінь.

П'ять *"Отче наш"*, п'ять *"Богородице Діво"* і *акти зітхання*.

Приклад

Двоє отців Домініканців, Берtrand і Бенедикт, вели побожну дискусію: що є більшим учинком милосердя: допомагати душам в чистилищі чи працювати над наверненням грішників до Бога. Отець Берtrand ревно старався про навернення грішників, відправляв за них Служби Божі, жертвував за них молитви і покути. "Грішники, - говорив, позбавлені ласки Божої, кожної хвилини наражаються на осудження. За них Син Божий терпів на землі і помер на Хресті. А душі в чистилищі вже врятовані і мають запевнене спасіння". Отець Бенедект стверджував протилежне: грішники самі собі винні, що знаходяться в такому стані і, коли захочуть, можуть з нього вийти. Але душі в чистилищі знаходяться наче в ув'язненні і самі визволитися не можуть. Тому краще їм допомагати. Отця Берtrанда ці докази не переконали, хоч не міг їх опротестувати. Але наступної ночі мав видіння, котре, напевно, його переконало, бо від того часу жертвував за душі померлих усі свої Служби Божі, в їх наміренні відмовляв молитви і чинив покути.

(З хроніки Отців Домініканців).

День XV

Радість у небі з приводу визволення душ із чистилища

"Істинно кажу вам: усе, що ви зробили одному з Моїх братів найменших, - ви Мені зробили" (Мт. 25, 40).

Як запевняв Спаситель, великою буде радість у небі з приводу навернення одного грішника (Лк. 15, 7), однак він знову може втратити дорогу до неба, навіть загинути навіки; якою ж великою повинна бути радість у небі, коли з чистилища виходить душа, яка вже ніколи не втратить Бога.

1. Радіють *Святі*, бо дуже люблять ті душі і гаряче прагнуть їхнього спасіння. Чисельність їхня збільшується в небі, адже були опікунами тих душ, багато з яких мали до них особливе набоженство. Доброзичливі зв'язки не тільки не зникають у чистилищі, але стають ще тіснішими через велике терпіння, якого дізнають душі, віддані їхній опіці за в очікуванні повного спасіння. Бачать у тих душах результат своєї опіки і прохання, плоди свого доброго прикладу. Якою великою мусить бути їхня радість, коли ті душі нарешті покидають безодню чистилища й возносяться до Божого трону як співучасники їхнього вічного щастя.

2. Радіють теж святі Ангели, коли заносять наші молитви до трону Божого, напевно з особливою радістю приносять Господу Богу ті, які жертвуємо за душі померлих, бо знають про їхні великі терпіння, а їхнє спасіння знову заповнить ті трони, які опустіли через упадок Люципера і його послідовників. Також Ангели гаряче прагнуть слави Божої і знають, як цьому сприяє спасіння душ з чистилища. Бо були вони Ангелами Хоронителями тих душ, а обов'язок їхньої опіки над ними ще не закінчився. З якою великою радістю і як надійно виконує Архангел Михаїл те завдання, яке Церква приписала Йому в часі Служби Божої за померлих; а все, що чинимо для

тих душ, повинен уважати, що чинимо для Нього. Ангели і Святі вічно славитимуть Боже милосердя за те, що таким чином поблагословив їх опіці, і вічно будуть вдячні тим вірним, які причинилися до спасіння тих, якими вони опікувалися.

3. Ще більшою є радість *Пречистої Діви Марії*, коли як Цариця Світу і Матір усіх людей, а значить і душ у чистилищі, єднає Своїх вірних дітей у Своему материнському лоні. Адже обіцяла, що тих, хто буде носити Її Кармелітський Параман, якнайшвидше визволить з вогню чистилища в першу суботу після їхньої смерті. Які ми щасливі, що можемо причинитися до тієї великої слави Пречистої Діви. Як щедро Вона нас за це винагородить! Який вірний шлях заслужити собі у Неї Її уважність і опіку.

4. Велика радість *Божого Спасителя*, коли стаємо Його наступниками і співвідкупителями, бо допомагаємо тим душам найскоріше отримати свою частку в Його Відкупленні. Ісус Христос не опускає тих душ у вогні чистилища, адже вони - живі члени Його Містичного Тіла, Головою якого Він є. І якщо Ісус Христос сказав: "Істинно кажу вам: усе, що ви зробили одному з Моїх найменших братів, - ви Мені зробили", тобто: так це мене буде втішати і за це буду винагороджувати, якби ви мені самому вчинили. То наскільки більше буде втішатися і наскільки більшою буде наша нагорода, якщо свої добродійства пожертвуємо тим душам, які терплять страшні муки, а самі собі допомогти не можуть.

5. Накінець, великою буде радість *Отця Небесного*, бо Він любить ті душі, які перебувають в Його ласці, які є Його вірними і вибраними дітьми та які будуть Його вічно вихвалити. Хоча мусить їх покарати, згідно зі своєю справедливістю, але, як на землі доброму батькові прикро, коли мусить покарати Своїх дітей, так і Господь Бог, Отець наш Небесний, гаряче прагне, щоб закінчилися терпіння Його улюблених дітей. Яку велику радість справляємо Його Батьківському Серцю, якщо причиняємося до їхнього спасіння, як мило мусить бути нашому спільному Батькові, коли бачить, як сердечно спішимо на поміч нашим терплячим братам і сестрам.

Невже можемо занедбати те, що таку радість справляє цілому небові? Чи не досить одного розважання, аби розігріти і зворушити наші серця, хоч би були холодні й байдужі, а тим самим заохотити нас щиро та розсудливо, а навіть з радістю поспішати на поміч померлим.

Молитва

О, святі Ангели і всі вибрані Божі Угодники, прийдіть на поміч терплячим душам у чистилищі. Пресвята Богородице, Пречиста Діво Маріє, будь їм найпершою Захисницею! Зверни на них Свої милосердні очі і покажи їм Ісуса, благословенний плід лона Твого, о ласкава, о милостива, о солодка Діво Маріє! Амінь.

П'ять "*Отче наш*", п'ять "*Богоро дице Діво*" і *акти зітхання*.

Приклад

Дон Бернардіно де Мендоза подарував св. Терезі своє чудове помістя, поблизу Валлядолід, щоб там заснувати монастир. Але ще до того, як було засновано монастир, дон Бернардіно несподівано захворів, втратив мову і так помер, що не міг висповідатися, але ще встиг подати знак жалю. Цим дуже засмутилася св. Тереза, бо боялася за його спасіння. А Ісус Христос сказав до неї: "Дочко моя, на правду, спасіння його було у великій небезпеці, але отримав Мою ласку за прекрасне пожертвування для тебе, проте душа його не вийде з чистилища скоріше, ніж буде відправлена перша Служба Божа в тому монастирі". Від того часу не мала спокою св. Тереза. Постійно уявляла собі жахливе терпіння тієї душі. Хоч дуже прагнула спочатку заснувати монастир в Толедо, та, переборюючи великі труднощі, відразу взялася до закладення монастиря у Валлядолід. Тільки було споруджено найнеобхідніше, а вже в наступну неділю відправлено першу Службу Божу, в єдиному упорядкованому для цієї мети приміщенні.

Тоді побачила свята, як під час св. Причастя душа її добродійця в повному блиску вступила до неба, сердечно дякуючи їй за поміч. Тим більшою була її радість, бо вважала, що здійснення обітничі Ісуса Христа треба очікувати аж по першій Службі Божій, яка відправиться після перенесення Святих Тайн до Кивоту Церкви нового монастиря.

(О. де Рібера, Життя св. Терези II, розд. 12).

День XVI Допомога душам померлих – прояв нашої любові

"Люби ближнього твого, як себе самого". (Мт. 22, 39)

1. Усіх людей, як дітей однієї Божої родини, повинна об'єднувати взаємна любов. Та любов, що є проявом нашої природи, спонукає нас співчувати в неволі ближньому, поспішати йому на допомогу, чинити для нього те, що чинили б нам. Чим більша його неволя, тим більший наш обов'язок йому допомагати. Невже той, хто має людське серце, дозволить бідному померти з голоду, хоча може порятувати його милостинею; не спасе дитину, яка потрапила в палаючий вогонь?

А чи не було би проявом нелюдяності, якщо того бідного чи дитину можемо порятувати, не наражаючи себе ні на яку небезпеку: просто - дуже легко. Отже, нечувано великою є неволя душ у чистилищі. Нічим не можуть собі зарадити, а мають великі борги. Незмірне терпіння тих найбідніших душ, що потребують найбільшої помочі. А ми можемо їм допомогти дуже легко. Чи це для нас не цілком природно прийти з допомогою до тих душ? А якщо б я знаходився в такому сумному положенні і якби мене палив вогонь чистилища, чи хотів би я, щоб про мене забули і були байдужими до моїх терпінь? Чи не прагнув би допомоги як прояву обов'язку стосовно природної людської любові.

2. Релігія не розкриває природних зв'язків любові, а робить їх ще тіснішими. Божий Законотворець Нового Завіту ушляхетнив природний вияв любові Своєю Любов'ю, вивищив новими почуттями, освятив Своім прикладом і зміцнив Своім авторитетом. Любов до ближнього - ознака, за якою Ісус Христос пізнає Своїх: "З того усі спізнають, що Мої ви учні, коли любов взаємну будете мати" (Ів. 13, 35). Любов - новий закон, що його приніс на землю Ісус Христос, - є, передусім, Його заповіддю, яку підніс на ту саму висоту, що і заповідь любові до Бога: "А друга заповідь подібна до неї: "Люби ближнього твого, як себе самого" (Мт. 22, 39). Якою ж великою, якою святою, якою Божою в християнстві є заповідь любові до ближнього! Але любов не втрачається, не зникає і після смерті. Хоча на деякий час ми фізично розлучені, але духовно далі поєднані як члени того самого тіла, головою якого є Ісус Христос. Любов'ю ми злучені як з тими, що вже спаслися і перебувають у небі, так і з душами, що терплять у чистилищі. Де була би наша християнська любов, якщо б не подали помічну руку душам у чистилищі? Чи могли б тоді ми стверджувати, що любимо ближнього, як себе самого? Де була би тоді наша віра у спілкування Святих?

3. Душі в чистилищі заслуговують на нашу християнську і природну любов тим більше, чим більше відчують себе святими. Зійшли зі світу в ласці Божій - значить, є дітьми Божими. Господь не тільки закликав їх, але і вибрав: даремно помер за них Ісус Христос, відбувають справедливую покуту, імена їхні раз і назавжди вписані в книгу вічного життя. Які високі привілеї! Чим краще пізнають Бога, тим більше люблять Його як своє найвище добро. Ця любов є причиною того, що так болісно відчують запізнє з'єднання з Богом, з великою тугою жадаючи Господа. Люблять також і нас як братів і сестер у Христі, а люблять нас щораз більше, бо набагато більше пізнають причини любові.

Чи можемо знайти достойніших помочі, як ті душі, котрі тісно з'єднані почуттям любові з Богом і з нами, отже, гідні нашої любові й нашої дієвої помочі. Слушно зауважує Діонісій Картуз: "Направду, не має той ані крихти християнської чи братньої любові, хто через недбальство або лінивість допускає, аби душі померлих терпіли у вогні чистилища".

Молитва

О Господи Ісусе, що на землі допомагав опущеним, молюся до Тебе, особливо за ті душі у чистилищі, які найбільше опущені. Подивись, як ті душі глибоко зануренні в полум'я, як жалісно просять помочі, проте нема нікого, хто почув би їхні прохання й змилювався над ними. З християнської любові, співчуюю їм і з такою ревністю молюся за них, якби хотів молитися за своїх найкращих друзів. Амінь.

П'ять "Отче наш", п'ять "Богородице Діво" і акти зітхання.

Приклад

Одна вдова знатного роду мала сина одинака, якого вбив її неприятель. Убивця боявся, щоб його не знайшли і довго переховувався. Але з часом довідалися про його місце перебування і повідомили про це вдову, основного обвинувачувача. Вже влада мала намір його впіймати, але та шляхетна пані, погамувавши в собі всяке бажання помсти, сказала тайно його повідомити, щоб негайно втікав. Мало того, що була настільки шляхетною, що наказала дати йому грошей, навіть коня вбитого сина, аби легше тому було втікати.

Тим часом не переставала молитися за свого улюбленого сина, доля якого над усе лежала їй на серці. Отож її благородний учинок був такий милий Господеві, що звільнив душу її сина з чистилища. Він з'явився їй у великій радості і славі, коли вступав до неба, мовивши, що Господь Бог, зворушений її милосердям, звільнив його з чистилища, де мав би ще дуже довго терпіти.

Ось так багато значить для Ісусового Серця лише один акт любові до ближнього!

День XVII

Допомагати душам у чистилищі – обов'язок справедливості

"Віддай, що винен" (Мт. 18, 28).

1. Душі в чистилищі терплять не лише задля переблагання Божої справедливості, але часто також як жертви несправедливості зі сторони людей, і то не раз таких, яким найбільше довіряли. Милосердя для нещасних - одне з найістотніших почуттів людського серця, яке схиляє нас до того, що охочіше обіцяємо і даємо таким усе, що лише в наших можливостях. Так чинимо особливо тоді, коли вмираючий у своїй великій муці надіється на наші молитви. Не можемо противитися такому прохання, коли охоче обіцяємо йому, що ніколи не забудемо про нього в своїх молитвах і постійно всілякими способами будемо йому допомагати. Але, на жаль, тільки стихнуть похоронні дзвони, ледве закінчиться відправа, а вже почуття наші слабшають, уже стаємо байдужими і забуваємо про молитву й поміч, яку обіцяли і до котрої маємо відчувати себе зобов'язаними.

2. Дуже часто зобов'язує нас не тільки дана обітниця, але суворий обов'язок справедливості. Трапляється це тоді, коли хтось отримує спадок, призначений для допомоги померлим. Недотримання такого заповіту - несправедливість стосовно Господа Бога і людей. Якщо, як пише св. Іван, "кожний, хто ненавидить брата свого - душегубець", то що можемо сказати про того, хто не тільки не любить померлих, але навіть відмовляє їм у тому, до чого зобов'язаний кожен згідно зі справедливістю. "Як то так, - говорить св. Іван Хризостом, - погани спляють разом з тілами своїх улюблених померлих навіть те найцінніше, що належить їм, а християни привласнюють собі те, що повинні принести в жертві не через спалення, а через учинки відкуплення за померлих, аби виєднати їм вічне щастя! Погани спляють скарби своїх померлих, щоб віддати намарну честь їхній пам'яті, а християни допускають спалення не тіл померлих, але їхніх душ, бо хочуть насліддям їхнім збагатитися". Яка то страшна відповідальність учікує недбалих у виконанні заповітів. Це ж позбавить допомоги душам у чистилищі, якої б вистачило, щоб багатьох з них врятувати, допомоги, результатом якої було б вічне щастя. Чи не заслуговують ці вчинки на те, щоб називати їх святотатством, а їх виконавців - катами бідних душ. І Божа і людська справедливість переслідує їх. Декілька соборів піддали такі вчинки анафемі.

3. Існує багато приписів щодо суворого виконання обов'язку справедливості. Хіба небагато знайдеться людей, які б не були боржниками однієї або кількох душ у чистилищі. Справедливість зобов'язує нас стосовно усіх, яким завдячуємо своїм становищем і майном, а також стосовно тих, кому ми щось винні або яких повинні винагородити за вчинену їм кривду. А оскільки винагорода за вчинену їм кривду належить померлим особам, то єдине, що можливе в такому випадку - допомогти їхнім душам. Якщо ми комусь зашкодили в доброчесності, якщо ми когось ненавиділи, якщо ми комусь подали поганий приклад і згіршення або відвернули від доброго, стараймося, в міру своїх сил, принести йому полегшення у вогні чистилища. Тим більше ми до цього зобов'язані, якщо привели когось до гріха. І якщо, з нашої провини, вони тепер терплять, то ми повинні з усіх сил дбати про їхнє визволення.

Молитва

Не допускай, о Господи, аби ми грішили своїми несправедливими вчинками стосовно душ померлих. Отож просимо Тебе особливо за тих, за яких обіцяли молитися, і за яких зобов'язані молитися. Вчини, ласкаво, щоб наші винагородження відповідали нашому обов'язку, як також їхнім боргам, з огляду на Твою справедливість, щоб так вони досягнули нагороду вічного щастя. Амінь.

П'ять *"Отче наш"*, п'ять *"Богородице Діво"* і *акти зітхання*.

Приклад

У житті св. абата Рабана Маура був такий випадок. В одному монастирі віддавна дотримувалися звичаю, який ще і тепер існує в багатьох монастирях: щоб порятувати душі монахів, які померли протягом тридцяти днів, роздавали вбогим страви, котрі отримували б ті монахи, якби були при житті. Одного разу, внаслідок епідемії, померло дуже багато братів, і скупий розпорядник не виконав для них того доброго звичаю або відклав його на пізніший час. Та незабаром і він помер. Не дісталось йому нічого з того милосердя. За декілька днів з'явився абатові і сказав: "Ще перебуваю в тяжких терпіннях. Хоча молитва братів приносить мені велике полегшення, але не можу бути звільнений з чистилища, поки не будуть звільнені мої брати, які там затримані через мою скупість. Милостиню, яку роздають у моєму наміренні, з Божого розпорядження, не мені, а їм призначається. Дуже прошу подвоїти милостиню, бо, після відкуплення моїх братів, Господь Бог і мене визволить".

Так і сталося. Місяцем пізніше знову з'явився, але вже був спасений.

День XVIII

Що найбільше спонукає нас допомагати душам у чистилищі?

"Змилюйтеся, змилюйтесь наді мною, мої друзі". (Іова 19, 21)

Крім загального обов'язку допомагати душам у чистилищі, до якого зобов'язує нас і закон природи, і закон Христовий, існують ще й інші молитви, які впливають з особистого ставлення до померлих. Перш за все - це вдячність.

1. *Стосовно наших добродійців.*

Забути про добродійства - значить виявляти тим більшу невдячність, чим більшої вдячності прагне голос нашого сумління, чим глибші корені почуття вдячності стосовно добродійців закладені в людському серці. Чи знайдеться хтось такий, хто б не мав своїх добродійців, які перебувають у вогні чистилища? Може це вихователі, душпастирі, наставники, які нас учили й виховували. Прикладом своєї чистоти, добрими порадами, високими принципами вели нас до чистоти, утверджували на дорозі спасіння, засвідчували нам добродійства, а в наміренні Бога стали знаряддям нашого спасіння. Чи була б краща нагода їм віддячитись, як тепер, коли терплять в чистилищі? І коли більш потрібні були б їм докази нашої вдячності, як не тепер, коли перебувають у чистилищі?

2. *Стосовно наших друзів.*

Хто не відчув сили і сердечності приязні? Вона нерозлучно поєднує серця. Вона присутня в радості і смутку, щасті і нещасті. З двох сердець вона творить одне. Хоча розлука перериває зовнішні стосунки, але сердець не може розірвати. Вони поєднані побожними спогадами, молитвами й іншими проявами добродійства, котрі подає релігія. Отож, якщо правдива любов справжніх друзів є такою дієвою на землі, наскільки більшою вона повинна бути стосовно тих, які щирою і вірною любов'ю з'єднані з нами, а тепер терплять у чистилищі. Св. Амброзій, після смерті імператора Теодозія, з яким приятелював, висловлюється так: "Люблю тебе і буду твоїм товаришем до кінця життя, і не покину тебе, поки своїми молитвами й сльозами не допроваджу тебе туди, де ти повинен перебувати, з огляду на свої заслуги, - в небі, разом з Господом Богом".

3. *Вдячність стосовно наших рідних.*

Чисельні і могутні прояви любові поєднують нас з рідними по крові: з батьками, дітьми, родиною. Вони щиро любили нас на землі, задля нас йшли на великі жертви, для нас працювали, терпіли, заспокоювали наші тривоги, осушували сльози, лікували рани, а тепер, може, через нас

терплять, а за що? за свою велику поблажливість до нас або через свої гріхи, до котрих ми причинилися. Давно б уже були спасеними, якщо б ми виконали те, що свято обіцяли в часі їхньої смерті, до чого, зрештою, суворо зобов'язує нас почуття любові, вдячності, справедливості. Від кого можуть чекати допомоги, як не від нас? Хто повинен їх визволити, як не ми? І якщо щось і може збільшити терпіння цих душ та погіршити і так сумну їхню долю, то тільки відчуття, що опустили їх навіть ті, які зобов'язані їм усім, що є в них найсвятіше, і через яких хіба ще більше мусять терпіти. Як можемо байдуже споглядати на те, що вони терплять таку недолу? Чи це не була би та жорстока невдячність, що взиває про помсту до неба? Справді, не може нас не вразити сильний біль бататьох при втраті своїх близьких, але якби ті могли говорити, то чи не сказали б: "Менше плачте, а проявіть більше милосердя до нас і спішіть порятувати нас своїми молитвами й добрими вчинками".

Молитва

Отче Небесний, змилуйся над моїми батьками, братами, сестрами, рідними, приятелями і добродійцями, які відійшли швидше від мене з цього світу і змушені ще терпіти в чистилищі. Спасителю, вилий на них Твою Спасительну Кров! Духу Святий, рососою ласки своєї зволь їх покріпити! О Боже, наймудріший у винагородженні всього доброго, зволь за мене нагородити їх за всі засвідчені мені добродійства і дозволь їм використати найщедріші заслуги, які здобув Ісус Христос, Пречиста Діва Марія і всі Святі, аби, звільнившись від своїх терпінь, удостоїлись прийняття вічної радості. Зволь, ласкаво і мені колись оглядати їх у щасті вічної слави. Амінь.

П'ять *«Отче наш»*, п'ять *«Богородице Діво»* і *акти зітхання*.

Приклад

Один молодий чоловік зійшов на манівці гріха. Через це часто засмучував свою матір, яку, зрештою, дуже любив.

Проте знову, у котрий раз, піддався своїм захопленням і намовам нещасних товаришів. Невдовзі після цього мати захворіла і померла. І ось, при ложі померлої був її син в колі родини, яка навколівши молилася і плакала. Він теж хотів молитися, але хоча був вченим чоловіком, забув усі молитви. Отож, узяв до рук молитовник, але і в ньому не знайшов жодної молитви за померлих. Тоді обурився сам на себе і подумав: "Ах, нещасний! не вмієш навіть помолитися за померлу матір. Адже вона буде довго терпіти, бо мала такого сина! Зрештою, не допоможуть нічого її твої молитви, якщо будеш продовжувати такий самий спосіб життя. Ні, так далі не може бути. Навчуся знову своєї релігії, піду до св. сповіді і пожертвую святе Причастя за душу моєї матері".

Негайно так учинив, витривав у доброму і став вірцевим християнином.

День XIX

Допомагати душам у чистилищі – корисно для нас самих

"Якою мірою міряєте, такою і вам відміряють".

(Мт. 7, 2)

1. Не підлягає сумніву, що ті слова Спасителя також слід взяти до уваги, коли йдеться про допомогу, яку ми повинні нести душам у чистилищі. Наскільки ми тепер милосердні стосовно тих бідних душ, настільки Господь Бог буде милосердний до нас в цьому і майбутньому житті. Св. Августин говорить: "Чи хочеш, чоловіче, щоб Господь змилювався над тобою? Прояви милосердя до своїх ближніх у чистилищі. Бо так Господь буде милосердитися над тобою, як ти милосердишся над ближніми". Господь особливо буде старатися, щоби в скорому часі віддати належне Його справедливості стосовно нас, і щоб ми спаслися від вогню чистилища. Учителі духовного життя обіцяють милосердним велику допомогу в чистилищі і вважають любов, яку ми виявляємо стосовно душ померлих, певним знаком, що приведе нас до неба. Св. Тома з Аквіну пише: "Правдою є те, що хто винагороджує за душі померлих, ще не винагороджує за себе самого; але є також правдою і те, що той заслуговує ще на більше, ніж на відпущення провин, - на життя

вічне. Таку користь приносить милосердя стосовно душ у чистилищі. Отож, хто би не бажав стати милосердним щодо них?

2. Як милосердя стосовно душ у чистилищі само собі готує нагороду, так брак милосердя щодо них стягає сам на себе покарання. Іншими словами: якщо хтось холодний, скупий, немилосердний щодо душ у чистилищі, то й люди стосовно нього будуть холодними, скупими, немилосердними. Помре, і якщо все буде добре, дістанеться до чистилища. Але хто там заступиться за нього? Ті, яких міг би визволити, перебувають ще в чистилищі або не йому завдячують своїм визволенням, а через те не матимуть жодного обов'язку заступитися за нього. А, може, ті, що залишаться на землі, більше для нього чинитимуть? Хто забуває про інших, той не може скаржитись, що забувають про нього. Якщо, можливо, успадкував маєток своїх родичів, а не пам'ятає про їхні душі, то легко може статися, що і його спадкоємці не пам'ятатимуть про нього, а його нещасна душа буде страшно покутувати у вогні чистилища, поки не сплатить все, до останнього шага. Господь це допустить, щоб справедливо його покарати. "Якою мірою міряєте, такою і вам відміряють". У чистилищі немає милосердя для тих, хто сам не мав милосердя. О, як тоді буде жаліти душа за свою колишню байдужість до душ померлих і повторюватиме те, що між собою говорили брати Йосифа: "Направду провинилися ми супроти нашого брата, коли бачили, як боліла душа його, коли він благав ласки в нас, а ми не послухали" (Бут. 42, 21).

Молитва

До Тебе, о Господи, звертаємося в покірній молитві за душі Твоїх слуг і слугинь і гаряче благаємо пробачити їм, якщо за життя в чому-небудь помилилися, і зволь прийняти їх до щасливого грона Твоїх вибраних. Через Христа Господа нашого. Амінь.

П'ять *"Отче наш"*, п'ять *"Богородице Діво"* і *акти зітхання*.

Приклад

Арханіла Панігарольо, настоятелька монастиря св. Марти в Мілані, відзнамалася надзвичайною ревністю в молитві за душі у чистилищі. Проте рідко згадувала про душу свого батька, хоча за життя його сердечно любила. Надзвичайний і дивний випадок усунув те забуття.

У поминальний день з'явився їй Ангел Хоронитель, узяв за руку і запровадив до чистилища. Там між терплячими душами побачила й впізнала свого батька. Коли ж і він її впізнав, сказав: "О, моя донечко, невже можливо, що так надовго забула про мене, твого нещасного батька, який так тяжко тут терпить. Адже стільки любові проявляєш до чужих душ. З твоєю допомогою багато з них уже визволено, а про мене забуваєш, адже я - твій батько, і багато чим завдячуєш мені". Арханіла дуже засмутилася тими докорами, бо досконало відчувала, що на них заслужила. Тому зі сльозами обіцяла батькові, що вчинить усе, аби йому допомогти.

Коли ж над цим роздумувала, не могла собі усвідомити, як то могло статися, що забувала молитися про свого батька, хоча часто збуджувала в собі цю постанову. Ангел Хоронитель промовив до неї: "Господь Бог допустив це на твого батька як покарання за те, що на землі так мало дбав про своє спасіння і мало допомагав душам у чистилищі". Від того часу Арханіла не мала спокою, поки не визволила улюбленого батька з чистилища молитвами, постами, умертвіннями. Невдовзі з'явився батько, весь в ясності, подякував за визволення, яким їй завдячує.

День XX

Яка велика вартість набоженства за душі померлих

"Чини добре праведному, і отримаєш велику нагороду".

(Прип. 12, 2)

Набоженство за душі померлих навчає про три побожні чесноти, ті надприродні джерела, які підтримують у нас духовне життя. Ними зміцнюється наша:

1. *Vіра*, бо:

а) ми пізнаємо, що, після розпаду тіла в порошок, душа з ним не вмирає, але переходить у безсмертя, щоб там отримати нагороду чи покарання відповідно до своїх учинків. Як благородний

Юда Макавей визнав свою віру в життя майбутнє тим, що запропонував принести жертву за своїх воїнів, що полягли в бою, так і ми через набоженство за душі померлих визнаємо нашу віру у воскресіння й спільне перебування з тими, які з вірою померли;

б) повчас нас, якою великою є Божа святість, справедливість і милосердя; що найменший гріх не узгоджується з Його святістю, що мусимо віддавати належне Його справедливості, що вчинки милосердя є нашим відкупленням;

в) є визнання віри в чистилище і можливість нести допомогу душам, які там затримані;

г) постійно нагадує нам невичерпні заслуги, терпіння і смерть Ісуса Христа, бо без них наші відкуплення не мали б надприродної вартості;

г) є постійним визнанням віри в ефективність Служби Божої, святого Причастя і відпустів;

д) постійно пригадує, що Небо є нашою правдивою метою і тільки там можемо бути справді щасливими.

Отже, ця набожність поєднує в собі різні акти віри.

2. *Надія.* Християнська надія живиться вірністю Господа Бога в дотриманні даних обітниць. А що ж інше заохочує нас допомагати душам, як не те довір'я, що Господь сповнить усе, що обіцяв задля заслуг Ісуса Христа? Сповнить те, про що ми Його просимо для себе чи для інших, чи для душ у чистилищі. Чим іншим є жертва наших учинків відкуплення і відпустів, отриманих за душі у чистилищі, як не могутнім актом надії та довіри до Бога? Сподіваємося і для себе заслужити милосердя, адже щодо інших ми були милосердними.

3. *Любов.* Чи то не любов Божа, тобто наслідування тієї любові, якою Бог живить людей, якщо любимо тих, яких Бог любить. І любимо їх тому, що їх Бог любить, і для того, щоб помножити Його честь та хвалу? Чи то не любов Ісуса, якщо розширюється Його відкуплення, віддається честь Його заслугам, винагородження, почитається Його Найсвятіша Кров і заповнюється небо? Чи то не любов ближнього, коли стараємося порятувати його з найбільшої недолі, удостоїти його найбільшого щастя й утورувати йому дорогу до Царства Небесного? Чи то не розумна любов нас самих, якщо тепер чинимо те, чого би прагнули для себе в годині смерті і в чистилищі, щоб було нами виконане, аби таким чином найскоріше доступити милосердя і спасіння, і здобути чим більші заслуги і нагороди?

В який же різноманітний і піднесений спосіб сповняємо Божі чесноти в цій відправі! Яка вона корисна, і як ми повинні її цінувати, як вірно і ревно її відправляти! Як точно і з посвятою ми повинні поширювати це набоженство й до нього заохочувати!

Молитва

Вияви, просимо Тебе, Господи, Своє милосердя до всіх душ у чистилищі, щоб не понесли покарання, на які заслужили, адже завжди прагнули сповняти Твого волю. І як на землі через правдиву віру були поєднані зі заступництвом вірних, так щоб і в майбутньому житті прилучилися до Ангельських Хорів. Через Христа Господа нашого. Амінь.

П'ять "*Отче наш*", п'ять "*Богородице Діво*" і *акти зітхання*.

Приклад

Прикладом великої набожності за душі у чистилищі був о. Регм Т. І.З Нераз повідомляв своїх співбратів, про смерть котрогось з них, хоча той знаходився в іншій країні і не було жодної відомості про його кончину. Одного разу, коли приготувався до відправи Служби Божої, несподівано попросив, щоб дали йому чорний фелон, бо мусить цю Службу Божу пожертвувати за померлого.

Просив, заодно, присутніх помолитися за отця, який, власне, помер у Монако. Коли запитували його брати-монахи, чи той отець, якого дуже поважали за його чесноти, знаходиться в чистилищі, отець Регм відповів, що так, і то через смачні двірцеві страви. Пізніше довідалися про смерть того отця, а також про те, що в часі довгої хвороби присилали йому смачні страви з двору князя, який був його приятелем.

Іншого разу з'явився йому один з його братів-монахів, о. Астенсіс, який помер в Диліндзі. Здивований, запитав, чого собі бажає. На це о. Астенсіс відповів, що помер. На запитання, чи знаходиться в чистилищі, ствердив: "Ні, знаходжуся в небі в нечуваних розкошах".

Відбулося це, власне, в день смерті о. Астенсіса.

(Більше подібних випадків описано в історії Товариства Ісуса Південної Німеччини, автор - о. Ксєворій Кропфа).

День XXI Набоженство за душі померлих – засіб для власного освячення

"Чоловік милосердний творить добро собі самому" (Прип. 11, 17).

1. Любов є як доповненням закону (пор. Рим. 13, 10), так і святістю душ. Набоженство за душі померлих - дієве виявлення любові Бога та ближнього. Хто довго практикує це набоженство, той довго плідно працює над своїм власним освяченням. Так само можемо сказати про інші чесноти, які виховуємо в собі під час того набоженства, а саме: про віру і надію, як це бачимо з попереднього розважання. Це набоженство будить у нас дух покаяння й ревності, звертає нашу увагу на невеликі прогрішення та заохочує до добрих учинків, щоби, скільки маємо можливості в цьому житті, вже винагороджували за дочасні кари, за наші гріхи. Учит нас покори, без якої навіть найкращі наші вчинки не можуть бути до вподоби Богові, бо в тій відправі немає нічого, що могло б улашувати нашу власну любов, адже не бачимо її результату і мало звертаємо уваги на себе. Вона є тим стимулом, аби ми перебували самі в собі, бо наставляє нас на те, щоб плід відкуплення жертвувати за душі померлих. Зближує нас з духом тих душ, чинить так, що переймаємося їхніми почуттями, засвоюємо їхній спосіб мислення. Через це все послаблюється в нас відчуття світу, а життя ласки щораз більше розвивається і вдосконалюється. Отже, хто може заперечити, що довголітні відправи за ті душі й активне співчуття до них сильно та дієво причиняються до нашої святості?

2. Кожний добрий учинок з любові до ближнього містить в собі, як і всі добрі вчинки, потрібний плід:

а) *Заслугує нагороду*. Ісус Христос сам обіцяв нагороду в небі за кожний такий учинок, хоч би найменший: "Хто напоїть, як учня, одного з цих малих тільки кухликом холодної водиці, істинно кажу вам, той не втратить своєї нагороди" (Мт. 10, 42). Кожен з тих учинків здобуває нам ласку Божу, сильніше скріплює приязнь з Богом і дає нам право нагороди в небі;

б) *Запевняє досягнення* того, чого ми для себе або для інших просимо, і Божу поміч;

в) Є *винагородженням*, бо завжди поєднаний з якоюсь працею. Таким чином, кожним учинком сплачуємо борг Божій справедливості. Лише цей третій плід наших добрих учинків жертвуємо душам померлих, тобто відкуплення, а перші два залишаються для нас. Отож ці добрі справи, які чинимо за душі померлих, спричиняються до нашого освячення і щастя.

3. Так, саме жертва плоду винагородження наших добрих учинків за душі померлих причиняється до нашої святості. Бо любов, передусім, надає справжньої вартості нашим учинкам. Чим більше походять з почуття любові, тим вони миліші Богові, а для нас мають більшу заслугу. Власне, любов до Бога і любов до тих душ - основа добрих учинків, любов, яку в такій мірі не можемо виявити нікому, хто терпить на землі. Тому, чим більше ми для них жертвуємо, тим більше отримуємо для себе ласки і заслуги і святості. Стаємо милішими для Ангелів і Святих, Непорочної Діви Марії і самого Господа Бога, бо всі вони радіють з їхнього визволення.

Молитва

Поручаємо Тобі, Господи, душі Твоїх слуг і слугинь, щоб вічно жили для Тебе ті, які вмерли для світу. Пробач їм, з ласки Свого Милосердя, якщо на землі через людську свою слабкість чим-небудь провинилися. Через Христа Господа нашого. Амінь.

П'ять "*Отче наш*", п'ять "*Богородице Діво*" і *акти зітхання*.

Приклад

В об'явленнях св. Мехильди читаємо, що коли та свята якось роздумувала про те, якою незмірно великою є Божя доброта, Ісус Христос сказав до неї: "Іди і придивися до найменшого з усіх спасених, які перебувають у небі, бо в ньому можеш пізнати всю мою доброту". Після того духом була перенесена до неба, і коли там уважно розглядалася, щоб побачити того, про кого їй говорив Господь, підійшов до неї муж, повний королівської пишності та величі. Лице його було

гарне, благородне й осяяне. При тому, був надзвичайно привабливий. Запитала його, ким він є і яким способом дійшов до такої надзвичайної краси. На то відповів: "На землі я був злочинцем і вбивцею. Але поступав скоріше із несвідомості звички, яку перейняв від своїх батьків, а не з переконання. Через покуту, накінець, зазнав милосердя. Але перед тим сто років перебував у чистилищі і багато терпів для свого очищення. Тепер незаслужена доброта Божа завела мене сюди, на вічний спочинок".

День XXII

Вдячність душ у чистилищі своїм добродійцям

"Коли чиниш добре, знай, кому чиниш, і буде велика ласка в добрах твоїх"
(Прип. 12, 1).

1. Вже на землі ті душі любили нас як товаришів свого паломництва, як співвідкуплених через Ісуса Христа, як дітей того самого Отця, який є в небі; любили нас як знайомих, добродійців, приятелів, рідних, але наскільки більше люблять нас тепер, коли набагато ясніше пізнають причину любові. А якщо ми, хоч і грішні й боржники стосовно Бога, в цьому житті можемо молитися за себе навзаєм, то чому ті душі не можуть молитися за нас?

Ця думка достовірна. Її обстоюють багато теологів: Беллярмін, Суарез. В неї вірить католицький люд. Святе Письмо пише, що "первосвященик Онія і пророк Єремія на другому світі молилися за своїх, що живуть на землі" (2 Мак. 15, 14). Свята Катерина з Болоньї запевняє, що в різних справах взивала про допомогу душі у чистилищі й була вислухана, навіть частіше та скоріше, ніж святими. Папа Бенедикт XIII оповідає, що о. Альфонс Кортезі, Товариство Ісуса, довго страждав через несподівані спокуси, хоча боровся з ними різними способами. Аж, урешті, звільнився від них, коли, за порадою Пречистої Діви Марії, яку просив про допомогу, почав ревно молитися за душі померлих. Подібно оповідають особи, досвідчені в духовному житті: коли у всьому розчаровуються, звертаються до душ у чистилищі і стають вислуханими. Бо чому ж Господь не мав би вислухати тих улюблених святих душ, якщо вони з місця своєї покути зі вдячністю і любов'ю моляться до Нього за нас?

2. Якщо ті душі навіть у чистилищі, де відлучені від Бога, терплять в ув'язненні, люблять нас, то наскільки більше любитимуть нас, коли через наші відкуплення будуть визволені з місця покарання, постануть перед Божим тронем і як святі, як царі радітимуть у небі! Хто може висловити, які почуття вдячності наповнюють душу, якій Ангел звіщає звільнення і те, що спричинилася до цього та чи інша особа. Тим більше почуватимуть себе вдячними, тим палкішою буде їхня любов, чим більші були терпіння, від яких їх звільнено, чим більше добро, яке випало на їхню долю. А що, коли тим добродійцем є особа, якій ніколи ніякої прислуги не вділили, яка їх ніколи не знала, яка молилася за душу на їхньому похороні або на Службі Божій за померлих, на їхньому невідомому гробі або в День Поминальний, або через те, що була членом того самого братства чи згромадження, або через те, що померли далеко від своєї Батьківщини й опущені своїми. Тим більше, якщо то був їхній неприятель, ненависть якого вони стягнули на себе, а тепер він їм пробачив і думає про своє та їхнє спасіння. Хто може розповісти, з якою сердечністю і любов'ю визволена душа буде вставлятися за свого визволителя. Щасливий, хто має перед Божим тронем хоч би одного такого приятеля. Напевно, може сподіватися, що буде спасений і швидко визволиться з чистилища. Направду, хоч би ми не мали жодних інших побуджень, цього одного достатньо, щоб нас запалити до милосердних учинків стосовно померлих душ.

3. Ісус сказав: "Придбайте собі друзів мамоною неправою, щоб, коли її не стане, вас прийняли в намети вічні" (Лк. 16, 9). Тими друзями є вбогі, але не всі вбогі цього світу ввійдуть до Царства Небесного. Проте душі у чистилищі, хоч би найбідніші від усіх бідних, мають ту впевненість, що ввійдуть до неба. Це вони, згідно обітниці Ісуса Христа, "приймуть нас в намети вічні". З якою радістю там нас приймуть, запровадять перед трон вічного Бога і будуть в Його огляданні щасливі разом з нами! Аде радісне відчуття вдячності і любов в них не зменшується, а зростає в тій мірі, в якій зростає відчуття щастя від все більшого наближення до трону Божого. Цю радість поділяють з нами наші й їхні Ангели Хоронителі, особливо Пречиста Діва Марія. Як

турботлива мати, хворому і терплячому синові якої ми запевнили полегшення й порятунку, так і Марія вставлятиметься перед Ісусом за тими, які потішали та рятували душі померлих Її слуг і дітей. Господь Бог тим готовніше вислухає Її молитви, чим милішою для Нього є чеснота вдячності.

Молитва

Змилуйся, просимо, о Господи, над душами Твоїх слуг і слугинь, за які складаємо Тобі Святу Жертву, й усильно благаємо Твою Велич, щоб вони, задля переблагальної Святої Жертви, удостоїлися вічного спочинку. Через Христа Господа нашого. Амінь.

П'ять «*Отче наш*», п'ять «*Богородице Діво*» і *акти зітхання*.

Приклад

Папа Бенедикт XIII розповідає, що свята Бригіда запевняла, що з глибини чистилища чула вигук: "Щедро буде винагороджений той, хто принесе нам полегшення в цьому терпінні". Іншого разу виразно почула голос, який взивав: "О Боже, стократно нагороди тих, які своїми молитвами приходять до нас на допомогу і з усіх сил наближають нас до Твого Божого Світла". Та ж свята оповідала, що чула від Ангелів такі слова: "Той щасливий на землі, хто допомагає душам у чистилищі своїми добрими вчинками і фізичним терпінням".

Ще зовсім недавно один шляхетний християнин у Парижі старався повернути до Бога смертельно хворого старця. Намагався проханнями і закликанням схилити його до примирення з Богом і до прийняття святого Причастя, але все надаремно. Тоді прийшла йому думка, щоб у тій справі звернутися до душ в чистилищі. Зобов'язався тоді, що замовить певну кількість Святих Літургій за душу найбільш опущених, але з тою умовою, щоб та душа випросила ласку жалю хворому старцеві. І ось уже того самого дня старий грішник попросив священика і виконав усі приписи доброго християнина, після того помер у щирій покуті.

День XXIII

Велика заслуга набоженства за душі у чистилищі

"Блаженні милосердні, бо вони зазнають милосердя"
(Мт. 5, 7).

1. Серед добрих учинків найбільш заслуговують на увагу вчинки милосердя, або любові ближнього, бо справжня любов до ближнього проявляється у вчинках, виконаних задля Бога, а тому містить у собі любов Божу: "увесь-бо закон міститься у цій одній заповіді: "люби ближнього твого, як самого себе" (Гал. 5, 14). Власне, про добрі вчинки згадує Вічний Суддя, коли праведних буде небом нагороджувати (пор. Мт. 25).

Отже, всі чини милосердя, в повній мірі, закладені в набоженстві за душі померлих. Воно заспокоює голод душі, бо для спраглих оглядання Бога відкриває небо і дає Ісуса - Хліб Ангелів. Воно заспокоює їхні прикрі почуття, бо відкриває джерело води, яка освячує життя вічне. Воно запроваджує їх до вічних осель і запевняє їм миле прийняття. Воно навідує їх на ложі мук очищуючого полум'я. Воно звільнило їх з усамітненого ув'язнення і запроваджує до неба. Нарешті, без порівняння, більше послужимо тим душам, вводячи їх до вічного спочинку, аніж коли їхнє мертве тіло ховаємо в лоні землі. Щасливий той, хто на питання Справедливого Судді про добрі вчинки зможе представити Йому душу, яку визволив із чистилища. Якщо Ісус Христос запевняє, що кожний учинок милосердя, засвідчений нещасливій людині, так потрактує, якби це засвідчено Йому Самому, то не можна сумніватися, що будь-який учинок милосердя на користь душам у чистилищі буде перейнятий так само: "Ходи, благословенний, - скаже Син Чоловічий до такого, - ходи, бо коли Я у тюрмі був ти відвідав Мене" (Мт. 25, 36)

2. Відповідно за душі померлих не тільки сповняємо всі вчинки милосердя, але ще досконало їх виконуємо. Бо виконуємо їх в наміренні тих, які їх потребують більше, ніж найнещасніші люди на землі, і в наміренні тих душ, які особливо милі Богові! Надто ті вчинки милосердя супроводжують обставини, яких аж надто часто не вистачає всім іншим, зрештою, добрих учинків. Вони натхнені вірою і нерозривно пов'язані з покаянням. Якщо приходимо із допомогою убогим, то

так, нераз, чинимо тому, що їхні терпіння викликають наше співчуття, або навіть через те, що нам надокучає їхня настирливість. Під час набоженства за душі померлих, скоріше, сама віра впливає на наші серця. Нічого тут не промовляє до наших почуттів, і хоча страшенні ті терпіння, але бачимо і відчуваємо їх лише через віру. Інколи наша власна любов применшує значення наших учинків і позбавляє їх заслуги, бо через них хочемо заслужити пошану і вдячність наших ближніх. Набоженство за душі померлих - це дійство, скоріше, скрите. Ані інші, ані ми самі не бачимо його плоду, і тому воно мало підкріплює нашу зарозумілість. Цей вид любові ближнього - надприродний у своїй основі, своїй меті. Яка велика його заслуга! Якщо кухлик холодної води, поданий з любові, отримає свою нагороду, то наскільки щедрішим буде винагороджене милосердя, яке виявляємо тим душам.

3. Довіра, котру покладаємо на Боже милосердя, теж підносить заслуги добрих учинків. Власне, тим набоженством виявляємо найвищу довіру. Молимося за душі померлих з тим переконанням, що це для них дуже корисно, проте ніяких результатів не бачимо. Все виконуємо тільки з довірою у милосердя Боже. Св. Амброзій говорить: "Що-небудь чинимо з любові для душ померлих - замінюється для нас на ласки, а по смерті збираємо з цього стократні плоди".

А ці гідні подиву і повні заслуг учинки милосердя може виконати кожний в будь-який час і в дуже легкий спосіб. Хто не хотів би вжити всіх засобів, аби прийняти для себе таке святе, спасення, повне заслуг набоженства.

Молитва

О Боже, Який даєш життя і тіло людське воскресінням освячуєш, Ти дозволив грішникам у молитві звертатися до Тебе, а тому просимо: вислухай нашу гарячу молитву, яку приносимо за душі слуг і слугинь Твоїх, звільни їх з терпінь чистилища і введи в грона Святих Твоїх. Дай, о Господи, щоб зодягнулися в небесні шати й утішалися радістю раю. Амінь.

П'ять *"Отче наш"*, п'ять *"Богородице Діво"* і *акти зітхання*.

Приклад

В Отранто, місті колишнього королівства Неаполь, одна особа почула, як проповідник з Чину Отців Кармелітів говорив, що ті, які побожно носять Параман Кармелітський і виконують усі необхідні приписи, в суботу, по смерті, за посередництвом Пречистої Диви Марії, будуть визволені від вогню чистилища. Отже, ця особа вступає до братства Святого Параману і просить Пречисту Діву, щоб ввєднала їй ту ласку, аби померла в суботу, і щоб без зволікань була визволена з чистилища. Справді, померла в суботу, так як собі того бажала. Коли її дочка, дуже засмучена після втрати такої доброї матері, молилася за упокій її душі, прийшов до неї один відомий слуга Божий, про якого говорили, що Господь обдарував його особливими ласками, і промовив до неї: "Не плач, бо ручаюся, що та, яку ти так любила, за заступництвом Пречистої Диви визволена з чистилища і прийнята до грона вибраних".

День XXIV

Що потрібно, аби допомогти душам у чистилищі?

"Без мене нічого не можете чинити"

(Ів. 15, 5).

1. Набоженство за душі померлих не повинно обмежуватися тільки співчуттям, бо це ні нам, ні душам нічого б не допомогло. Щоб можна було назвати його ефективним, мусить проявитися в дії, як і в любові, що є його підставою. "Якщо в серці є любов, проявляється вона в діях" (св. Григорій). Якщо вчинки милосердя повинні допомогти душам у чистилищі, якщо повинні погасити їхній вогонь чистилища або хоча скоротити його тривалість - то, перш за все, ті вчинки необхідно виконувати в стані освячуючої ласки. Нерідко люди моляться і багато чинять для тих душ, особливо в День Заупокійний, або під час якогось похоронного набоженства, відвідують гроби померлих, прикрашають їх квітами, вінками, запалюють свічки чи то відповідно до звичаю, щоб сподобатися іншим, чи то з особливої приязні до померлих. Але якщо ті вчинки ми сповняємо в стані тяжкого гріха, то душі не отримують від нас ніякої допомоги. В такому стані не можна

нічого вчинити, що заслуговує на майбутнє життя, нічого, що в очах Божої справедливості мало би вартість відкуплення. Спаситель промовляє (Ів. 15, 5): "Я виноградина, ви - гілки. Хто перебуває в мені і я в ньому, той плід приносить щедро. Без мене ж ви нічого не можете чинити". А св. Павло так пише до Корінтян (1 Кор.13, 3): "І якби я роздав бідним усе, що маю, та якби віддав Моє тіло на спалення, але не мав любові, я не мав би ніякої користі". Таку любов можемо досягнути, перебуваючи в стані освячуючої ласки. Отже, як на інших можемо її перенести, як можемо іншим уділити того, чим самі не володіємо? Св. Франциск Ксаверій промовляв до тих, хто недавно навернувся: "Пам'ятайте про своїх братів, які терплять на тому світі. Святий запал вас оживляє, щоб їм допомогти, але насамперед подумайте про себе. Господь Бог не вислухає тих, які з нечистим сумлінням стануть перед Його Лицем". А в одному з листів до св. Ігнатія (Гоа, 16 вересня 1542 р.) пише: "Перш ніж подумати про порятунок душ у чистилищі, ми повинні пам'ятати про те, щоб власну душу з пекла вирятувати". Отже, якщо справді хочеш прислужитися душам у чистилищі, виконуй свої добрі вчинки в стані ласки, а якщо перебуваєш в стані смертельного гріха, перш за все, щиро висповідайся. І якщо чистим буде твій намір і велика любов, з якою виконуєш добрі вчинки - допоможеш душам у чистилищі.

2. Не можемо сказати, що все, що хтось чинить в стані смертельного гріха - безвартісне. Також і в цьому нещасливому стані треба добре чинити, щоб не примножувати своїх гріхів і покарань, або для того, аби у Божого милосердя виєднати ласку навернення й охорону перед дочасними карами. Ні один грішник не може навернутися без Божої ласки. Але Господь ні перед ким не зобов'язаний, щоб уділяти ласку: як Сам сказав, що дає її, кому хоче і коли захоче; звичайно, уділяє її тим, які виконують добрі вчинки, бо вони себе приготівляють і здатні прийняти ласку покути, молячи Бога про якнайшвидше її виєднання. Отже, грішник теж може чинити добрі справи, допомагаючи душам померлих, бо так прокладає собі дорогу до освячення, щоб потім ще більше й ефективніше їм допомагати.

3. Проте існують учинки, цінність яких не залежить від стану душі того, хто має намір їх створити. Так, наприклад, у стані гріха можна замовляти відправу Святої Літургії за душі померлих. Для себе за це не отримує ж одної заслуги, але Свята Літургія сама по собі має велику вартість. Хто не виєднає грішникові, який її замовив, ніякої заслуги на вічність, але допомагає душам у чистилищі, за яких її жертвує. Також можна пожертвувати за них молитви. Великий учений Суарез мав переконання в тому, що навіть у стані гріха можна отримати відпустити за душі померлих. Як тільки будуть виконані приписані умови, Свята Церква безпосередньо скеровує в наміренні померлих душ скарби винагородження Христа і Святих.

Молитва

Нахили вухо Твоє, о Господи, і вислухай наші прохання, в яких гаряче благаємо Твого милосердя. Зволи душі Твоїх слуг і слугинь, яких Ти відкликав з цього світу, перенести до країни спокою та світла, щоб отримали свою частку в щасливому домі Твоїх Святих. Амінь.

П'ять «*Отче наш*», п'ять «*Богородице Діво*» і *акти зітхання*.

Приклад

Помираючи, один батько заповів синові, щоб після його смерті завжди пам'ятав про нього. Син виконав прохання батька: молився за його душу, в його наміренні виконував добрі вчинки. Пройшло 32 роки. І ось з'являється душа батька вся в полум'ї і гірко скаржитися, що через стільки літ син не причинився до одного полегшення душі в її тяжких терпіннях. "Як це може бути, - здивувався син, - адже я постійно жертвував і жертвую за тебе чисельні молитви й милостині, і це не допомогло тобі?" "Бачиш, - відповів батько, - все, що ти чинив і чиниш не має вартості ні для мене, ні для тебе, бо все сповняєш у стані смертельного гріха. В своїх сповідях ти не виявляєш жалю за вчинені гріхи, тому всі вони були не дійсні. Милосердний Господь дозволив, аби заради твоєї і моєї користі, я міг тебе про це повідомити".

Після цієї появи син навернувся, при сповіді з щирим жалем покався за гріхи і невдовзі своїми добрими вчинками вирятував батька з чистилища.

День XXV

Способи допомоги душам у чистилищі

1. Молитва

"Свята й благочестива думка! -тому він приніс жертву переблагання за мертвих, щоб вони звільнилися від гріха"
(2 Мак. 12, 46).

Існує стільки способів допомагати душам померлих, скільки їх маємо для здобуття ласки і заслуг для себе. Адже можемо всі наші добрі вчинки одночасно жертвувати за них і в такий спосіб заступатися за них.

1. "Господь молитви праведних вислуховує" (Прип. 15,29). Молитва - найкращий спосіб отримати Божу ласку, бо з молитвою Господь пов'язав уділення Своїх Божих ласк: "Просіть, і дасться вам" (Мт. 7, 7). "І все, чого проситимете в молитві з вірою, одержите" (Мт.21, 22).

Молитва - ключ до небесного скарбу ласк. Якщо кожна молитва має таке велике значення, то, перш за все, найбільш ефективною є молитва за душі померлих, бо до неї починається наша любов. Молимося за душі, які люблять Бога і люблені Богом, молимося, щоб випросити для них духовні добра. І тому молитва за душі померлих тим легше і певніше є вислуханою, бо вже не існує для неї перешкод. Багато вчителів духовного життя підтверджують, що молитва за душі у чистилищі більш досконала, ніж молитва за грішників. Грішники добровільно зв'язують себе путами гріха, а душі померлих мусять відповідати за свої гріхи. Тому завжди і всюди в християнській вірі моляться за душі померлих. Власне, Святе Письмо хвалить і виразно заохочує до молитви: "Святою і благочестивою є думка молитися за померлих, щоб вони звільнилися від гріхів" (2 Мак. 12, 46).

2. Спільна молитва спільноти є найефективнішою, бо Господь виразно обіцяв, що вислухає таку молитву (пор. Мт. 18, 19-20). Чому ж би Господь не вислухав молитви Своєї Церкви? Молилася Церква про звільнення св. апостола Петра, і ось зійшов Ангел з неба, зірвав його кайдани і вивів з ув'язнення (пор. Ді. 12).

Так сходять Ангел світла і миру до в'язниці чистилища, і душі, які там перебувають, запроваджує до райського щастя тоді, коли Церква спільно відправляє свої святі молитви і просить Бога про милосердя для них. Так само ввечері, після дзвону на "Ангел господній", в деяких околицях після повторного дзвону, Церква заохочує до відмовляння псалму за душі померлих "З глибини взиваю..." або "Отче наш", "Богородице Діво" і "Вічний відпочинок...", уділяє за це відпустити. Отже, як активно ми повинні приймати участь у спільних молитвах за душі померлих!

3. Проте й індивідуально відправлені молитви за душі померлих приносять їм потіху та полегшу. Одночасно, коли молитва наша лине до Бога, милосердя Боже вступає до чистилища. О, яка це радість, що маємо такий легкий спосіб допомагати душам померлих, а яка потіха для тих убогих, які не можуть давати милостиню і не в змозі сповняти велику покуту. Тому вживаймо той святий і спасенний спосіб молитви; особливо використовуймо за душі померлих ті молитви, які Церква сама використовує, освячує їх і чинить милішими для Бога: взивання до Пречистої Діви за душі померлих, псалом "З глибини взиваю...", побожні зітхання "Душі всіх померлих вірних нехай спочивають у мирі". Молимося за них щоденно, як тільки можемо, бо і Церква пам'ятає про них у своїх відправах. Ні одна частина молитовника не закінчується без взивання до Божого милосердя за душі померлих. Молимося передусім за ті душі, за які ми особливо повинні молитися або за яких ми обіцяли молитися, а саме: за батьків, за рідних, приятелів, добродійців... Молимося за них до Пречистої Діви, яка- і для душ у чистилищі є Матір'ю милосердя й Утішителькою терплячих. Святий Альфонс Лігуорі в тому наміренні особливо рекомендує вервицю. Молимося за душі до св. Ангелів, бо, охоронивши їх від пекла, не меншу любов виявляють до них і тепер, а наші молитви якнайшвидше заносять перед Трон Божий, бо гаряче прагнуть, щоб душі, які були їм довірені, якнайшвидше стали перед Лицем Бога. Молимося до Святих, які, згідно з наукою Ісуса Христа, мають велику силу визволяти душі з чистилища і з певністю вислуховують наші прохання, бо краще знатимуть про їхню велику недолю.

Молитва

Ісусе, Сину Бога живого! Ти сказав: "Хто до Мене приходить, того не відкину. Хто Мені вірить, матиме життя вічне". Але ж бідні душі в чистилищі визнали Тебе за Сина Божого і честь Тобі віддавали, вірили Тобі, довіряли Тобі і любили Тебе. Тому просимо: вислухай їхній болісний стогін і наші гарячі молитви, звільни їх від терпінь та дай їм вічне щастя, якого завжди прагнули. Амінь.

П'ять «*Отче наш*», п'ять «*Богородице Діво*» і *акти зітхання*.

Приклад

Король Ліона, Санціо, помер, підступно отруєний. Тоді його дружина, яка його дуже любила, зняла свою королівську одягу і вступила до монастиря, щоб там служити Богові, а особливо - допомогти душі свого чоловіка. Гаряче молилася і вдень, й уночі, всі суботи постила на честь Матері Божої. І ось у суботу появився їй Санціо в чорній одязі, а лице його виражало великий біль. Подякував за молитви, але просив, щоб не переставала молитися, навіть збільшила свій запал: "Ах, - промовив, - якби я тільки міг виразити тобі, моя люба дружино, які страшні муки в чистилищі, напевно, збільшилася би твоя жалість наді мною. Благаю тебе, на милість Божу, помагай мені". Після цього королева впродовж сорока днів постила і молилася, а потім побачила свого мужа в небесному сяйві і почула, як він їй дякував за звільнення, просячи, щоб надалі молилася і розважала про муки чистилища та небесну радість, до якої він вступає, випереджаючи її, щоб там чекати на неї і бути її великим посланцем.

День XXVI

Способи допомоги душам у чистилищі

2. Служба Божа

"Полюбив нас і обмив нас від гріхів наших Кров'ю Своєю".

(Одкр. 1, 5)

Найкращий з усіх способів, якими можемо допомагати душам у чистилищі, - це Свята Літургія. Результат інших способів допомоги залежить від певних умов, стосовно яких ніколи не можемо бути переконані, чи відповідно ми їх виконали. Свята Літургія завжди має повну вартість сама по собі. Не існує іншого способу однаково милого для Бога і такого корисного для душ. Отці Церкви з особливою увагою говорили про безмірну цінність Святої Літургії за душі померлих. На Святій Літургії отримуємо жертву безцінної вартості, яка настільки могутня, що може відкупити цілий світ; жертву, що дорівнює вартості Хресної Жертви. Щодня Ісус Христос жертвує Себе на престолах усього світу, щоб нас обмити Своєю Кров'ю. "Він - примирення за наші гріхи, і не лише за наші, а й за гріхи усього світу" (1 Ів. 2, 2).

З давніх-давен складають жертву Святої Літургії за душі померлих. Вже Тертуліан пише: "Певного дня складаємо жертву за померлих". Святий Августин виразно говорить, що в день похорону його матері складено жертву Святої Літургії за її спасіння. У всіх, навіть найдавніших формулярах Святої Літургії, є згадка про душі у чистилищі. Нарешті, на Тридентському Соборі Церква своїм авторитетом утвердила, що душам, які затримані в чистилищі, найперше можемо допомагати відправою Служби Божої. Це жертва, мила для Господа.

2. Так, Свята Літургія має безмірну вартість: однієї єдиної вистачило б для спасіння всіх душ у чистилищі, однак з цього не випливає, що Господь весь безмежний плід відкуплення дає тому, за кого була принесена жертва. Міра вділення плоду залежить від наміру того, хто відправляє Святу Літургію, від його приготування, побожності і від способу життя тих душ, за яких жертвуємо Святу Літургію. Тому не достатньо відправити за душі померлих лише одну Службу Богу, адже є річчю дуже корисною і гідною заохочення, щоб це чинити так часто, як тільки можемо. Якщо душі, за які жертвуємо Службу Богу, вже у небі, то Божа доброта уділяє їй плоди іншим душам у чистилищі. Св. Матильда бажала, щоб кожного дня відправлялася Служба Божа за її чоловіка, короля Генріха. Так само імператор Льотар II радив щодня відправляти Службу Богу за душі

померлих. Також знаємо, що Церква дозволяє і навіть схвалює звичай жертвувати багато Святих Літургій за одну і ту саму душу, як також жертвувати всі Святі Літургії протягом року. Чини і ти в тій справі все, що тільки можеш.

3. Якщо не можеш замовити Святу Літургію, то хоча б вислухай її за душі померлих і поєднай з цим прийняття святого Причастя, бо, як говорить св. Бонавентура: "Святе Причастя - найкращий спосіб, який допомагає душам досягнути вічне щастя". Зрозумілою є причина тієї ефективності: як у час Святої Літургії, так і при прийнятті святого Причастя на нас спливає благодать Божа, якою найбільше вони сповнені. Звичайно, ефективність тим більша, чим з більшою ревністю та побожністю прилучаємо наші чесноти віри і надії, покори та жалю, любові й покаяння. Але як мало людей це розуміє. Багато з них, на жаль, надміру засмучується смертю улюблених осіб і не можуть утішитися, але вони дуже мало чинять, щоб їм допомогти. Якщо дійсно любимо померлих, то в їхньому наміренні, перш за все, приступаймо до Ісуса Христа під час Святої Літургії і святого Причастя. Відразу після їхньої смерті, наскільки це можливо, замовляймо Святу Літургію і приступаймо до Святих Тайн.

Чи міг би відмовити нам Ісус Христос, якщо в Своїм Причасті приходить до нашого серця, а ми благаємо Його про спасіння тих душ, які Він так уподобав?

Молитва

Всесильний, милосердний Боже, просимо Тебе, силою Твоїх Святих Тайн очисти з усіх гріхів ті душі слуг і слугинь Твоїх, за яких складаємо жертву Твоїй Величі, щоб через Твоє милосердя вони досягнули щастя вічного світла. Через Христа Господа нашого. Амінь.

П'ять «Отче наш», п'ять «Богородице Діво» і акти зітхання.

Приклад

Отець Россігнолі розказує: "Брат Товариства Ісусового Андрій Симон дуже любив душі у чистилищі і придумав наступний спосіб, щоб їм запевнити дари Святої Літургії. Оскільки служив на фірті у монастирі новіціату св. Андрія в Римі, використав цю нагоду і просив багатьох високопоставлених осіб про пожертви на Святі Літургії за душі померлих. Щоб досягнути своєї мети, доглядав неподалік фірти маленький город, де росли чудові квіти. З квітів робив прекрасні букети і дарував їх добродійцям померлих душ. Такий великий запал і розсудлива любов монаха причинилися до того, що багато людей приходили до монастиря і щедро давали пожертви, за які можна було замовити багато Святих Літургій за душі померлих. Коли прийшла година смерті брата, оточили його видимо всі душі, яким він допомагав за життя і допомагали йому до кінця (на велике здивування присутніх).

Одного дня, коли св. Франціск Борґяш приступав до престолу, щоб відправити Святу Літургію, здалося йому, що чує останнє зітхання улюбленої особи, яка далеко перебувала. За неї пожертвував Святу Літургію. Після закінчення з'явилася йому особа, яка померла, і сказала: "Віддав я душу мою в руки Творця в тій хвилині, коли ти почув мене. Було присуджено мені чистилище, і я вже знаходився в місці терпіння, але твоя Свята Літургія відкрила мені небо. Про цю поміч ніколи не забуду".

Багато авторів підтверджують, що вже Папа Григорій розказував, як з'являлися душі померлих і просили про Святу Літургію в наміренні свого спасіння, а після відправи Служби Божої дякували за допомогу. Існують незліченні приклади любові й ревності, щоб полегшити або спасти душі у чистилищі через Жертву Святої Літургії.

День XXVII

Способи допомоги душам у чистилищі

3. Відпусти

"Ваш надмір, щоб міг покрити їхню нестачу, а їхній надмір міг покрити вашу нестачу, і таким чином щоб панувала рівність" (2 Кор. 8, 14).

1. З допомогою відпустів теж можемо нести полегшення душам у чистилищі. Вже від багатьох віків уділяє Церква відпустити, які можна пожертвувати за душі померлих. Якщо наші молитви і добрі вчинки можуть допомагати душам, з якими нас єднає одна віра й та сама любов, чому не можемо вірити в те, що ще ціннішим для них є пожертвування скарбів ласки Церкви (з надмірних заслуг Ісуса Христа і Святих), особливо, що чиниться за посередництвом самої Церкви. Але та особливість не є такою безпосередньою, як у живих, при допомозі суду і розрішення, але тільки при посередництві акту заступництва, допомоги й пожертвування. Церква не має судової влади над померлими, бо вони вже не підлягають під її владу, але під владу Бога. Тому Церква не може безпосередньо звільнити їх від кар, але може жертвувати Божій справедливості відкуп за них зі своєї скарбниці, одночасно просячи Бога, аби зволив прийняти ту жертву. Якщо Господь прийме її, то через отримання відпусту душі померлих отримають повне або часткове звільнення від дочасної карі, яку могли б ще витерпіти.

А чому ж би Господь не мав цього прийняти? Чи свідчення віри про спілкування Святих не є певною гарантією? Чи заслуги Ісуса Христа, Пречистої Діви і святих не є безконечно дорогими Божему Серцю? Чи Церква, яка жертвує ті заслуги Отцю Небесному, не є милою Улюбленицею Його Сина? Проте ніколи Господь Бог не був зобов'язаний жодною строгою обітницею, що воліє прийняти той відкуп. Це прийняття залежить від міри Його шанування, гідної Досконалості, а може й від зусиль, які померлі виявили за життя, щоб бути достойними тієї допомоги. Також може видатися, що той, хто прагне отримати відпуст для душ померлих, через свою недосвідченість або забуття пропустить одну або кілька приписаних умов чи виконає їх недбало. Через це ніколи не можемо бути впевненими, чи відпуст, який жертвуємо за душі, є прийнятий Господом. Сподіватися цього можемо, і як ми попередньо сказали, маємо докази, аби сподіватися цього напевно.

2. Щоб хоча до певної міри зрозуміти, яку велику користь приносять відпустити душам у чистилищі, уяви собі, що ти кілька разів строго постив за них протягом 40 днів або чинив за них покуту в перших віках християнства протягом 40, 100 днів, або навіть протягом кількох років. Отож таке саме значення мають відпустити, які жертвуємо за душі померлих, адже вони причиняються до відпущення померлим такої кількості покарань, що належить їм відпокутувати, скільки б ми отримали заслуг для себе, через власну покуту. З іншого боку, хоч би хтось протягом цілого життя чинив різного роду суворі покути, не зміг би стільки допомогти душам у чистилищі, скільки через відпустити, і то за короткий час і винятково незначними вчинками. Направду, ми повинні дякувати Господу Богу і шанувати Його за те, що дав Церкві, а через неї і нам стільки могутніх засобів, аби ми могли допомагати душам померлих. Отже, з якою готовністю і з яким запалом ми повинні черпати з тієї дорогоцінної скарбниці, щоб нашою щедрістю покрити недостатні винагородження тих бідних душ.

3. Численними є молитви за душі померлих, що пов'язані з відпущами. Багато з них побожні християни відмовляють щодня. Але добре вранці кожного дня зробити собі намір, що жертвуємо за душі померлих ті всі відпусти, які пов'язані з нашими звичайними молитвами й добрими вчинками. Той намір, якщо тільки не буде анульований протилежним вольовим актом, матиме свій вплив на цілий день і вчинить нас учасниками всіх відпустів. Те, про що ми тільки сказали, ще більше стосується тих відпустів, які можемо отримати, перебуваючи в різних братствах.

Як відомо, Папи наділили відправу Хресної Дороги такими самими великими відпущами, які отримують при відвіданні Святих місць в Єрусалимі, і дозволили жертвувати всі ті відпусти за душі померлих. Отож розуміємо, яку велику користь приносить це набоженство душам у чистилищі.

Найціннішим відпустом для душ у чистилищі є відпуст, який отримуємо на відправі Служби Божої при спеціальному вівтарі, з яким Святіший Отець пов'язав отримання повного відпусту, і який можемо пожертвувати тільки за ті душі померлих, за яких відправлялася Служба Божа.

Молитва

Просимо Тебе, Господи, зволь дозволити, щоб співучасть у небесних таємницях запевнила Твоїм слугам і слугиням вічний спочинок та вічне світло, і щоб і я, за Твою ласкою, навіки царював з ними. Через Христа Господа нашого. Амінь.

П'ять «Отче наш», п'ять «Богородице Діво» і акти зітхання.

Приклад

У життєписі св. Магдалини де Пацці читаємо, що одна з її сестер-монахинь, яку Магдалина з великою любов'ю доглядала, померла, а тіло її, як звичайно, було виставлене в Церкві. Магдалина хотіла ще раз побачити свою улюблену сестру, але, наблизившись, побачила, як душа її сестри піднеслася до неба. З радості вигукнула: "Бувай мені здорова, моя улюблена! Бувай мені здорова, душе щаслива! Як пречиста голубка відлітаєш до раю, а нас залишаєш на цьому нужденному світі. О, яке велике твоє щастя! Ще тіло твоє не поховано, а ти вже ввійшла до неба!"

У ту хвилину появився їй Спаситель і сказав, що ця душа 15 годин перебувала в чистилищі і за такий короткий час була визволена через те, що дуже дбала і старалася про отримання відпустів.

З того часу подвоївся запал законниць, щоб через отримання відпустів допомагати душам у чистилищі.

День XXVIII

Способи допомоги душам у чистилищі

4. Милостиня

"Дар милосердя подай усякому живому, а й мертвому не відмов твоєї ласки". (Сир. 7, 33)

1. Значну допомогу душам у чистилищі засвідчують наші вчинки милосердя. Святий Тома з Аквіну, не вагаючись, стверджує, що милостиня, а під нею розуміємо різні милосердні вчинки щодо тіла, має більшу силу винагородження, ніж молитва. Гарно про це висловлюється св. Бригіда: "Різні є гріхи на цьому світі і так само різними є муки чистилища. Як голодний втішається поживою, Спраглий напоєм, нагий одежею, як хворий втішається ложем, на якому зможе відпочити, так втішаються душі і так використовують добрі вчинки, які, в їхньому наміренні, сповняємо на землі". А які заслуги для себе отримуємо за ті вчинки!

Добре сказав св. Амброзій: "Усе, що чинимо і жертвуємо для померлих душ, зарахує нам Господь Бог колись, після нашої смерті, як заслуги і стократно нас винагородить". Так само про милостиню говорить св. Бернард. Сам Ісус Христос сказав: "Блаженні милосердні, бо вони зазнають милосердя" (Мт. 5, 7). "Хто напоїть вас кухлем води тому, що ви Христові, - істинно кажу вам, - той не втратить своєї нагороди" (Мр. 9,41).

2. З-поміж учинків милосердя, які сповняємо за душі в чистилищі, - милостині приписують особливу заслугу винагородження: "Вода гасить вогонь палаючий, а милостиня гріхам противиться".

А Дух Святий говорить: "Простягни вбогому руку свою, щоб твоє благання було сповнене, і ти отримав благословення" - так, ніби хоче сказати, що немає досконалішого винагородження без учинків милостині. Святий Августин раз у раз радить чинити вчинки милосердя, особливо милостиню за померлих. Також св. Іван Хризостом говорить: "Не плачем помагаймо померлим, але молитвою і милостинею".

Милостиня, як той живильний дощ, що падає на вогонь чистилища, зменшує його пожираюче полум'я, а навіть гасить його. З похвалою відзивається св. Єронім про римського патриція Памахайя, що замість того, аби обсіпати гріб своєї померлої дружини Павліни квітами і рожами, старався, щоб милостинею принести полегшення її душі. Про св. Маргариту з Кортони читаємо, що з'явився їй князь Пастерни - Рой Комез - і сказав: "О, якби люди знали, з яких великих мук визволяє їх власна щедрість стосовно вбогих, то все б роздали бідним і монахам, аби тільки запевнити собі їхні молитви". В який спосіб найблагородніше можемо застосувати дочасні добра, як пожертвувати їх на потіху бідним душам? Адже, завдяки цьому здобуваємо собі в небі приятелів, а вони нас колись приймуть до небесних осель. Один побожний чоловік говорить так: "Скільки разів голодний жебрак постукає до дверей або на дорозі простягне руку, стільки раз уяви собі, що то бідна душа в неволі просить про поміч. При цьому треба пам'ятати, що Господь Бог більше зважає на наше почуття, з яким даємо милостиню, ніж на саму милостиню. Ми наче князі

для тих душ, незважаючи на те, чи ми вбогі, чи багаті. До милостині належать також побожні пожертвування, які приносимо в Церкві в наміренні душ померлих, а саме: побожні пожертви, свічки та інші дари.

3. Вище від учинків милосердя стосовно тіла стоять вчинки милосердя стосовно душі, і настільки їх перевищують, наскільки дух перевищує тіло. Тому вчений і побожний Боудон говорив: "Потішай засмучених, прийди з порадою до тих, які цього потребують, навчай тих, які не вміють, працюй над наверненням грішників, будь надзвичайно ввічливим до осіб терплячих і допоможи їм розвіяти зневіру. Чини це все за душі у чистилищі, а Господь проявить їм своє милосердя". О, як багато маємо способів, щоб допомагати душам! А якщо їм не допомагаємо - тоді де ж наша любов?

Молитва

О Боже, Ти, що завжди милосердишся і охороняєш нас, гаряче вставляємося до Тебе за душі слуг і слугинь Твоїх, яких Ти відкликав з цього світу, щоб не були вони віддані в руки неприятеля, але щоб Ти запровадив їх до райської батьківщини, щоб не терпіли вічних мук, адже вони вірили в Тебе і довіряли Тобі і заслужили на вічну насолоду. Через Христа, Господа нашого. Амінь.

П'ять «Отче наш», п'ять «Богородице Діво» і акти зітхання.

Приклад

Св. Петро Дам'ян, єпископ і кардинал, у дитинстві залишився сиротою. Ним опікувався його брат. Той обходився з ним дуже суворо, не по-людськи, а як з невільником. Малий Петрусь не мав ні відповідного відживлення, ні відповідної одежі. За розпорядженням брата навіть пас свиней, хоч походив зі шляхетної родини. Проте ні перед ким не жалівся на таке негідне й жорстоке ставлення, а у всьому був послухний братові.

Одного разу знайшов гроші і не міг дізнатися, кому вони належать. Звичайно, прийшла йому думка щось собі купити, аби заспокоїти голод чи краще зодягнутися. Коли розмірковував над тим, що має собі придбати, несподівано пригадав свого померлого батька і так сказав собі: "Що-небудь куплю собі - це принесе мені швидко проминаюче задоволення. Краще, як віддам ті гроші священику, щоб відправив Службу Божу за упокій душі мого батька". Цей поступок виєднав йому велике Боже благословення, бо інший брат прийняв його до себе, послав його на навчання, так що вкінці став великим святим чоловіком, приніс славу і гідність єпископату й усій Церкві.

День XXIX

Способи допомоги душам в чистилищі

5. Піст та умиртвлення

"Знайте, що Господь вислухає ваші прохання, якщо в постах і молитвах перебуватимете перед Лицем Його" (Юд. 4, 12).

1. Нарешті, допомагати душам у чистилищі можемо постом. У наш час люди не бажають слухати про піст, ані про умиртвлення тіла, проте, відповідно до науки Євангелії, Святі Отці рекомендують ці вчинки як природний спосіб винагородження за гріхи. З покутою завжди поєднується піст, а також стриманість у їжі і питті. Через піст можемо віддати належне Божій справедливості, а також відпокутувати за покарання, які терплять душі у чистилищі.

2. Як піст, так і спасительні вчинки покути приносять допомогу душам у чистилищі. Все, що прикре для нас, містить у собі велику вартість для винагородження Божій справедливості. Оповідують, що св. Магдалина де Пацці цілі ночі проводила на молитві за душі померлих, постила і чинила тяжкі покути. Часто гаряче просила Бога, щоб змогла відпокутувати за інших, і Господь Бог нерідко приймав її жертви. Тоді по декілька днів терпіла страшні болі, зате потім бачила душі, що з радістю вступали до неба. Хто є дійсно ревним, не зволікає чинити покуту і умиртвлення за душі померлих. Хто має менший запал, той може час від часу в чомусь собі відмовити, щоб не догоджати своїй природі, чи то в пошуках світських приємностей, чи, надто, у вживанні відчуттів,

особливо очей, слуху і язика. Що ж може утримати нас від такого способу умертвінь? Хіба не те, що нічого вони нам не зашкодять, а навпаки, навіть є корисним, і, власне, тільки тому мають вартість винагородження, що є прикрими нашій чуттєвій природі і змушують нас до боротьби самих зі собою.

3. Проте можемо чинити винагородження не тільки добровільними вчинками покути, але і тим, що покірно будемо переносити терпіння, зіслані нам Богом, тобто терпіння і турботи цього життя. Хвороби, втрати, праця і неприємності, які в більшій чи меншій мірі трапляються у кожного в житті, можуть бути винагородженням як за нас, так і за душі у чистилищі, лиш би ми приймали їх з відданням себе Божій волі і покірно зносили. Все, що тепер терпимо і складаємо Богові в жертві, йде на користь тих бідних душ, так само, якби вони самі це терпіли. Скільки ж то вчинків винагородження можемо сповняти кожного дня! Будемо дуже необачними, якщо їх не використаємо. Адже через них будемо до вподоби Господу Богу, помножимо наші заслуги і принесемо вагому допомогу терплячим душам у чистилищі.

Молитва

О Господи, Спасителю наш, Ісусе Христе, який воскресив померлого Лазаря, що вже чотири дні перебував у гробі, змилуйся над душами, які терплять у чистилищі і зволь їх допустити до участі в безмежному Твоєму винагородженні, щоб через Свою Муку і смерть дарувати їм те, чого самі досягнути не можуть.

П'ять «Отче наш», п'ять «Богородице Діво» і акти зітхання.

Приклад

Магнанті, Ораторіанін, намагався наслідувати св. Філіпа Нері у любові до душ в чистилищі. Значні грошові суми, які надсилали йому добродійні особи, вносив за Служби Божі, які відправлялися за душі померлих. А оскільки любив і практикував убогість, то в своїй кімнаті мав касу, яку називав скарбницею душ у чистилищі. До цього долучав свої пости, чуттєві й інші умертвіння та покути. В своїй ревності пішов так далеко, що гаряче просив Бога перенести на нього частину покарань тих душ, щоб у той спосіб зменшити їхню долю. Ті героїчні прагнення його були вислухані, бо з того часу почав терпіти страшні болі. Зате душі у чистилищі були вдячні йому, і їхньому заступництву завдячував найбільшу частину тих ласк, якими обдаровувало його небо.

День XXX

Поширення цього набоженства

"Дух Господа Бога на мені, бо Господь мене помазав. Він послав мене, щоб принести благу вість убогим, проголосити невілникам свободу, ув'язненим відкрити очі" (Іс. 61, 1).

1. Душі у чистилищі є частиною тієї достиглої пшениці, яка чекає тільки на женців. Якщо достатньо було би женців, відразу відкрилися б комори Отця Небесного, щоби прийняти готові снопи. "Жнива великі, але робітників мало". Перш за все треба молитися, щоб "Господь вислав робітників на Своє жнива" (Мт. 9, 38). Ми повинні бути Апостолами чистилища. Хоч це Апостольство не таке значне, як те, що має своїм завданням рятувати душі й оберігати їх перед чистилищем, та, однак, велика його заслуга. Апостольська праця часто буває безплідною, бо грішник може відвернутися від Бога і утвердитися у злому. Але Апостольство для душ померлих завжди приносить плоди, бо самі душі гаряче прагнуть свого очищення і поєднання з Богом. У наших руках - ключі до чистилища. Можемо звільнити ув'язнених, можемо їх привести до Бога. Але чи маю більше дивуватися досконалості і можливості мого Апостольства, чи безмежному багатству мудрості і доброти Господа Бога? О, безмежно милосердне Боже розпорядження!

В той час, як справедливо караєш душі у чистилищі, нам даєш можливість найбагатіше проявити свою любов, тому що ефективно можемо причинитися до їхнього визволення. Ось чому я прагну бути ревним, великодушним Апостолом чистилища.

2. Якщо в якомусь місці виникає пожежа або повинь забирає майно тисячам людей, так що терплять вони нужду, бо не мають найнеобхідніших речей і навіть даху над головою. Уважаємо правдивими добродійцями не тих, які зі співчуття приглядаються або не щадять слів поради чи потіхи, але тих, які докладають свої руки, зусилля, аби ліквідувати ту біду, а потім з усієї околиці збирають пожертви для потерпілих. Такі плоди помножують кількість тих, які спішають з дієвою допомогою, навіть подвоюють власні сили, щоб тільки порятувати нещасних.

Ось таким повинно бути наше Апостольство стосовно душ у чистилищі. Ми не можемо задовольнитися тільки почуттями, ані словами співчуття, не можемо задовольнятися також тим, що в незначній мірі самі можемо чинити, а ми повинні ще й інших заохочувати до цього набоженства. Отож шукаймо способів до залучення наших ближніх нести допомогу душам у чистилищі. Під час загальної неволі важливою є спільна допомога, і тоді приймаються не тільки золото та срібло, але навіть найменші дари, аби тільки зарадити в різних потребах. Через те не годиться легковажити найменшими милосердними вчинками для тих бідних душ, але заохотити, наскільки можливо, якнайбільше людей, щоб причинилися до полегшення і зменшення їхніх мук. Разом з кількістю чинних помічників помножується не тільки число добрих учинків, але і їхня вартість: бо чим більше тих, що просять, тим щедріший є Господь при вислуханні їхніх прохань.

Найкращими способами поширення цього набоженства є:

а) спільні молитви в родині (колись кожного вечора всі члени родини збиралися на спільне відмовляння вервиці, а з цього завжди мали користь душі у чистилищі. Також діти непомітно призвичаювалися до тої набожності, а батьки вже наперед готували собі поміч, коли самі терпітимуть у чистилищі);

б) молитва спільноти (молитва у спільноті є особливо ефективною, має подвійну силу (пор. Мт. 18, 19). Там, де при Церквах існують спільні набоженства за померлих, потрібно в них брати участь, а також інших до цього заохочувати. Де немає таких спільнот - старатися їх створити);

в) братства і побожні товариства (багато існує Братств, в яких, стосовно правил, виконуються певні набожності за кожного померлого члена, а також береться участь у Святій Літургії за його душу. До цього апостольства потрібно такі товариства якнайбільше поширювати, а де вони утворені - поповнювати новими членами);

г) журнали і книжки, які заохочують до цього набоженства, наприклад, книжечку, яку тепер читаєш.

Молитва

Всемогутній і вічний Боже, що володієш живими і померлими й над усіма милосердишся, про яких знаєш, що вірою і вчинками будуть до Тебе належати, покійно благаємо Тебе, щоб тим, за яких ми постановили молитися, а які, чи на цьому світі ще живуть в тілі, чи теж, опустивши його, перейшли до життя вічного, за заступництвом всіх Святих Твоїх, задля солодкого Твого милосердя - всі гріхи їм зволь простити. Через Христа Господа нашого. Амінь.

П'ять «Отче наш», п'ять "Богородице Діво" і акти зітхання.

Приклад

Року Божого 1649 Вільгельм Фрісем, друкар з Кельна, написав наступного листа до о. Якова Манфорта, Т. І.: "Доношу Тобі, преподобний Отче, про чудесне оздоровлення мого сина і дружини. У святкові дні я читав той твір, який Ти віддав мені до друку, і в якому вказуєш на обов'язки милосердя стосовно померлих душ. В час читання і роздумування над тим твором мені сказали, що мій чотирирічний син тяжко захворів. Хвороба так швидко прогресувала, що в короткому часі загрожувала йому втрата життя. Лікарі сумнівалися в його виздоровленні і вже думали про похорон. Але я мав надію, що випрошу йому здоров'я, якщо вчиню обітницю на користь тих померлих душ.

Раннім ранком пішов я до Церкви і в гарячій молитві взивав до Божого милосердя, а заодно пообіцяв, що сто екземплярів тих книжечок роздам по монастирях і духовним особам, щоб збудити і розпалити в них бажання допомагати душам померлих. Коли після того прийшов до дому, стан здоров'я моєї дитини вже був кращий. Появився апетит до їди, хоча вже від довшого

часу мій син не міг нічого споживати, а наступного дня був цілком здоровий, бігав вдома, якби ніколи не був хворим. Так як в цьому виздоровленні, всупереч усякої надії, я побачив ласку Божу, то взяв сто книжок і заніс до Колегіуму, прохаючи Отців Єзуїтів, щоб скільки бажають залишили для себе, а решту, аби віддали в інші монастирі і іншим священикам. В той спосіб я хотів розголосити про ту ласку, яку отримав, а заодно заохотити якнайбільше людей до допомоги душам у чистилищі". Далше описує, як згодом, в той самий спосіб, отримала оздоровлення його тяжко хвора дружина, і закінчує лист такими словами: "Прошу Преподобного Отця повірити, що те, про що описую, є істинною правдою. Взиваю Господа Бога за свідка, що справді так усе відбувалося і також прошу, аби Отець зволив подякувати Богові за це подвійне добродійство".

Додаток до набоженства за душі померлих

Покаянна молитва. Псалом 51 (50)

Помилуй мене, Боже, з великої милости Твоєї, і багатством щедрот Твоїх очисти мене з беззаконня мого.

Обмий мене повнотою з беззаконня мого, і від гріха мого очисти мене.

Бо беззаконня моє я знаю, і гріх мій є завжди передо мною.

Проти Тебе єдиного я згрішив і перед Тобою зло вчинив;

То й правий Ти в словах Твоїх і переможеш, коли будеш судити.

Це бо в беззаконнях я зачатий, і в гріхах породила мене мати моя.

Це бо істину полюбив єси, невідоме й таємне мудрости Своєї явив Ти мені.

Окропи мене іссопом, і очищуся, обмий мене, і стану біліший від снігу.

Дай мені відчути радість і веселість, зрадіють кості сокрушені.

Відверни лице Твоє від гріхів моїх, і всі беззаконня мої очисти.

Серце чисте створи в мені, Боже, і духа правого обнови в нутрі моєму.

Не відкинь мене від лица Твого, і Духа Твого Святого не відійми від мене.

Поверни мені радість спасіння Твого, і духом владичним утверди мене.

Вкажу беззаконним дороги Твої, і нечестиві до Тебе навернуться.

Визволь мене від вини крові, Боже, Боже спасіння мого, і язик мій радісно прославить справедливість Твою.

Господи, губи мої відкрий, і уста мої сповістять хвалу Твою.

Бо якби Ти жертви захотів, дав би я, та всепалення не миле Тобі.

Жертва Богові – дух сокрушений, серцем сокрушеним і смиренним Бог не погордить.

Ущаслив, Господи, благоволінням Твоїм Сіон, і нехай відбудуються стіни єрусалимські.

Тоді вподобаєш Собі жертву правди, приношення і всепалення; тоді покладуть на вітвар Твій тельців.

Псалом 130 (129)

З глибини взиваю, Господи, до Тебе. О Господи, почуй мій голос! Хай Твої вуха будуть уважні до голосу благання мого!

Коли Ти, Господи, зважатимеш на провини, – о Господи, хто встоїться? Та в Тебе є прощення, щоб мали страх перед Тобою. Жду на Господа, душа моя жде, і я надіюся на Його слово. Душа моя чекає на Господа більш, ніж сторожа на ранок. Надійсь, Ізраїлю, на Господа, бо в Бога є милість, і відкуплений велике в Нього. Він викупить Ізраїля з усіх його злочинів.

Літанія за душі померлих вірних

Киріє елейсон, Христе елейсон, Киріє елейсон.

Христе, почуй нас, Христе, вислухай нас,

Отче неба, Боже, змилуйся над душами, терплячими в чистилищі.

Сину, Відкупителю світу, Боже, змилуйся над душами, терплячими в чистилищі.

Духу Святий, Боже, змилуйся над душами, терплячими в чистилищі.

Пресвята Маріє, Царице Всіх Святих, молися за душі, терплячі в чистилищі.

Святий Михаїле, провіднику до неба праведних душ, молися за душі, терплячі в чистилищі.
Святі Ангели Хоронителі, молись за душі, терплячі в чистилищі.
Святі Патріархи і Пророки, молись за душі, терплячі в чистилищі.
Святі Апостоли і Євангелісти, молись за душі, терплячі в чистилищі.
Святі Учні Господні, молись за душі, терплячі в чистилищі.
Святі Мученики і Мучениці, молись за душі, терплячі в чистилищі.
Святі Єпископи і Визнавці святої віри, молись за душі, терплячі в чистилищі.
Святі Священики і Священнослужителі, молись за душі, терплячі в чистилищі.
Святі Монахи і Пустельники, молись за душі, терплячі в чистилищі.
Святі Дівиці і Вдови, молись за душі, терплячі в чистилищі.
Всі Святі і Святий Боже, будь їм милостивий.
Прости їм, Господи.
Через народження Твоє, визволи їх, Господи.
Через Хрест і Твою Муку, визволи їх, Господи.
Через смерть і поховання Твоє, визволи їх, Господи.
Через славне Воскресіння Твоє, визволи їх, Господи.
Через чудове Вознесіння Твоє, визволи їх, Господи.
Через ласку Духа Святого Утішителя, визволи їх, Господи.
Через сім мечів болю Пресвятої Діви Марії, визволи їх, Господи.
Спасителю світу, просимо Тебе за душі єпископів і інших духовних станів, визволи їх від мук чистилища.
Спасителю Ісусе Христе, просимо Тебе за душі різних урядників, визволи їх від мук чистилища.
Спасителю Ісусе Христе, просимо Тебе за душі батьків, братів, сестер і нашої родини, визволи їх від мук чистилища.
Спасителю Ісусе Христе, просимо Тебе за душі доброчинців наших, визволи їх від мук чистилища.
Спасителю Ісусе Христе, просимо Тебе за душі приятелів наших, визволи їх від мук чистилища.
Спасителю Ісусе Христе, просимо Тебе за душі і тих, які несподівано, без прийняття Найсвятіших Тайн зійшли з цього світу, визволи їх від мук чистилища.
Спасителю, Ісусе Христе, просимо Тебе за душі, які померли в цій парафії, визволи їх від мук чистилища.
Спасителю Ісусе Христе, просимо Тебе за душі, тіла яких поховані на цьому цвинтарі, визволи їх від мук чистилища.
Спасителю Ісусе Христе, просимо Тебе за душі, тіла яких не мали християнського поховання, визволи їх від мук чистилища.
Спасителю Ісусе Христе, просимо Тебе за душі доброчинців Церкви і інших святих місць, визволи їх від мук чистилища.
Спасителю Ісусе Христе, просимо Тебе за душі тих, які перебуваючи на світі, побожно молилися за померлих, визволи їх від мук чистилища.
Спасителю Ісусе Христе, просимо Тебе за душі тих, які найдовше або найбільше терплять, визволи їх від мук чистилища.
Спасителю Ісусе Христе, просимо Тебе за душі тих, за яких найбільше зобов'язані молитися, визволи їх від мук чистилища.
Спасителю Ісусе Христе, просимо Тебе за душі, за яких Ти краще знаєш, о Боже, і бажаєш, аби ми молилися, визволи їх від мук чистилища.
Щоб душі всіх померлих зволив допустити до вічного відпочинку, просимо Тебе, вислухай нас, Господи.
Щоб душі всіх живих зволив заохотити до набоженства за душі померлих, просимо Тебе, вислухай нас, Господи.
Щоб зволив ласкаво прийняти на святій Літургії згадування всіх священиків за душі померлих, просимо Тебе, вислухай нас, Господи.

Щоб негідні наші прохання зволив милостиво прийняти, просимо Тебе, вислухай нас, Господи.

Агнче Божий, що відкупив гріхи світу, прости їм, Господи.

Агнче Божий, що відкупив гріхи світу, вислухай нас, Господи!

Агнче Божий, що відкупив гріхи світу, Тебе благаємо, змилося над нами, Господи.

Ки́ріє елейсон, Хри́сте елейсон, Ки́ріє елейсон.

Отче наш... Богородице Діво...

Від вогню пекельного

визволи їх, Господи.

Господи, вислухай молитви наші,

а блаґання наше нехай прийде до Тебе.

Молимося:

Господи Ісусе Христе, Ти за відкуплення людського роду витерпів Муку і зазнав найбільшої смерті, був похований і силою Своєю повстав з гробу, а вкінці вознісся на небо, щоб бути нашим Посередником перед Отцем Небесним, Суддею живих і померлих, - покірно просимо, зволь дати душам померлих вірних вічний спочинок в благословенному місці Святих Твоїх. Ти, що живеш і царюєш на віки вічні. Амінь.

Молитва за душі в чистилищі

О безконечно милосердний Боже, змилуйся над душами всіх померлих християн, які затримані в чистилищі. Дозволь, щоб їхні зітхання і гаряче прагнення звільнитися від терпіння, прагнення ввійти до вічного Твого Царства дійшли до Трону Твоєї ласки. У винагороду за те, що винні ще Твоїй справедливості, жертвую Тобі все, що Твій улюблений Син на землі вчинив і витерпів. За їхнє опущення і недбальство, прийми, о найласкавіший Отче, надмір Його вчинків і заслуг; за зневаги, які Тобі спричинили - Його терпіння і Рани, а за кари, які ми ще повинні спокутувати - тяжку смерть, яку за них прийняв. Дозволь, щоб Дорогоцінна Кров Господа нашого Ісуса Христа, яка проливалася і за душі померлих, послужила їм для очищення та спасіння. Вияви їм, Отче Небесний, Твоє безмежне милосердя і прийми їх до вічного спокою, щоб у небі, разом зі Святими Твоїми неустанно Тебе величали і прославляли. Амінь.

Молитва до п'яти Ран Господа нашого Ісуса Христа за душі, терплячі у чистилищі

Господи Ісусе Христе, Який умер за нас на Хресті, упадаю перед Тобою на коліна і благаю простити мені гріхи мої, сердечно жалію за них і постановляю поправитися. Хочу уникати всього, чим міг би Тебе образити. О Спасителю Розп'ятий, в Твоїх святих Ранах скрий мене, і прошу зміцнити мене в добрих моїх постановах та допустити до участі в заслугах Муки Твоєї. З тією сильною постановою, осмілююсь тепер жертвувати Тобі свої молитви за терплячі душі у чистилищі і просити спасіння для них, через п'ять Твоїх Ран і пролиту Найдорожчу Кров.

I

О Ісусе Розп'ятий, Боже мій і Спасителю, падаючи на коліна, прославляю Тебе і в душі цілую святу Рану Твоєї правої руки. Через цю святу Рану прошу простити гріхи мої. Благаю Тебе, о мій Ісусе, через біль, який Ти витерпів у тій святій Рані, коли прибивали Тебе до Хреста, і через Найдорожчу Кров, яка випливає з неї, зволь змилося над душами, терплячими у чистилищі, відпусти їм решту кар і прийми їх до вічного щастя, а особливо душі моїх батьків, друзів і неприятелів. Амінь.

Отче наш... Богородице Діво...

Господи Ісусе Христе, який умер на Хресті, через Твою святу Рану правої руки, змилуйся над душами, терплячими у чистилищі.

II

О Ісусе Розп'ятий, Боже мій і Спасителю, підношу очі на Твій Хрест, покірно Тебе величаю і в душі цілую Твою святу Рану лівої руки. Прошу Тебе, о мій Ісусе, через біль, який Ти витерпів в тій святій Рані, коли прибивали Тебе до Хреста, і через Найдорожчу Кров, яка виплила з неї, зволь звільнити душі терплячі у чистилищі й уділи їм вічний упокій; особливо прошу Тебе за душі моїх духовних і дочасних добродійців (Н.Н...)

Отче наш... Богородице Діво...
Господи Ісусе Христе...

III

О Ісусе Розп'ятий, Боже мій і Спасителю найпокірніше величаю Тебе в Твоїх терпіннях на Хресті і в душі цілую Твою святу Рану правої ноги. Прошу Тебе, о мій Ісусе, через біль, який Ти витерпів у тій святій Рані, коли прибивали Тебе до Хреста, і через Найдорожчу Кров, яка виплила з неї, зволь очистити терплячі душі у чистилищі з решти гріховного забруднення і порадувати їх швидким огляданням Твого Божого Лиця; особливо прошу за душі (Н.Н.), які ще терплять, можливо, з моєї вини.

Отче наш... Богородице Діво...
Господи Ісусе Христе...

IV

О Ісусе Розп'ятий, Боже мій і Спасителю, Який за руки і ноги прибитий до Хреста і в таких страшних муках умер за нас, грішних, цілую в душі святу Рану Твоєї лівої ноги. Прошу Тебе, о мій Ісусе, через біль, який Ти витерпів у тій святій Рані, коли Тебе прибивали до Хреста, і через Найдорожчу Кров, яка виплила з неї, зволь спасти душі з вогню чистилища. Дозволь їм радіти з Тобою в небі. Особливо прошу Тебе за найбільш опущені душі.

Отче наш... Богородице Діво... Господи Ісусе Христе...

V

О Ісусе Розп'ятий, мій Боже і Спасителю, не вистачало Твоєї любові, бо за нас, грішних, Ти в болісний спосіб умер на Хресті, але хотів ще по смерті бути списом пробитим і вилляти за нас останню краплю Своєї Крові. О наймиліший Ісусе, через смерть і Кров Твою та через Твої п'ять ран, благаю Тебе про звільнення бідних душ з вогню чистилища, а особливо прошу Тебе за душі, які найближчі до спасіння, як також за ті, котрі найбільше повинні молитися. Через Рану святого Твого Боку, зволь душі, терплячі у чистилищі, запровадити до вічного щастя, де за мене молитися будуть, щоб і я колись доступив вічного щастя і там, разом з ними, Тебе, Отця і Духа Святого, хвалив та прославляв навіки. Амінь.

Отче наш... Богородице Діво...
Господи Ісусе Христе...

Закінчення

О Найсвятіша Діво Маріє, Страждальна Мати, пам'ятай про болюче конання Твого Найулюбленішого Сина, Який всю Свою Кров, навіть життя віддав за нас, грішних, а умираючи на Хресті, закликав: "Отче, відпусти їм, бо не знають, що чинять!" Через ту любов Твого Сина благаю Тебе: змилуйся над душами в чистилищі і виєднай їм якнайшвидше спасіння. Молися з ними через благословенний плід лона Твого - Ісуса, Який на Хресті умер за нас. Амінь.

Хресна Дорога за душі, терплячі у чистилищі

"Христос також страждав за вас, лишивши вам приклад, щоб ви йшли Його слідами" (1 Пт. 2, 21).

Терпіння і смерть Ісуса Христа, втіленого Сина Божого - це ціна нашого відкуплення, якого зажадав Господь Бог. Що ж для нас може бути важливішим, як не те, щоб ми, християни, частіше і

з вдячністю пригадували собі останню дорогу, яку відбув з любові до нас Ісус Христос, обтяжений Хрестом. Чинила вже це Страждальна Ісусова Мати, як про це пише Папа Лев X (Breve 1517): "Пречиста Діва Марія не тільки співтерпіла з Ісусом Христом, Своїм Божим Сином на Його Хресній Дорозі, але після Його Вознесіння відвідала всі місця, освячені Його терпінням, і там молилася за вірних". Її приклад у відправі Хресної Дороги наслідували апостоли й учні Ісуса Христа, а після цього, аж до наших днів, напевно, не проминуло ні одного року, щоб паломники з цілого світу не поспішали до Святої Землі і з терпінням у душі не проходили тієї Славної Дороги. Особливо збільшилася кількість тих побожних паломників після перемоги Хреста, за часів Константина Великого, першого християнського імператора.

І дійсно, щасливим почував себе кожний, хто міг цілувати та сльозами вдячності й любові поливати ту землю, по якій ходив Спаситель, зросивши її Своєю Кров'ю.

Однак великий біль відчували ті, які з якихось причин залишалися в своїх краях і не могли навіть мріяти про таке щастя! Що ж тоді вчинила Церква як добра мати, аби хоча певною мірою винагородити їх за це? Дозволила їм, за певних умов, брати участь у тих ласках, які отримували паломники до Святої Землі. Ось так виникло набоженство Хресної Дороги, мета якого - роздумувати над терпіннями Ісуса Христа від часу засудження Його на смерть аж до покладення Його до гробу. З цією метою розмішуються при дорозі або на стінах Церков 14 хрестів, названих стаціями, що засвідчують стільки ж подій під час мук і смерті Ісуса Христа і, таким способом, відтворюють Його дорогу на Голготу. Чи потрібно ще чогось більше для заохочення у відправі Хресної Дороги і постанов собі якнайчастіше її відправляти? Де частіше повинні перебувати наші думки і почуття, як не на тій Дорозі, що освячена терпіннями Ісуса Христа і навіть кровавими слідами Його стіп? Що може бути милішого для нашого Спасителя і кориснішого для нас, як не те, що в душі супроводжуємо Його на останній Його Дорозі й уявляємо собі Його страшні Муки? Папа Бенедикт XIV говорить: "Розважання Ісусових терпінь завжди вважалося у християнстві найкращим способом до навернення і покути, чистоти й досконалості". Тому Святійші Отці (22 особи) рекомендують це набоженство і надають йому численні відпусти, як, можливо, ні одному іншому. Через відправу Хресної Дороги можемо отримати всі необхідні відпусти, якими Церква нагороджує тих, хто відвідує Святі Місця в Єрусалимі, і які можемо жертвувати за терплячі душі у чистилищі.

Молитва перед початком Хресної Дороги

О Ісусе, Сину Божий, Спасителю світу, скільки разів проходив я бездумно і байдуже коло Хреста, на якому Ти умирав. Але тепер хочу затриматися біля нього, щоб з боєм розважити Твою Муку і Твою любов. Падаю на коліна і визнаю, що я - великий грішник. Як це могло статися, що я ображав Тебе, адже Ти створив мене, прийняв людську природу і такі великі терпіння, навіть смерть поніс за мене! О, якби я не ображав Тебе! Ісусе, прости мені задля Твоїх святих Ран, задля Твоїєї дорогоцінної Крові! Пробач мені, бідному грішникові, бо сердечно жалую, що стосовно Тебе, мого найбільшого Доброчинця і найліпшого Отця, я був такий невдячний, що Тебе, найвище, найдосконалише, найбільш гідне любові Добро, міг образити. А тому, з надією на Твою ласку, твердо постановляю вже ніколи Тебе не ображати, уникати гріха і всього того, що могло би причинитися до гріха.

Прошу Тебе, Ісусе, щоб цю Хресну Дорогу, яку в поєднанні з Твоїми терпіннями і заслугами маю намір тепер відправити, ласкаво зволив прийняти як винагородження за всі дочасні кари й гріхи мої і на полегшення бідним душам у чистилищі, особливо тим, за які я найбільше зобов'язаний молитися та котрим обіцяв за них молитися, а саме *(назвати імена)*...

О Найсвятіша Діво Маріє! Ти Мати також і бідних душ у чистилищі, молися за мене, щоб я побожно відправив цю Хресну Дорогу, приніс полегшення душам у чистилищі і причинився до їхнього спасіння. Амінь.

Стація I Ісуса Христа засуджують на смерть

Поклоняємось Тобі, Господи Ісусе Христе, благословляємо Тебе, що світ відкупив Своїм Святим Хрестом.

Ісусе, Сину Божий, несправедливо Ти засуджений на смерть! Через мої гріхи мусив Ти померти, щоб мене спасти від вічної смерті. З любові до мене прийняв Ти засуд смерті. З цілого серця дякую Тобі за таку велику любов Твою і прошу: скасує присуд осудження, на який я заслужив, щоб через Твою смерть на Хресті я осягнув життя вічне, і дай мені ту ласку, щоб і я присуд моєї дочасної смерті прийняв з Божих рук у душі покаяння. Амінь.

Отче наш... Богородице Діво... Слава Отцю...

Стація II

Ісус Христос бере Хрест на плечі

Поклоняємося Тобі, Господи Ісусе Христе...

Ісусе, Сину Божий, Ти не боронився: узяв тяжкий Хрест на Свої плечі і терпеливо ніс його вулицями Єрусалиму. Це престіл, на якому Ти хочеш Отцю Небесному принести в жертві Своє життя за спасіння людей. Ідеш покірно на смерть за тих людей, які так жорстоко хочуть позбавити Тебе життя. О Ісусе! Що інше могло сповнити Тебе прагненням терпіти і віддати життя за нас, як не Твоя любов до нас? А я, хоч провинився, нічого не хочу терпіти, і так легко нарікаю то на людей, що завдають мені терпіння, то на Бога, що їх допускає.

О Ісусе, через страждання, яке спричинило Тобі несення Хреста, прошу Тебе, допоможи, щоб я не обтяжував Твого Хреста своєю нетерпеливістю і недостатньою покутою, але щоб без нарікання, а з покаянням і покорою скоріше брав на рамена свій хрест. Амінь.

Отче наш... Богородице Діво... Слава Отцю... Змилуйся над нами...

Стація III

Ісус падає під Хрестом

Поклоняємося Тобі, Господи Ісусе Христе...

Ісусе, Сину Божий! Упадаєш на землю не стільки під тягарем Хреста -радіше від тягару моїх гріхів. Так, мої гріхи, які Ти взяв на себе, були такими важкими, що повалили Тебе на землю, і це я є причиною Твого болісного упадку!

Нещасливий! Якби я ніколи не чинив смертельного гріха! Через Твій упадок під Хрестом, благаю Тебе, Ісусе, допоможи, аби я щораз глибше пізнавав тягар своїх гріхів і не допусти, аби я знову образив Тебе смертельним гріхом. Прощу, дай мені ласку Твою і любов Твою, а я вже ніколи не ображатиму Тебе. Амінь.

Отче наш... Богородице Діво... Слава Отцю... Змилуйся над нами...

Стація IV

Ісус зустрічає Свою Пресвяту Матір

Поклоняємося Тобі, Господи Ісусе Христе...

Ісусе, Сину Божий! Хто в силі оповісти, який великий біль пройняв Твоє Серце, коли на Хресній Дорозі Ти зустрів Свою зболілу Матір? Чи меч болю не пронизав тоді Твоє Синівське Серце? Так, за мої гріхи Ти хотів зносити не тільки терпіння Твого невинного тіла, але й біль Серця і зануритися в прірву найстрашнішого розчарування. Через цю болючу зустріч, о Ісусе, уділи мені ласку, щоб я ніколи не згрішив від негідної, недостойної любові до створіння і щоб разом з Марією, Твою Страждальною Матір'ю, гаряче співчував у Твоїх терпіннях. Амінь.

Отче наш... Богородице Діво... Слава Отцю... Змилуйся над нами...

Стація V

Симон Киринейчик допомагає Ісусові у двиганні Хреста

Поклоняємося Тобі, Господи Ісусе Христе...

Ісусе, Сину Божий! Вигляд Страждальної Твоїєї Матері глибоко поранив Твоє Серце і відібрав решту сил, тому не міг Ти далі нести Свій Хрест. Що ж вчинено? Боячись, аби Ти не помер у дорозі, примушено чоловіка, який повертався з поля, допомогти Тобі нести Хрест.

Який щасливий був той Симон Киринейчик! Яким щасливим був би і я, якби розумів своє щастя, коли через мої терпіння Ти дозволив мені брати участь у двиганні Твого Хреста! Відтепер,

у душі покаяння, бажаю, Ісусе, нести з Тобою хрест, який Господь захоче мені послати. О Ісусе, уділи мені ласку, потрібну для цього. Амінь.

Отче наш... Богородице Діво... Слава Отцю... Змилуйся над нами...

Стація VI

Вероніка витирає Лице Ісуса

Поклоняємося Тобі, Господи Ісусе Христе...

Ісусе, Сину Божий! Лице Твоє завжди ясніло небесною красою, але тепер, вкрите потом і Кров'ю, є цілком не до впізнання. Бачить це побожна Вероніка і, зворушена, подає Тобі хустинку, щоб нею обтерти Святе Твоє Лице. А Ти, о Ісусе, Найщедріша Любове, нагороджуєш її тим, що відбиваєш на тій хустині образ Твого Святого Лиця!

Якою теж гарною була душа моя, коли через хрест Ти очистив її Своєю Святою ласкою, але як я забруднив її своїми гріхами. Пізнаю, о мій Ісусе, що забруднене Твоє Лице нагадує мені забруднену мою душу. Можеш повернути її початкову красу. Прошу, очисти її, а образ Терпінь Твоїх глибоко закарбуй у моєму серці і в душі, щоб я ніколи не забував про них. Амінь.

Отче наш... Богородице Діво... Слава Отцю... Змилуйся над нами...

Стація VII

Ісус удруге падає під тягарем Хреста

Поклоняємося Тобі, Господи Ісусе Христе...

Ісусе, Сину Божий! Удруге під тягарем Хреста падаєш на тверде каміння. Який болючий мусив бути той упадок! Знову відкрилися Твої болючі Рани, а кати жорстоко знущалися над Тобою. Що ж інше може означати Твій повторний упадок, як не моє повернення до гріха?

О Ісусе! Глибоко присоромлений, стою перед Тобою. Скільки разів Ти милосердно пробачав мені, скільки разів я свято прирікав поправу, а що ж тепер? Нарушив я дане слово і знову образив Тебе. О, який я невдячний!

О Ісусе, через Твій повторний упадок прошу Тебе, уділи мені ласку, щоб я ніколи не вчинив смертельного гріха, але служив Тобі і вірно Тебе наслідував. Амінь.

Отче наш... Богородице Діво... Слава Отцю... Змилуйся над нами...

Стація VIII

Ісус утішає плачущих жінок

Поклоняємося Тобі, Господи Ісусе Христе...

Ісусе, Сину Божий! Хоча Сам Ти занурений у море болю і найбільше потребуєш потіхи, проте потішаєш плачущих жінок, які перейняті співчуттям до Тебе; поучаєш їх, що правдиве співчуття до Твоїх терпінь полягає у тому, аби жалувати за гріхи, бо тільки гріх був єдиною причиною Твоєї Муки і поновлює Твої терпіння. "Не плачте наді Мною, а плачте над собою і над вашими дітьми..."

Бо якщо так поведуться із зеленим деревом, то що тоді зі сухим буде?"

О Ісусе, дай мені ті сльози, яких жадаєш, сльози правдивого розкаяння за гріхи. Так, хочу плакати над моїми гріхами протягом цілого свого життя; плакати з любові до Тебе і з любові до себе, щоб я не був змушений плакати в пеклі, де сльози мені нічого не допоможуть. Амінь.

Отче наш... Богородице Діво... Слава Отцю... Змилуйся над нами...

Стація IX

Ісус Христос утретє падає під Хрестом

Поклоняємося Тобі, Господи Ісусе Христе...

Ісусе, Сину Божий! Ослаблений і виснажений, Ти втретє падаєш на тверду землю під тягарем Хреста: яка немилосердність, яка жорстокість у ставленні до Тебе! Сповнив те, що сказав про Тебе пророк: "Я- черв'як, не чоловік, людям посміховище і народові презирство" (Пс. 22, 6). Ісусе найдорожчий, це через мене Ти дозволив Себе так зневажати і кривдити. А я, цілком або принаймні так мало завдав собі труда, щоб наново не чинити гріхів. Але тепер, о Ісусе, я твердо

постановив: хочу категорично уникати злого товариства, легковажних книжок, небезпечних світських розваг і всього іншого, що було причиною моїх упадків.

Через Твій болючий третій упадок під Хрестом, утверди мене, о найдорожчий Ісусе, в цій постанові, щоб я міг її сповнити. Амінь.

Отче наш... Богородице Діво... Слава Отцю... Змилуйся над нами...

Стація X

З Ісуса Хреста знімають одіж і напувають жовчю

Поклоняємося Тобі, Господи Ісусе Христе...

Ісусе, Сину Божий! Яким великим було Твоє терпіння, коли кати з нелюдською лютістю здирали з Тебе одіж, що присохла до всіх Твоїх Ран, а замість зміцнюючого вина, подали Тобі пити гірку жовч! Але який невимовний сором Ти мусив перенести, коли нагий стояв перед натовпом. Та мусив і це прийняти, щоб відпокутувати за безсоромне замилювання строями і ненаситною жадобою його уживання, за надмірну розкіш та розпусту людей.

О Ісусе, допоможи мені, через Твоє терпіння, благаю Тебе, сердечно жалувати за дотеперішню пожадливість очей, тіла, пихатість, і щоб так позбувся я старої людини з її пожадливістю, а одягнувся у нову, створену на Твою подобу і служив Тобі чесно, в покорі і чистоті. Амінь.

Отче наш... Богородице Діво... Слава Отцю... Змилуйся над нами...

Стація XI Ісуса Христа прибивають до Хреста

Поклоняємося Тобі, Господи Ісусе Христе...

Ісусе, Сину Божий! Невимовним мусило бути Твоє терпіння, коли кинули Тебе на Хрест, руки і ноги насильно розтягнули і цвяхами прибили до Хреста, потім піднесли вгору та безжалісно опустили в приготовану яму. Через неминуче потрясіння відкрилися всі Твої Рани.

О Ісусе! Коли ж як правдивий християнин я розіпну своє грішне тіло умертвінням? Коли вже, нарешті, свою бунтівну волю прикріплю до хреста вузами любові? О Ісусе, вчини, щоб уже нічого не могло мене розлучити з Тобою, щоб ані почесні, ані багатство, ані розкоші не відірвали мене від Тебе. Амінь.

Отче наш... Богородице Діво... Слава Отцю... Змилуйся над нами...

Стація XII Ісус Христос умирає на Хресті

Поклоняємося Тобі, Господи Ісусе Христе...

Ісусе, Сину Божий! Ти повис на Хресті між двома розбійниками, як найгірший з них; руки Твої розтягнуті, щоб мене в любові обійняти; голова Твоя похилена, аби дати мені поцілунок миру; всі Твої Рани і кожна капля Крові, що з них випливає, Твої останні сім слів і пробитий Бік засвідчують любов до мене. Вкінці помираєш; після трьохгодинного болісного конання довершуєш Жертву Відкуплення за нас, грішників.

О мій Ісусе, чим же є гріх, що Ти за мої гріхи мусив померти, аби я через Твою смерть отримав життя!

О Ісусе, уділи мені щедрі ласки, через заслуги Твоєї смерті, щоб я, розп'ятий світом, жив лише для Тебе, волів вмерти, ніж через тяжкий гріх смерть Твою зневажити для себе, а вкінці, щоб у Твоїй любові віддав я дух свій в руки Твого Отця Небесного. Амінь.

Отче наш... Богородице Діво... Слава Отцю... Змилуйся над нами...

Стація XIII Тіло Ісуса Христа зняте з Хреста і спочиває на руках Пресвятої Матері

Поклоняємося Тобі, Господи Ісусе Христе...

О Мати Страждальна, Пресвята Діво Маріє, який меч болю мусив пробити Твоє Материнське Серце, коли мертве Тіло Свого улюбленого Ісуса Ти тримала на Своїх руках! Його Святе Лице залите Кров'ю, очі погасли, руки і ноги перебиті - це були ті мечі, які пронизали Тебе. А той біль я Тобі завдав, бо мої гріхи є причиною смерті Ісуса. Але не відкидай бідного грішника, Мати

милосердя, Потіхо грішників! Не дозволь, щоб терпіння і смерть Ісуса, Сина Твого, були марними для мене, а Рани Ісуса і Свої глибоко закарбуй у моєму серці. Випроси мені ласку, щоб я ненавидів гріхи і уникав їх, жив у покаянні, а вкінці щасливо помер у Твоїх Материнських обіймах. Амінь.

Отче наш... Богородице Діво... Слава Отцю... Змилуйся над нами...

Стація XIV Тіло Ісуса Христа поклали до гробу

Поклоняємося Тобі, Господи Ісусе Христе...

Ісусе, Сину Божий! Ось гідне почитання Тіло Твоє, дорогоцінний завдаток мого спасіння поклали до гробу, де спочине після терпінь, щоб на третій день славно воскреснути. О Ісусе, дозволь мені наблизитися до гробу Твого і поцілувати хоча б камінь, який його закриває. Подяка Тобі, вічна подяка за безмірне милосердя, що мене, бідного грішника, Ти врятував Своєю смертю. О Ісусе, не дозволь, щоб на вид моїх великих і численних гріхів я виявився малодушним або хоча б трохи засумнівався в Твоїй любові. Чимраз більше оживляй мою надію, покладену в Твоїй смерті, і вчини, щоб у всій моїй праці, терпіннях, життєвій боротьбі я завжди був поєднаний з Тобою. О Ісусе, прошу, щоб через заслуги Муки і Смерті Твоєї я доступив славного воскресіння і цілу вічність втішався плодами Твоїх терпінь. Амінь.

Отче наш... Богородице Діво... Слава Отцю... Змилуйся над нами...

Молитва після закінчення Хресної Дороги

Наймилосердніший Господи Боже, дякую Тобі за всі ласки, які Ти уділив мені під час цього набоженства. Ось приношу Тобі в жертву гірку Муку і Смерть Єдинородного Сина Твого на прославу Найсвятішого Твого Імені, на подяку за безконечну любов Ісуса, мого Спасителя, на відкуплення за мої гріхи і визволення терплячих душ із чистилища. Уділи мені також ласки, щоб благословення дія того набоженства перебувала в мені і привела до спасіння. Амінь.

Молитва до душ у чистилищі св. Альфонса Лігуорі

Душі праведні, терплячі у чистилищі! Молимося тепер за вас, а отже і воз-люблені Богом і впевнені, що Бога вже ніколи не втратите, моліться за нас. Моліться за нас, бідних грішників, що живемо постійно в небезпеці втратити Бога й бути тоді навіки нещасливими. Амінь.

Таїнство Покаяння і Пресвята Євхаристія

Напевно, немає більш ефективного засобу для праведного ведення життя, як часте Таїнство Сповіді і прийняття Пресвятої Євхаристії. Бо це єдиний засіб у досягненні доброчесності, який містить у собі до деякої міри й інші. Досвід теж вчить, що всякий поступ у доброму залежить від частого приступання до св. Таїнства Покаяння-сповіді і Пресвятої Євхаристії. Чим рідше хтось сповідається і причащається, тим слабшим та недбалішим стає у всьому, особливо в духовному житті. Часте приступання до св. Таїнств - це, без сумніву, бажання і воля Ісуса Христа та Його св. Церкви.

Таїнство Покаяння Перед Сповіддю

Боже милосердний! Джерело всякої потіхи! З почуттям своєї нікчемності падаю ниць перед величчю Твоєї Божої Величі і покірно прошу: не відкидай мене від Себе. Глибоко засоромлений, визнаю свою невдячність за такі великі й численні Твої добродійства, які Ти засвідчив мені; приходжу до Тебе, як вівця, що заблукала, до свого пастиря, як марнотратний син до свого батька. Ти сам сказав, що не хочеш смерті грішника, але щоб він навернувся і жив. Пригадай, що Син Твій Єдинородний, Ісус Христос, прийшов шукати і спасти те, що було пропало; не відкидай діло рук Твоїх, яке справді заслуговує на Твій справедливий гнів: але Тебе, справедливого Бога, боїться, а в Тебе, милосердного Отця, шукає захисту.

Духу Святий, Боже! Без Тебе не зумію ані пізнати свої гріхи, ані збудити в собі жаль за них. Тому прошу, приди, світлом Своїм проясни серце моє, щоб я пізнав численні гріхи свої так, як колись пізнаю їх перед Судом Твоїм; наповни серце моє спасаючою боязню і дитячою любов'ю,

щоб за них так, як Ти того бажаєш, з цілого серця жалував, щиро відбув святу Сповідь, отримав прощення і ласку в постанові поправитися.

Обрахунок сумління

Тепер пригадай собі: коли і як ти сповідався останній раз і чи відправив призначену покуту. Потім пригадай по порядку Божі заповіді і церковні, обов'язки свого стану і застановися, чи не порушив їх своєю думкою, словом, учинком, недотриманням у доброму. Не забудь також пригадати собі тяжкі гріхи. При старанному зосередженні це можливо зробити, якщо не докладно, то хоч приблизно: скільки разів на день, на тиждень, на місяць ти їх чинив.

Жаль і постанова поправитися

Для того, щоб збудити в душі правдивий жаль, користуйтеся такими думками:

1. Розваж: що ти через гріх втратив - але після сповіді знову можеш осягнути?

- Вічне щастя в небі. А на що ти заслужив?

- На пекло.

Уяви своє місце в ньому серед палаючого полум'я в товаристві всіх осуджених, у найжорстокіших муках й у вічному розпачі. Ти заслужив на те, щоб справедливий Бог так тебе покарав.

2. Пригадай собі численні добродійства, якими Господь Бог тебе обдарував: Він тебе створив, оберігає, відкупив тебе Найдорожчою Своєю Кров'ю і приготував тобі місце в небі. Йому завдячуєш усім, що маєш, і тим, ким ти є. Він - твій найбільший Доброчинець і найкращий Батько. А чим ти Йому відплатив? Невдячна дитино!

3. Подумай, що Господь є Найвищим, Найдосконалішим, найбільш гідним любові Добром, якого б ти мав безконечно любити: а ти не тільки не любив Його, але ображав, погорджував Ним.

4. Уяви собі Ісуса, зрошеного Кров'ю, з прибитими руками і ногами до Хреста, в терновому вінку, з пробитим Боком... Це твої гріхи завдали Йому стільки страждань: чи міг би ти відчути жаль, що так учинив?

Розваж це і скажи, що від душі щиро жалієш. Молися так або подібно:

Справедливий і милосердний Боже! Упадаю перед Тобою на коліна, пізнаю і визнаю свою провину! Як то могло статися, що я не зважав на Твої слухні попередження і так страшно впав у караючі Твої руки.

Перед віками любив Ти мене, потім створив мене, і незважаючи на часто отримувані прощення і постійно поновлювану постанову поправи, я знову ображав Тебе - Ти залишив мене жити і дав мені час для покаяння. Як це може бути, що я забув про Тебе? Ти виявив мені справжню батьківську любов, навіть Сина Свого Єдинородного Ти дав на смерть за мене. О, нещасний я грішник! Як це може бути, що я був нечутливий до такої великої любові, навіть невдячністю, чорною невдячністю відплатив за неї!

Як це могло бути, що Тебе, Найвище, Найдосконаліше, найбільш гідне любові Добро, яке я повинен безконечно любити - я не тільки не любив, але ображав і погорджував Тобою.

Прости, прости, о Боже, бідному грішникові, через Найдорожчу Кров Ісуса, Улюбленого Сина Твого, благаю, прости мене! Відчуваю обридження до всіх учинених гріхів і сердечно за них шкодую, бо через них я втратив небо і заслужив на пекло. Але ще більше жалію, що через них я виявився невдячним Тобі, Найбільшому Доброчинцю і Найкращому Батькові своєму, найбільше жалію тому, що Тебе, Найвище, Найдосконаліше, найбільш гідне любові Добро, образив і Тобою погорджував. Зжалься і умилосердися над нами, о Боже! Твердо прирікаю і постановляю, що за ласкою Твоею не чинитиму вже більше тих гріхів, буду уникати небезпеки і нагоди до них... використовуватиму найкращі засоби для поправи... а втрати, які могли виникнути через мої гріхи... буду старатися винагородити відповідно до своїх можливостей. Відтепер прагну тільки до Тебе Єдиного належати, понад усе Тебе любити і не дозволю ніколи нікому відлучити мене від Тебе.

Молитва перед Сповіддю

Милосердний Боже, Ти всіх грішників заохочуєш до покаяння, а коли з розкаянням звертаються до Тебе, милостиво його приймаєш. Ось і я, зі скрухою в серці і з сильною постановою поправи, іду до Твого заступника, щоб Йому, а радше Тобі, в Його Особі, визнати всі свої гріхи. Якщо в моєму розкаянні і настанові поправитися чогось бракує, о Ісусе, зволь це доповнити! Ти знаєш, як щиро каюся.

Пресвята Діво Маріє! Прибіжище грішників! Молися за мене, грішного, щоб я добре висповідався і отримав прощення. Амінь.

Якщо мусиш чекати на сповідь, будь зосередженим, розважай над тим, щоб збудити жаль за гріхи, або відмовляй інші молитви перед сповіддю. В той час, коли священник дає тобі розрішення, ще раз в глибині серця збуди в собі жаль за гріхи.

Молитва після Сповіді

Дякую Тобі, о милосердний Боже, що не погордував моїм розкаянням, але з батьківською любов'ю прийняв мене, і, через заслуги Ісуса Христа, простив мені! Як тільки я щиро і з покаянням висповідався з гріхів моїх, а Ти відразу розірвав пута, які зв'язували мою душу. Ти відпустив мені провину й вічну кару, я знову дитя ласки і знову маю право на небесний спадок.

Боже мій, на правду, Ти не хочеш смерті грішника, а щоб він навернувся і жив.

Не хочу вже забувати про велику і незаслужену ласку; прагну ревною щоденною молитвою, старанною пильністю над думками, ревним виконанням своїх обов'язків, дотриманням порад сповідання, необхідних для моєї поправи... витримати в доброму.

Щоб хоча частково віддати належне за заподіяні Тобі зневаги, бажаю тепер відправити покуту, призначену мені Твоїм заступником. Але щоб надати їй якнайбільшої вартості, поєдную її з безконечним винагородженням, яке Твій Улюблений Син, Ісус Христос, склав Тобі за мої гріхи і гріхи цілого світу. Вчини, щоб безмежне багатство Його заслуг і безконечна любов Його Серця доповнили те, чого не вистачає моєму винагородженню. Відкупи ті дочасні кари за гріхи, які мені ще залишилось відпокутувати. Амінь.

Тепер відправ установлену покуту. Додай ще сам якісь винагородження. Особливо старайся виконувати побожні вчинки і умертвіння, учинки милосердя щодо тіла і душі, всі терпіння та труднощі життя переноси терпеливо й покірно, щоб якнайбільше дочасних кар відпокутувати. Пам'ятай: якщо чогось у цьому житті не відпокутуєш, за те будеш терпіти в чистилищі.

Пресвята Євхаристія Перед св. Причастям

Предвічний Сину Божий! Стаю перед Тобою, щоб Ти мене прийняв у Пресвятій Тайні Євхаристії, в якій сходиш до нас, людей. З любові до нас Ти став чоловіком, засвідчив різного роду добродійства, терпів і умер на Хресті за нас. І це ще не все. У Своїй мудрості і любові Ти встановив цю Святу Тайну, даєш нам себе на поживу, щоб залишитися в Ній між людьми. З радістю приступаю до Трапези Твоєї, Господи! Освяти все нутро моє, щоб Тебе, господа і Бога мого, в Пресвятій Тайні Євхаристії я правдиво пізнав, запали в мені вогонь святої побожності, щоб я відчув, яким солодким і милим Ти є для тих, які Тебе гідно приймають.

Акт віри

О Ісусе! Ти - мій правдивий Бог і правдивий Чоловік! На Тайній Вечері Ти перемінив хліб у Своє Пресвяте Тіло, а вино - в Найсвятішу Свою Кров, а Апостолам і їхнім наступникам-священикам дав владу чинити так само: "Це творить на Мій спомин". Тому вірю, що в Найсвятіших Тайнах Ти присутній під видами хліба і вина як Бог і Чоловік, з Тілом і Душею, правдиво та реально. А вірю тому, що Ти, відвічна і непомильна Правда, про це сказав. Ісусе, зміцни мою віру!

Акт надії

О мій Ісусе! Твоя доброта, з якою повністю віддаєш Себе мені, негідному, наповнила мене безмежною довірою. З тією довірою приходжу до Тебе, як хворий до лікаря, як спраглий до

джерела життя. Всього сподіваюся від Тебе в цій Найсвятішій Тайні. Як Закхееві Ти приніс спасіння, увійшовши до його дому, так, увійшовши в моє серце, і мені принесеш спасіння, бо зміцнений і підсилений св.

Причастям, утішений і заохочений повнотою ласк, ще ревніше служитиму Тобі, ніколи не зійду з дороги Твоїх заповідей і досягну того щастя, завдатком якого є Найсвятіші Тайни. О Ісусе, укріпи мою довіру і надію на Тебе.

Акт любові

О мій Ісусе! Що ж інше могло спричинити те, що в св. Причасті ти став поживою душ наших, як не Твоя Любов до нас? І тепер тією самою любов'ю прагнеш злучитися зі мною. Чи маю з меншим жаром прагнути Тебе, ніж Ти прагнеш увійти в моє серце? Наймилостивіший Ісусе, люблю Тебе! Люблю Тебе з цілого серця, люблю понад усе, бо Ти -Бог мій і все моє найвище Добро, найдосконаліше і найбільш гідне любові. О, якби я міг любити Тебе так, як Ти на це заслуговуєш. Запали мене такою любов'ю, прийди до мого серця. Направду, я негідний того, щоби приступити до Тебе, але любов Твоя взиває мене до Тебе, й усією моєю істотою я прагну Тебе. Коли перебуватиму з Тобою, досягну небо на землі.

Зі складеними руками, з опущеними очима і з найбільшою пошаною прийми св. Причастя, а потім, з таким самим пошануванням, повернися на своє місце.

Після св. Причастя

Час після св. Причастя - найдорожча хвилина нашого життя. Використай його для гідної подяки Богові. Було б дуже немудро, невдячно і нетактовно зараз віддалитися. Адже до тебе прийшов Ісус. Він бажає обдарувати тебе Своїми ласками! Перш ніж відкриєш молитовник з набоженством, тихо порозмовляй з Ісусом, прославляй Його, подякуй за найласкавіші Його відвідини, відкрий Йому своє серце, віддайся *Йому в опіку, віднови і пожертвуй Йому всі постанови, вчинені після сповіді і з дитячою довірою розкажи Йому про всі свої потреби.*

Акт возвеличення

О мій Ісусе! Ось Ти перебуваєш у моєму серці. Яка незрозуміла Твоя любов, що Ти, Бог і Спаситель мій, прийшов до мене, бідного грішника, і так щиро злучився зі мною. З найглибшою покловою і пошануванням возвеличую Тебе!

Акт подяки

О мій Ісусе! Чим я віддячу Тобі за безцінну ласку наймилостивіших Твоїх відвідин? Прийми ласкаво всі подяки та пошану Ангелів і Святих, всі подячні молитви Церкви у всіх Святих Літургіях, вдячність усіх вірних після св. Причастя. Але, навіть хоч би всі створіння злучилися зі мною, наша подячна жертва не була би ще достатньою. Знаю, що перш за все бажаєш від мене і чим найкраще можу виразити свою вдячність.

Акт пожертви

Прагнеш мого серця. Ти створив його і на Хресті Своєю Найдорожчою Кров'ю його відкупив. Отже, воно вже не є моєю власністю. Цілком віддаю його Тобі. О мій Ісусе! Віддаюся і посвячаюся Тобі повністю, віддаю Тобі своє тіло і душу свою, розум та серце, з усім, чим я є і що посідаю. Хочу бути тільки Твоїм, для Тебе жити і для Тебе вмирати. Прийми ласкаво цілопальну жертву мою і не дозволяй, щоб коли-небудь якесь створіння розлучило мене з Тобою.

Відрікаюся сатани і всіх діл його, світу й марноти його, тіла та пожадливості його і прирікаю Тобі ... (тут віднови постанову, вчинену після сповіді: перед усім уникати нагоди до злого, подолати головну свою ваду або якусь схильність до злого); хочу наслідувати Тебе у всьому і з любові до Тебе великодушно відрікаюся від усього того, що не відповідає Твоїм святим Заповідям, а з радістю постановляю чинити все те, що миле Тобі.

Прийми, Ісусе, цю мою жертву, в поєднанні з Твоєю Жертвою, яку Ти приніс за мене на престолі Хреста, і вислухай ласкаво мої прохання, котрі заносу в ім'я Твоє, Спасителю мій!

Прохання

О мій Ісусе! Ти обіцяв, що все, про що будемо в Тебе просити, отримаємо. Я переконаний, що, власне, та хвилина, коли перебуваєш у моєму серці - найбільш відповідна для цього. Прошу, уділи мені передусім таку ласку, щоб я бридився всякого гріха. Хочу так ненавидіти гріхи, як Ти, Найсвятіший Боже, їх ненавидиш і бридишся. Вчини, щоб, перш за все, я шукав Царства Твого і Його справедливості, аби всі мої думки й прагнення, слова та вчинки прославляли Твоє Святе Ім'я. Дай мені щиру і жертовну любов Твою, щоб я перемагав спокуси, малодушність і всякі судження людей, щоб жоден чар гріха не розлучив мене з Тобою. Особливо гаряче прошу Тебе, не дозволяй, щоб коли-небудь нечиста думка забруднила мою душу або нечисте уподобання запламити моє серце, ані щоб гріх не зневажив моє тіло, що є Твоїм творінням, яке тепер Ти наново освятив. Учини, щоб чистим тілом завжди Тобі служив і чистим серцем був Тобі милим. Учини, аби в терпіннях і труднощах я пам'ятав про Твою покору і лагідність і щоб завжди повністю віддавався Твоїй Святій волі. Наповни мене милістю Твою і вчини, аби ближнього свого я так любив, як Ти того прагнеш. Вирви з мого серця всяку недоброзичливість до людей, охорони від розмов, які ведуться без поваги і любові до ближнього; зміцни в мені добру волю, щоб я бажав кожному добра, а навіть, як Ти, мій любий Ісусе, на Хресті, пробачав тим, які образили мене, і виявляв до них дієву любов.

Благослови всіх моїх добродійців, особливо батьків і наставників.

О мій Ісусе! Твоя щира обітниця і безконечна Твоя любов запевняють мене, що вислухаєш мої прохання. Амінь.